

Kærestevold i Danmark

En undersøgelse af omfang, karakter og
konsekvenser af volden blandt unge
og udviklingen 2007-2011

Kærestevold i Danmark

En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007-2011

**Rikke Plauborg
Katrine Bindsbøl Holm Johansen
Karin Helweg-Larsen**

København 2012

Kærestevold i Danmark

En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007-2011

Rikke Plauborg, Katrine Bindesbøl Holm Johansen og Karin Helweg-Larsen

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

Copyright © Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet,

København, 2012.

2. udgave

Gengivelse af uddrag, herunder tabeller, figurer og citater, er tilladt med tydelig henvisning.

Tryk: Syddansk Universitet, Print & Sign

Omslag og layout: Maria Lyng, SIF-kommunikation

Forsideillustration: Colourbox

ISBN: 978-87-7899-218-4

FORORD

Statens Institut for Folkesundhed gennemførte i 2007 for Minister for Ligestilling en kortlægning af kærestevold mod unge i Danmark. Undersøgelsen blev afrapporteret i 2008, og resultaterne har bidraget til en særlig indsats med henblik på at beskytte unge mod voldelige kæresteforhold.

Som led i den nationale indsats til bekæmpelse af vold i nære relationer har Statens Institut for Folkesundhed for Minister for Ligestilling og Kirke fulgt udviklingen i partnervold i Danmark, herunder partnervold i unge parforhold, kærestevolden. Nærværende rapport er baseret på en ny spørgeskemaundersøgelse blandt 16-24-årige, der er gennemført i 2011, og på fokusgruppeinterviews blandt unge i 2012.

Undersøgelsen har været tilrettelagt således, at den gør det muligt at vurdere udviklingen i forskellige former for kærestevold og at beskrive de unges holdninger til kæresteforhold i forhold til undersøgelsen fra 2008.

Undersøgelsen er tilrettelagt af speciallæge Karin Helweg-Larsen i samarbejde med sociolog Rikke Plauborg. Kommunikationsmedarbejder Hanne Møller har bidraget i udformningen og gennemførelsen af den webbaserede spørgeskemaundersøgelse. Antropolog Katrine Bindsbøl Holm har sammen med Rikke Plauborg gennemført fokusgruppeinterviews. Rapporten er skrevet og redigeret i et samarbejde mellem Rikke Plauborg, Katrine Bindsbøl Holm og Karin Helweg-Larsen.

Minister for Ligestilling og Kirke takkes for støtte til undersøgelsen.

Knud Juel
Forskningsleder

Karin Helweg-Larsen
Projektleder

København, november 2012

Indhold

Forord	3
1. Baggrund og formål	6
2. Sammenfatning	8
2.1 Den kvantitative undersøgelse	8
2.2 Den kvalitative undersøgelse	11
2.3 Sammenfatning af kvantitative og kvalitative fund.....	13
3. anbefalinger til forebyggelse af vold blandt unge	15
4. Tidligere forskning	16
5. Metode	21
5.1 Spørgeskemaundersøgelsen.....	21
5.2 Fokusgruppeinterviews	24
5.3 Etik.....	27
5.4 Begrebsafklaring	28
6. Resultater af spørgeskemaundersøgelsen	31
6.1 Forekomsten af psykisk, fysisk og seksuel vold blandt unge.....	31
6.2 Udsættelse for vold fra kæreste, ven/familie, fremmed eller andre	33
7. Fokus på kærestevolden blandt de unge	36
7.1 Forekomsten og karakteren af kærestevold	36
8. Karakteristik af unge udsat for fysisk kærestevold	44
8.1 Risikofaktorer forbundet med kærestevold	46
8.2 De unges brug af alkohol, euforiserende stoffer og voldsudsættelse	50
9. De voldsudsattes hjælpesøgende adfærd	52
9.1 Opsøgt hjælp efter fysisk kærestevold.....	52
9.2 Politianmeldt seksuel vold.....	52
10. Udviklingen i vold blandt unge siden 2007	54
10.1 Udviklingen i psykisk, fysisk og seksuel vold uanset gerningsperson.....	55
10.2 Udviklingen i udsættelsen for én eller flere former for kærestevold	55
10.3 Et skøn over antallet af unge, der årligt udsættes for vold.....	56
11. Unges egen voldsudøvelse	58
11.1 Voldsmønsteret	58
11.2 Risikofaktorer for voldsudøvelse	60
12. De unges holdning til voldsudøvelse	63
12.1 Kønsforskelle i holdninger til at slå.....	63

12.2 Etniske forskelle i holdningen til at udøve fysisk vold	66
12.3 De unges holdning til at slå børn	68
13. De unges holdning til vold mellem kærester	69
13.1 Kønsforskelle i holdning til at udøve kærestevold	69
13.2 Etniske forskelle i holdning til kærestevold	73
13.3 Udviklingen i holdning til at utroskab retfærdiggør kærestevold	76
14. Familiens kontrol i forhold til kæresteforhold	77
15. Familiens omsorg og forståelse for den unge	81
15.1 Etniske forskelle i forældres holdninger	82
15.2 Konfliktløsninger i familien	83
16. Resultater af fokusgruppeinterview	84
16.1 Kæresteforholdet som en særlig intim relation	85
16.2 De unges opfattelse af forskellige voldsformer	88
16.3 Faktorer der påvirker de unges opfattelse af kærestevold	90
16.4 Betydningen af køn for rollen som udøver af og offer for kærestevold	95
16.5 "En forståelig flad" – den acceptable kærestevold	99
16.6 Den seksuelle forhandling	101
16.7 De unges egne erfaringer med kærestevold	104
16.8 Årsager til fortielse af kærestevold	107
16.9 De unges reaktioner på at være vidne til kærestevold	111
17. Forebyggelse og støtte til voldsudsatte unge	114
18. Konklusion	117
19. Litteratur	118
Appendiks 1 Spørgeskema	121

1. BAGGRUND OG FORMÅL

Der har inden for de seneste år været betydelig opmærksomhed på unges risiko for at blive udsat for fysisk vold og seksuelle overgreb i deres tidlige kæresteforhold. I Danmark var der indtil for 4-5 år siden ikke konkret viden om omfanget og følgerne af kærestevold. Det var baggrunden for, at der i 2007 blev gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt 16-24-årige, der kortlagde unges egne erfaringer med kærestevold og deres holdninger til, hvad der er tilladeligt, og hvad der ikke er tilladeligt i et parforhold. Undersøgelsen viste, at der selv i tidlige kæresteforhold ofte forekommer fysisk vold, at de unge ikke sjældent udsættes for seksuelle krænkelser og psykiske overgreb i form af chikane og/eller forfølgelse fra en nuværende eller tidligere kæreste, og at det påvirker de unges trivsel (Schütt *et al.* 2008).

Studier i andre lande havde tidligere beskrevet en betydelig forekomst af vold i unges tidlige kæresteforhold. I USA gennemføres der hvert andet år en spørgeskemaundersøgelse, *Youth Risk Behavior Survey* (YRBS), blandt et repræsentativt udsnit af elever i 9.-12. klasse, og der rapporteres, at omkring 10 % af de unge har været udsat for fysisk kærestevold, med betydelig kønsforskel og forskel imellem delstaterne (MMWR 2010).

I Norge gennemførtes der i 1999 en undersøgelse af partnervold blandt tyveårige, som påviste, at flere unge mænd (6 %) end kvinder (4 %) havde været udsat for fysisk vold fra en kæreste, og at flere unge kvinder (6 %) end mænd (2 %) selv rapporterede at have udøvet kærestevold (Pape 2003).

Den danske kærestevoldsundersøgelse fra 2008 fandt derimod, at unge kvinder hyppigere end unge mænd er udsat for fysisk, psykisk og eller seksuel vold i et kæresteforhold, samlet 12 % af kvinderne og 5 % af mændene. Der var også betydelige kønsforskelle i sammenhængen mellem voldsudsættelse og psykiske problemer i de unges hverdag, således at der især var dårlig trivsel blandt unge kvinder udsat for kærestevold (Schütt *et al.* 2008).

Kærestevoldsundersøgelsen fra 2008 har medvirket til en målrettet indsats over for børn og unge i Danmark. Hjemmesiden www.ditforhold.dk blev oprettet i 2009 af Ligestillingsafdelingen i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd og Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK). Sigtet er ud fra eksempler at informere unge om problemstillingen og om mulighederne for rådgivning og støtte til at komme ud af et voldeligt forhold. Der er her inddraget erfaringer fra et ungepanel, der tog udgangspunkt i resultaterne fra kærestevoldsundersøgelsen fra 2008.

I starten af 2011 anmodede Ligestillingsafdelingen Statens Institut for Folkesundhed om at gennemføre nærværende opfølgning på den tidligere kærestevoldsundersøgelse blandt unge. Formålet har været at belyse den aktuelle forekomst og karakter af

og udvikling i vold blandt unge med særlig fokus på vold i kæresteforhold. Der er ønsket en beskrivelse af familiære faktorer, herunder såkaldt familiær kontrol, i forhold til unges kæresteforhold, det vil sige, hvorvidt de unge må have et kæresteforhold for deres forældre, og om de forventes at vente med seksuel aktivitet, til de er blevet gift.

Formålet har også været gennem fokusgruppeinterviews med unge at afdække, hvad der betinger unges holdninger til og opfattelse af kærestevold og deres reaktioner på og idéer til forebyggelse af vold imellem kærester.

Hensigten med nærværende undersøgelse har således været at skabe viden som grundlag for fortsatte forebyggende indsatser mod vold i kæresteforhold. I et mere langsigtet perspektiv kan indsatser målrettet kærestevold i de unge år bidrage til at mindske risikoen for vold i nære relationer i voksenlivet.

2. SAMMENFATNING

Undersøgelsen omfatter en spørgeskemaundersøgelse blandt et landsrepræsentativt udsnit af 16-24-årige i Danmark og fokusgruppeinterviews med 24 unge i alderen 16-30 år, og den er således baseret på en kombination af kvantitative og kvalitative data.

2.1 DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE

I foråret 2011 deltog i alt 2.780 unge i alderen 16-24 år i en spørgeskemaundersøgelse, 'Ungdom i 2011', der rummede spørgsmål om deres trivsel, kæresteforhold, konflikter i hverdagen og familieforhold, og som derigennem belyste omfanget og karakteren af udsættelse og udøvelse af kærestevold og andre former for vold. Undersøgelsen er en opfølgning på en tilsvarende spørgeskemaundersøgelse i 2007 og gør det muligt at vurdere udviklingen i kærestevold og anden vold blandt unge over de seneste fem år i Danmark.

Hovedresultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er:

GENEREL VOLDSUDSÆTTELSE

- Der er betydelige kønsforskelle i unges udsættelse for vold, generelt.
- 23 % af de unge kvinder og 38 % af de unge mænd har inden for det seneste år været udsat for fysisk, psykisk og/eller seksuel vold fra én eller flere voldsudøvere, som kan have været kæreste, ven, familiemedlem, kollega, fremmed eller en anden person.
- De unge mænd er hyppigere end de unge kvinder udsat for trusler om vold og forskellige typer af fysisk vold.
- De unge kvinder er hyppigere end de unge mænd udsat for seksuel vold/overgreb.
- Unge mænd er hyppigst udsat for vold fra en fremmed, de unge kvinder hyppigst fra en ven/familiemedlem/kollega.

KÆRESTEVOLD

- De unge kvinder er hyppigere end de unge mænd udsat for kærestevold.
- 6,5 % af kvinderne mod 3,7 % af mændene har inden for det seneste år været udsat for fysisk, psykisk og/eller seksuel vold fra en nuværende eller tidligere kæreste.
- De unge kvinder har knap dobbelt så hyppigt som de unge mænd været udsat for fysisk kærestevold det seneste år, henholdsvis 3,2 % og 1,7 %.
- Det antages, at ca. 10.000 kvinder og ca. 5.500 mænd i alderen 16-24 år årligt er udsat for fysisk kærestevold i Danmark.

- 2,5 % af de unge kvinder mod 1,5 % af de unge mænd rapporterer om udsættelse for trusler om vold, chikane eller anden psykisk vold det seneste år.
- De unge kvinder rapporterer dobbelt så hyppigt seksuel vold som mænd, 2,7 % mod 1,2 %.
- Når andelen udsat for fysisk, psykisk og/eller seksuel kærestevold beskrives ud fra de unge, der *har eller har haft en kæreste*, har 7,4 % af de unge kvinder og 4,8 % af de unge mænd været udsat for én eller flere former for kærestevold det seneste år.
- Der er blandt unge piger en tendens til en større forekomst af kærestevold i kortvarige kæresteforhold.
- Den fysiske kærestevold har i mindre end halvdelen af tilfældene medført fysiske skader.
- Der er sammenhæng mellem en række psykiske trivselsproblemer, såsom tristhed og søvnproblemer, og udsættelse for kærestevold og anden vold, især blandt de unge kvinder.
- Der er tendens til sammenhæng mellem selvmordsforsøg, anden selvskadende adfærd og udsættelse for kærestevold.
- Der er ikke markant sammenhæng mellem de unges alder, deres etnicitet og udsættelse for kærestevold.
- Risikofaktorer for udsættelse for fysisk kærestevold er:
 - Tidlig seksuel debut, dvs. ung alder ved første samleje.
 - Seksuel orientering, en tendens til større hyppighed blandt homoseksuelle kvinder.
 - Været vidne til vold mod mor i barndomshjemmet.
 - Trusler om vold eller været udsat for fysisk vold fra forældre i opvækst.
 - Unges eget alkoholforbrug.
 - Brug af euforiserende stoffer.

UDVIKLINGEN I VOLD 2007-2011

- Andelen af unge kvinder og mænd, der inden for et år har været udsat for psykisk, fysisk og/eller psykisk vold, er faldet fra 2007 til 2011. Det gælder både kærestevold og vold fra anden person end nuværende eller tidligere kæreste.
- Udsættelse for fysisk vold generelt, dvs. uanset gerningsperson, er faldet fra knap 15 % i 2007 til 11 % i 2011 blandt de unge kvinder, og fra 35 % i 2007 til 25 % blandt de unge mænd.
- I 2007 rapporterede 10,2 % af de unge kvinder og 4,3 % af de unge mænd én eller flere former for kærestevold mod 6,5 % af kvinderne og 3,7 % af mændene i 2011.
- Andelen udsat for fysisk kærestevold er faldet blandt de unge kvinder fra 4,7 % i 2007 til 3,2 % i 2011 – men er steget lidt blandt de unge mænd fra 1,6 % til 1,7 %.

DE UNGES HOLDNING TIL VOLD OG EGEN VOLDSUDØVELSE

- Hovedparten, fra 92 % til 99 %, af de unge kvinder og mænd mener ikke, at det er i orden at bruge fysisk vold over for børn, mænd eller kvinder – og heller ikke i et kæresteforhold.
- En vis andel af de unge mænd, op til 20 %, synes, at det er i orden, eller kan ikke tage stilling til, om det er i orden, at udøve vold for at forsvare sig selv, når man bliver provokeret, eller for at forsvare familiens ære.
- Der er markante forskelle mellem etnisk og ikke-etnisk danske mænds holdninger til at udøve vold, f.eks. hvis en kæreste er utro, eller for at beskytte familiens ære. En større andel af ikke-etnisk danske mænd synes, at det kan være i orden eller har ikke taget stilling hertil.
- De unge kvinder rapporterer hyppigst at have udøvet fysisk vold mod en kæreste, de unge mænd hyppigst mod en fremmed.
- 1,4 % af de unge kvinder og 0,4 % af de unge mænd har udøvet fysisk kærestevold.
- I lighed med at oplevelse af vold i barndomshjemmet har en markant sammenhæng med senere risiko for voldsudsættelse, er det også en risikofaktor for unges egen voldsudøvelse.

FAMILIENS HOLDNING TIL UNGES KÆRESTEFORHOLD

- Knap to-tredjedel af unge kvinder med ikke-etnisk dansk baggrund oplever, at forældrene ønsker, at de er seksuelt afholdende før ægteskab – det oplever kun 3 % af etnisk danske unge kvinder.
- Etnisk danske unge kvinder og mænd oplever ingen restriktioner fra forældre over for kæresteforhold, mens det opleves af knap hver fjerde af de unge med anden etnisk baggrund end dansk.

2.2 DEN KVALITATIVE UNDERSØGELSE

Den kvalitative del af undersøgelsen er baseret på fire kønsopdelte fokusgruppeinterviews med 14 piger og 10 drenge på hhv. et gymnasium og en teknisk skole i hovedstadsområdet. Hovedparten af de unge var mellem 17 og 19 år, men med en aldersspredning fra 16 til 30 år. I fokusgruppeinterviewene er de unge blevet spurgt til deres opfattelse af hhv. et godt og et dårligt kæresteforhold. Dernæst er de blevet spurgt om deres holdning til og opfattelse af begrebet kærestevold, egne erfaringer med grænseoverskridende adfærd fra en kæreste, samt deres reaktioner, hvis de overværer vold imellem kærester. Til sidst er de blevet spurgt, hvordan de mener, man bedst muligt forebygger og støtter unge, der udsættes for vold af en kæreste.

AFGRÆNSNINGEN AF ET KÆRESTEFORHOLD

De unge afgrænser et kæresteforhold som en særlig intim relation, der helt grundlæggende adskiller sig fra andre sociale relationer, som de unge indgår i, ved at være baseret på en seksuel attraktion, der gør forholdet både skrøbeligt og særligt i forhold til f.eks. et venskab. Det gode kæresteforhold er for de unge kendetegnet ved, at man kan blive accepteret og respekteret, for hvem man er, og at man samtidig har plads til at være sammen med andre end ens kæreste. Et dårligt forhold eksemplificeres af de unge som værende præget af jalousi, utroskab og kontrollerende adfærd.

DE UNGES OPFATTELSER OG HOLDNINGER TIL KÆRESTEVOLD

De unge har endnu begrænset kæresteerfaring, og kæresterelationen stiller derfor nogle uvante krav til de unges evner til at kunne forholde sig til en anden persons behov. Generelt er deres opfattelser og holdninger til kærestevold og deres italesættelse heraf præget af stereotype kønsforestillinger, der blandt andet er knyttet til det fysiske styrkeforhold imellem kvinder og mænd. Dette resulterer bl.a. i, at piger typisk fremstilles som de primære ofre og drenge som de primære voldsudøvere. Denne fremstilling nuanceres dog i diskussionerne de unge imellem og vidner om, at de unges holdninger og opfattelser af kærestevold er præget af ambivalens.

Der er fire gennemgående faktorer, der betinger de unges opfattelse af kærestevold. Faktorerne er *handlingens virkning*, *intentionen bag handlingen*, *de situationelle omstændigheder* og *handlingens hyppighed*. Derudover skelner de unge imellem uacceptabel vold og acceptabel vold. Sidstnævnte betegnes af nogle af de unge som "en forståelig flad" og adskiller sig fra den uacceptable vold ved at være en lussing, der kan uddeles af piger under særlige omstændigheder f.eks. i tilfælde af utroskab. De unge giver dermed udtryk for en kulturelt forankret opfattelse af kærestevold, som ikke per definition vurderer alle voldshandlinger i et kæresteforhold som upassende eller uacceptable.

Seksuel vold adskiller sig fra de unges opfattelse af hhv. fysisk og psykisk vold, da den udspiller sig i den intime sfære, der gør kæresteforholdet særligt, og som i deres op-

fattelse primært omfatter at presse en kæreste til sex. Usikkerhed på kæresterelationen og de seksuelle spilleregler kan indebære en forhandling om sex i en intim situation, hvor grænser, lyst og behov kan være uklare.

DE UNGES EGNE ERFARINGER OM UDSÆTTELSE FOR KÆRESTEVOLD

Samlet set fortæller 6 af de 14 piger i fokusgrupperne, at de har erfaringer med grænseoverskridende adfærd fra en kæreste, oftest i form af lussinger og/eller kontrollerende adfærd. 4 af drengene fortæller, at de én eller flere gange har fået en lussing af en kæreste, og 2 har erfaringer med kontrollerende kærester.

Til forskel fra pigerne opfatter ingen af drengene handlingerne som grænseoverskridende, og de opfatter derfor ikke sig selv som udsat for kærestevold. Det er kun pigerne, der mener, at volden har haft negative konsekvenser, bl.a. en større mistro over for fremtidige kærester.

En af hovedårsagerne til at kærestevold ofte forties er, at volden normaliseres, og at man som ung med sparsom kæresteerfaring kan have svært ved at vide, om adfærd er en del af en normal kæresterelation. De unge peger på, at især vold mod drenge er tabubelagt.

REAKTIONER PÅ AT VÆRE VIDNE TIL KÆRESTEVOLD

De unges holdninger til at reagere på vold imellem kærester er præget af ambivalens og er afhængig af deres relation til de involverede parter. En overvejende del af de unge vil gøre noget, hvis det er en pige, der bliver udsat for kærestevold, og et flertal vil gøre noget, hvis de kender pigen.

FOREBYGGELSE AF KÆRESTEVOLD

De unge anbefaler undervisning i, hvad et kæresteforhold er, og hvordan man kender et godt fra et dårligt forhold. De mener, at det vil hjælpe til en tidlig reaktion på et dårligt kæresteforhold og øge muligheden for at søge rådgivning og hjælp hos uvildige personer.

2.3 SAMMENFATNING AF KVANTITATIVE OG KVALITATIVE FUND

De kvantitative og kvalitative undersøgelsesresultater afklarer og understøtter hinanden. I det følgende afsnit sammenholder vi udvalgte fund fra de to delundersøgelser, hvor fokusgruppeinterviewene kan uddybe fund fra spørgeskemaundersøgelsen. De kvantitative data baseret på knap 3.000 unges svar i spørgeskemaundersøgelsen beskriver, hvor hyppigt kærestevold forekommer i et tværsnit af danske 16-24-årige, hvilken karakter og mulige følger volden gennemsnitligt har, hvilke faktorer der overordnet har betydning for forekomsten af kærestevold, samt hvilke generelle holdninger til vold, der eksisterer blandt et udsnit af unge.

Den kvalitative undersøgelse baseret på interview med de unge belyser derimod, hvordan kærestevold italesættes blandt unge, og hvilken betydning køn, egne erfaringer og indsigt i andres erfaringer har på de unges opfattelse af kærestevold.

De kvantitative og kvalitative undersøgelsesresultater afklarer og understøtter derved hinanden. Vi sammenholder her udvalgte fund fra de to delundersøgelser.

Blandt de 16-24-årige rapporterede omtrent dobbelt så mange kvinder som mænd at have været udsat for én eller flere former for kærestevold. Den hyppigste voldsform var fysisk vold. Tilsvarende fortalte flere unge kvinder end unge mænd i fokusgruppeinterviewene om egne kærestevoldserfaringer, og der var markante kønsforskelle i opfattelsen af 'kærestevold'.

Der var ingen af de unge mænd, der angav, at en lussing fra en kæreste var at sammenligne med dét at være udsat for vold. De unge mænd oplevede heller ikke kontrollerende adfærd fra deres kæreste som krænkende, men snarere som et incitament til at afslutte forholdet.

Når de unge kvinder i langt højere grad end de unge mænd i spørgeskemaundersøgelser rapporterer udsættelse for vold fra en partner, kan en af årsagerne være, at unge mænd generelt ikke opfatter handlinger (som f.eks. slag) som vold på samme måde som unge kvinder. Det har betydning, som det udtrykkes i fokusgruppeinterviewene, at handlingerne sjældent har samme frygtfremkaldende virkning for unge mænd, som de har for unge kvinder. Kvinder opfattes som og er oftest fysisk svagere end mænd. De unge mænd tolker kvinders fysiske voldshandlinger som en form for konflikthåndtering og en slags straf for at have opført sig 'upassende', men ikke som et udtryk for anvendelse af kontrol og magt.

UNGES EGEN UDØVELSE AF FYSISK KÆRESTEVOLD

Fokusgruppeinterviewene understøtter en generel antagelse om, at mænds vold mod kvinder i højere grad end kvinders vold mod mænd opfattes som uacceptabel. Det kan betyde, at mænd har flere barrierer over for at rapportere, at de har været voldelige over for en kvinde, dvs. at det er mere tabubelagt for mænd at rapportere voldsudøvelse mod kvinder end omvendt.

Blandt de godt og vel 1.500 kvinder og 1.200 mænd, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen, var der kun relativt få, 22 kvinder (1 %) og 5 mænd (<1 %), der angav, at de selv havde været fysisk voldelig mod en kæreste inden for det seneste år.

Hovedparten af de unge, dvs. mere end 90 %, angav i spørgeskemaundersøgelsen, at de var imod brugen af vold mod en kæreste. Dog mente 9 % af mændene og 8 % af kvinderne, at det i tilfælde af utroskab var i orden, at en mand slog sin kæreste, eller var i tvivl om, hvorvidt det var i orden – og en større andel, 12 % af de unge kvinder og 15 % af de unge mænd, havde samme holdning i forhold til, at en kvinde slog en kæreste ved utroskab.

I fokusgruppeinterview tilkendegav de unge kvinder, at det kunne retfærdiggøres at give en kæreste en lussing i en konfliktsituation, hvor kæresten havde opført sig uacceptabelt, ved f.eks. at være utro, dvs. som en velfortjent straf, og blandt drengene var der en tilsvarende holdning over for voldelige reaktioner fra en pige mod en kæreste, men ikke over for en dreng mod en pigekæreste.

SEKSUEL VOLD, AT PRESSE EN KÆRESTE TIL SEX

En større andel af de 16-24-årige mænd end kvinder angav i spørgeskemaundersøgelsen, at det kan være i orden at presse sin kæreste til sex, hvis man selv har lyst, men langt hovedparten fandt ikke, at det er i orden.

I fokusgruppeinterview gav de fleste unge ligeledes udtryk for, at det er forkert at presse en kæreste til sex, men at et pres dog kan accepteres mellem jævnbyrdige kærester, dvs. når de har samme seksuelle erfaring.

De unge gav udtryk for, at unge mænd har en stærkere seksualdrift end unge kvinder. De antages altid at have lyst til sex og kan derfor ikke opfattes som ofre for seksuelle overgreb. Det, mener de unge, kan også retfærdiggøre, at en mand presser en kæreste til sex.

3. ANBEFALINGER TIL FOREBYGGELSE AF VOLD BLANDT UNGE

Der er stadigvæk behov for en indsats over for vold i unges kæresteforhold. Med afsæt i undersøgelsens samlede resultater foreslås for det første at øge kendskabet om problemet blandt unge, og for det andet at sørge for støtte og rådgivning til unge, der udsættes for kærestevold.

Der anbefales følgende tiltag:

- Problemstillingen, kærestevold, som en del af en obligatorisk seksualundervisning i folkeskolen og på ungdomsuddannelser.
- Tilbagevendende og landsdækkende skolekampagner, f.eks. i forbindelse med en kampagne som Sex og Samfunds 'Uge 6'.
 - Temaer om kærestevold inkluderes i uddannelsesforløbet for både lærere og pædagoger.
 - Information til folkeskolelærere, undervisere på ungdomsuddannelser og fritids-pædagoger om eksisterende støttemuligheder for unge, som udsættes for kærestevold.
 - Informationsmateriale til forældre uddelt gennem den unges uddannelsesinstitution.

4. TIDLIGERE FORSKNING

Kærestevold har hidtil haft størst opmærksomhed i USA, hvor der inden for de seneste tre årtier er gennemført en række undersøgelser af, hvad der betegnes som 'dating violence' (Barter 2009). I Europa er det først inden for de seneste 10-15 år, at der har været forskningsmæssig fokus på denne type af vold i nære relationer. I Danmark har man siden 2002 gennemført spørgeskemaundersøgelser blandt de ældste elever i folkeskolen, dvs. blandt 14-17-årige, om deres trivsel samt udsættelse for seksuelle overgreb og fysisk vold i barndommen og tidlige ungdom (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2002; Helweg-Larsen *et al.* 2009; Helweg-Larsen *et al.* 2010). Som tidligere beskrevet blev den første kærestevoldsundersøgelse i Danmark gennemført i 2007 (Schütt *et al.* 2008).

OMFANGET AF KÆRESTEVOLD

Hovedparten af undersøgelser i USA er blandt universitetsstuderende og viser en forekomst af vold i kæresteforhold på mellem 9 og 87 %. Disse store variationer skyldes bl.a. operationaliseringen af voldsbegrebet, om der spørges til nuværende eller tidligere kæresteforhold og forskellige stikprøvekriterier – dvs. hvilke grupper af unge, der indgår i undersøgelsen, og i hvilken kontekst kærestevold afgrænses, det vil sige den konkrete relation og situation, hvori voldshandlingerne foregår (Gover *et al.* 2008).

Konteksten kan både have betydning for opfattelsen af intentionen bag volden, og uden en opmærksomhed herpå kan man ikke afgøre, om der måles initierende vold eller forsvarende vold. Det påpeges, at piger i højere grad end drenge bruger fysisk vold til at forsvare sig, mens drenge bruger vold til at intimidere og kontrollere en kæreste (Barter 2009; Wolf & Foshee 2003).

UNDERSØGELSER I DE NORDISKE LANDE

I Sverige, Norge og Finland er der kun gennemført enkelte studier af kærestevold. Et svensk studie er baseret på samtaler med to unge kvinder (18 og 21 år), der har erfaring med kærestevold, og fokuserer på de helbreds-konsekvenser, som kvinderne mener, at kærestevolden har haft. Det omfatter især psykiske problemer i form af mareridt, flashbacks, angst, manglende koncentrationsevne og problemer med at fastholde arbejde og gennemføre en uddannelse (Wiklund *et al.* 2010).

Et norsk studie beskriver unge kvinders voldsadfærd. I alt 5 % rapporterede gensidig vold, mens 6 % angav, at det udelukkende var dem selv, der havde været voldelige. Blandt i alt 1.250 20-25-årige kvinder, der havde været i parforhold, havde 11 % udsat deres kæreste for fysisk vold. Kvinderne, der udøvede kærestevold, vurderede

generelt sig selv som mere aggressive end kvinder, der ikke udøvede kærestevold (Pape 2003, 2011).

I 2007 gennemførte *Norsk institut for forskning om oppvekst, velferd og aldring* (NOVA) en undersøgelse blandt 7.000 unge i alderen 18-19 år om fysiske og seksuelle overgreb. Kærestevold indgik kun i den del af undersøgelsen, der omhandlede seksuelle overgreb. I alt havde 22 % af pigerne mod 8 % af drengene været udsat for milde former for seksuelle krænkelser mindst én gang i deres liv, mens 15 % af piger og 7 % af drengene havde været udsat for grovere seksuelle krænkelser, herunder voldtægt og forsøg herpå. Knap halvdelen af alle de seksuelle krænkelser mod både piger og drenge var begået af en jævnaldrende kæreste, ven eller bekendt (Mossige & Stefansen 2007). Desværre skelnes der i rapporten ikke imellem krænkerer, der var i et kæresteforhold med den udsatte, og krænkerer som var bekendte eller venner.

Et finsk studie blandt 8.000 unge i 12-18-års alderen beskrev forekomsten af fysisk vold og skade som følge af fysisk vold generelt og fandt, at knap 8 % havde været involveret i fysisk vold. Der var en højere voldsforekomst blandt drenge end piger i alle aldersgrupper. Men når der udelukkende blev set på skader i forbindelse med volden, var den mest udsatte gruppe 16-årige piger, hvor 5 % var skadet i en kærestere-lation (Mattila *et al.* 2005).

BRITISKE UNDERSØGELSER

I Storbritannien er kærestevold et relativt nyt forskningsfelt (Hird 2000; Schütt 2006). I 2009 blev der unge af *National Society for the Prevention of Cruelty Against Children* (NSPCC) gennemført en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse af forekomsten af 'teenage partner violence' blandt knap 1.400 skoleelever i alderen 13-16 år suppleret med 91 kvalitative interviews. I alt rapporterede 25 % af pigerne og 18 % af drengene udsættelse for fysisk kærestevold, og 11 % af pigerne mod 4 % af drengene rapporterede, at de havde været udsat for grove former for fysisk kærestevold. Hele 72 % af pigerne og 51 % af drengene havde erfaringer med psykisk vold. Der var i særlig grad kønsforskelle i forekomsten af seksuel vold blandt de unge; 31 % af pigerne havde været udsat for seksuel vold mod 16 % af drengene. Pigerne angav oftere end drengene, at volden havde en negativ effekt på deres psykiske trivsel (Barter *et al.* 2009).

De unge blev også spurgt om deres egen udøvelse af kærestevold. 25 % af pigerne mod kun 8 % af drengene svarede, at de havde brugt fysisk vold mod en kæreste. Knap 60 % af pigerne og 50 % af drengene havde udøvet psykisk vold, mens kun 3 % af pigerne mod 12 % af drengene rapporterede at have udøvet seksuel vold (Barter *et al.* 2009).

UNDERSØGELSER I USA

Siden starten af 1980'erne har 'dating violence' i USA været betragtet som et væsentligt folkesundhedsproblem (Wolitzky-Taylor *et al.* 2008). Studier af 'dating violence' har primært været foretaget på højere uddannelsesinstitutioner, high schools og colleges, og har ikke omfattet et repræsentativt udsnit af unge i USA. Blandt ca. 3.000 unge rapporterede 1,6 % alvorlig 'dating violence', der omfattede udsættelse for fysisk vold, seksuelle overgreb og/eller voldtægt begået vha. af stoffer/alkohol (DARF)¹. DARF blev kun rapporteret af piger. Pigerne var, som set i mange tidligere undersøgelser, i højere grad end drengene udsat for alle tre former for vold, henholdsvis 2,7 % af pigerne og 0,6 % af drengene. Den hyppigste voldsform for pigerne var seksuel vold, og for drengene fysisk vold (Wolitzky-Taylor *et al.* 2008).

RISIKOFAKTORER

Tidligere forskning har afdækket en række faktorer, der er forbundet både med voldsudsættelse og voldsudøvelse i kæresteforhold. Det er påpeget, at der er betydelige kønsforskelle på, hvilke faktorer der har sammenhæng med henholdsvis voldsudøvelse og udsættelse for kærestevold (Gover *et al.* 2008).

VOLD I OPVÆKSTEN

I overensstemmelse med udsagnet *vold avler vold* peger flere studier på, at vold i opvæksten kan medføre voldelig adfærd og/eller øge risikoen for voldsudsættelse som voksen – dog forskelligt for hhv. piger og drenge (Black *et al.* 2008; de Bruijn *et al.* 2006). En undersøgelse i 2008 blandt ca. 2.500 collegestuderende i USA påviste en markant sammenhæng imellem udsættelsen for vold som barn og at være udsat for og selv udøve kærestevold som ung blandt unge kvinder, men kun en tendens hertil blandt mændene (Barter 2009; Foshee *et al.* 1999; Wolf & Foshee 2003).

En undersøgelse i Holland af risikofaktorer for udsættelse for seksuel vold viste, at unge, der blev mobbet, og som havde svært ved at sætte seksuelle grænser, i højere grad rapporterede, at de var udsat for uønsket seksuel adfærd (både verbal og fysisk). En risikofaktor for udøvelsen af uønsket seksuel adfærd var traditionel kønsrolleopfattelse, f.eks. 'at tage sig af børn er primært kvinders ansvarsområde', samt sexistiske attituder (Lacasse & Mendelson 2007). Undersøgelsen viste endvidere, at der ikke var langt imellem at udøve og blive udsat for uønsket seksuel aktivitet, det vil sige, at ofre for seksuel krænkende adfærd også selv kan være krænkere og omvendt (de Bruijn *et al.* 2006).

¹ DARF står for *drug/alcohol facilitated rape* (Wolitzky-Taylor *et al.* 2008)

Seksuel observans er beskrevet som værende forbundet med udsættelse for kærestevold og også for partnervold i voksenlivet. Der rapporteres således en tendens til, at unge, der definerer sig som homoseksuelle eller biseksuelle, i højere grad end heteroseksuelle unge er udsat for kærestevold (Barter *et al.* 2009; Olshen *et al.* 2007). Aldersforskelle i et kæresteforhold kan være en risikofaktor for udsættelsen for kærestevold blandt piger. Det forklares ved, at det er svært i ulige forhold at sige fra over for overgreb og også at afbryde kæresteforholdet, da det kan give høj social status blandt unge at have en ældre kæreste (Barter *et al.* 2009).

FØLGER AF KÆRESTEVOLD

Statens Institut for Folkesundhed publicerede i 2009 og 2010 to rapporter om unges psykosociale trivsel, der blandt 15-16-årige bl.a. beskrev klare sammenhænge imellem psykisk trivsel og seksuelle overgreb begået af jævnaldrende og/eller voksne (Helweg-Larsen *et al.* 2009; Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2010). Det er tilsvarende påvist i andre undersøgelser, at kærestevold kan medføre posttraumatisk stress og alvorlig depression (Wolitzky-Taylor *et al.* 2008).

Det er påpeget, at piger i højere grad end drenge oplever trivselsmæssige problemer som følge af kærestevold. I den britiske undersøgelse rapporterede 76 % af pigerne mod 14 % af drengene, at udsættelse for fysisk vold havde haft en negativ indvirkning på deres trivsel. Der var tilsvarende kønsforskel vedrørende følger af seksuel vold, hvor 70 % af pigerne og 13 % af drengene mente at volden havde haft en negativ effekt på deres trivsel (Barter *et al.* 2009).

En spørgeskemaundersøgelse om unges risikoadfærd i New York City i 2005 viste en stærk sammenhæng imellem kærestevold og selvmordsforsøg blandt unge piger. Således var der 60 % større sandsynlighed for, at piger udsat for kærestevold havde forsøgt selvmord minimum én gang inden for det seneste år sammenlignet med piger, der ikke havde været udsat herfor. Blandt unge drenge var der ikke nogen sammenhæng imellem selvmordsforsøg og kærestevold. Derimod var selvmordsadfærd blandt drengene stærkt forbundet med tidligere seksuelle overgreb (Olshen *et al.* 2007).

Et studie fra 2008 af Banyard og Cross påviste en sammenhæng imellem fysisk og seksuel kærestevold blandt teenagere, selvmordstanker og dårlige skolepræstationer (Banyard & Cross 2008).

BARRIERER FOR AT SØGE STØTTE

Mange studier har peget på, at unge udsat for kærestevold sjældent opsøger hjælp, og hvis de gør, er det primært blandt deres jævnaldrende (Barter 2009). Den danske kærestevoldsundersøgelse fra 2008 påviste, at unge, der udsættes for fysisk vold af en kæreste, i mindre grad opsøger hjælp end unge, der udsættes for fysisk vold fra en anden gerningsmand. Når de unge søgte støtte, var det oftest hos familie og ven-

ner, kun ganske få af pigerne havde anmeldt volden til politiet, og ingen af drengene havde gjort dette. Kun 7 % af pigerne udsat for seksuelle overgreb havde søgt hjælp efter overgrebet. Den primære årsag til, at volden ikke blev anmeldt til politiet, var, at den unge ikke havde opfattet volden som tilstrækkelig alvorlig (Schütt *et al.* 2008).

ÆRESBEGREBER I FAMILIEN

Enkelte undersøgelser peger på, at nogle minoritetsetniske unge kan opleve en særlig udsathed i forhold til kærestevold, da de på grund af deres families kulturelle baggrund ikke må have et kæresteforhold. Det kan betyde, at unge, der på trods af deres families ønsker alligevel har en kæreste, og som udsættes for vold af denne, ikke søger hjælp, da det ville få store konsekvenser, ikke alene for den unges omdømme, men for hele familiens sociale omdømme.

Barter *et al.*'s undersøgelse viste f.eks., at sikhiske og muslimske drenge ikke fortæller deres familier om deres kæresteforhold, fordi forældrene ikke tillader førægteskabelig sex (Barter 2009; Barter *et al.* 2009).

Samme problematik kendes også i Danmark, hvor rådgivningen Etnisk Ung er blevet opmærksom på, at en konsekvens af, at minoritetsetniske ikke må have en kæreste eller ikke ved, om de må, er, at mange holder deres kæresteforhold hemmeligt, og det derfor er ekstra svært for den unge at bede om hjælp, hvis de er udsat for kærestevold.

En særlig sårbar gruppe er de piger, der kan blive presset til at blive i et voldeligt kæresteforhold, da kæresten ellers vil afsløre forholdet til pigens familie. De unge, der henvender sig til Etnisk Ung, har vidt forskellig etnisk og religiøs baggrund, og problemet med hemmelige kærester og kærestevold blandt disse unge er således ikke betinget af én bestemt religiøs baggrund eller kultur (Schmidt 2011).

5. METODE

Undersøgelsen omfatter en spørgeskemaundersøgelse blandt et landsrepræsentativt udsnit af 16-24-årige til kortlægning af forekomsten af kærestevold, defineret som vold udøvet af en nuværende eller tidligere kæreste, og af generel voldsudsættelse, dvs. uanset relationen til voldsudøveren. Den belyser tillige unges egne holdninger til vold og egen voldsudøvelse og familiens indflydelse på unges kæresteforhold.

En kvalitativ undersøgelse baseret på fire fokusgruppelinterviews beskriver unges holdninger og erfaringer med vold i kæresteforhold.

5.1 SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN

I april 2011 blev der udsendt invitation til i alt 8.000 unge i alderen 16-24 år om at deltage i en webbaseret spørgeskemaundersøgelse omhandlende deres almene trivsel, erfaringer med kæresteforhold samt deres mulige udsættelse for vold/overgreb i og uden for parforhold.

I invitationsbrevet var angivet et link til en hjemmeside, hvor de unge ved hjælp af en personlig kode kunne få adgang til et webbaseret spørgeskema. Informationsbrevet orienterede om undersøgelsens formål, og om at analyserne af de unges svar og publiceringen af resultaterne ville være baseret på anonymiserede data.

Ved at benytte et webbaseret spørgeskema sikres det, at den enkelte svarperson kun bliver stillet relevante spørgsmål i forhold til sine svar på forudgående spørgsmål om kæresteforhold og andre temaer. En yderligere fordel er, at data tidligt er tilgængelige for analyser, og at det således er muligt forholdsvis hurtigt at afrapportere resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse.

Undersøgelsen kom til at omfatte både webbaserede og traditionelle papirbesvarelser for at opnå en tilstrækkelig høj svarprocent.

STIKPRØVEN

De 8.000 unge var udvalgt fra Sundhedsstyrelsens CPR-register med henblik på at opnå svar fra et regionalt, etnisk, alders- og kønsmæssigt repræsentativt udsnit af aldersgruppen 16-24-årige i Danmark.

Kærestevoldsundersøgelsen i 2007 havde vist, at unge mænd var mindre villige til at besvare spørgeskemaet end unge kvinder, ligesom unge med anden etnisk oprindelse end dansk var mindre villige til at deltage end unge med dansk oprindelse. Derfor blev stikprøven i 2011 stratificeret med en overrepræsentation af unge mænd og unge med anden etnisk oprindelse end dansk. Stikprøven bestod således af 3.500 kvinder og 4.500 mænd, hvoraf 1.924 havde en anden etnisk oprindelse end dansk.

ETNISK OPRINDELSE, DEFINITION

Unge med dansk oprindelse er i undersøgelsen defineret som unge, der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark. Unge med anden etnisk oprindelse end dansk er unge fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark. Samme definition benyttes af Danmarks Statistik i befolkningsstatistikker, og kategoriseringen af de unge i forhold til etnicitet er sket ud fra data i Danmarks Statistik.

SVARPERSONER

Inden for de første to måneder efter udsendelse af invitationen havde kun 1.366 unge besvaret det webbaserede spørgeskema. For at opnå en højere svarprocent blev der udsendt rykkerbreve, der ud over en gentagen information om link til det webbaserede spørgeskema også var vedlagt en papirversion af spørgeskemaet og svarkuvert, sådan at de unge selv kunne vælge hvilken besvarelsesmodel, de ville benytte. Yderligere 382 unge besvarede det webbaserede spørgeskema og 1.032 det papirbaserede spørgeskema. Samlet har således 2.780 unge deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Blandt 16-24-årige er der relativt mange, der skifter adresse inden for kortere tidsperioder, og et invitationsbrev risikerer således ikke at nå frem til personen. Det kan være en af årsagerne til, at relativt få, 2.780 af stikprøven på 8.000, deltog i undersøgelsen. I alt 321 invitations- og rykkerbreve kom retur, enten fordi modtageren var ubekendt på adressen, var flyttet til ukendt adresse eller ikke længere opholdt sig i landet. Invitationen nåede således højest frem til 7.679 af de 8.000 unge. Undersøgelsens svarprocent er beregnet herudfra.

UNDERSØGELSENS REPRÆSENTATIVITET

Vi har sammenlignet de 2.780 unge, som besvarede spørgeskemaet, med baggrundsbefolkningen med hensyn til fordelingen på køn, alder, etnisk oprindelse og bopælsregion (tabel 1).

Undersøgelsespopulationen er skævt fordelt med hensyn til kønsfordeling, 56 % er kvinder mod 49 % i den danske befolkning. Aldersfordelingen i undersøgelsespopulationen svarer stort set til aldersfordelingen i baggrundsbefolkningen, 47 % af undersøgelsespopulationen var yngre end 20 år mod 46 % i baggrundsbefolkningen. I undersøgelsespopulationen indgår 82 personer, der var fyldt 25 år på tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet.

Der er i stikprøven fra Sundhedsstyrelsen en vis underrepræsentation af 16-årige, 7,9 %, hvilket delvist genspejler sig i svarpopulationen, hvor 9,9 % er 16-årige mod 11,7 % i befolkningen.

Der er i undersøgelsespopulationen en overrepræsentation af unge fra Region Midtjylland og en underrepræsentation af unge fra Region Sjælland i forhold til regionernes andel af 16-24-årige i deres samlede befolkning.

Ved stratifikationen af stikprøven med hensyn til de unges etniske oprindelse havde 24 % af de 8.000 unge i stikprøven forældre, der ikke var født i Danmark, blandt undersøgelsespopulationen var andelen 12,3 % mod 13,6 % blandt alle 16-24-årige i Danmark (tabel 1).

Tabel 1: Fordeling på køn, alder, regionalt tilhørsforhold og etnisk oprindelse blandt henholdsvis alle inviterede unge, svarpersoner og den danske befolkning, 2011.

	Antal inviterede	Svarpersoner	Den danske befolkning (16-24 år)
Køn			
Mænd	4500	1234 (44,4 %)	319.793 (51,1 %)
Kvinder	3500	1546 (55,6 %)	305.940 (48,9 %)
I alt	8000	2780 (100 %)	625.733 (100 %)
Alder			
16 år	634 (7,9 %)	276 (9,9 %)	73.122 (11,7 %)
17 år	921 (11,5 %)	375 (13,5 %)	71.277 (11,4 %)
18 år	926 (11,6 %)	350 (12,6 %)	71.304 (11,4 %)
19 år	908 (11,4 %)	318 (11,4 %)	70.025 (11,2 %)
20 år	864 (10,8 %)	288 (10,4 %)	70.237 (11,2 %)
21 år	873 (10,9 %)	273 (9,8 %)	69.443 (11,1 %)
22 år	913 (11,4 %)	281 (10,1 %)	68.345 (11,0 %)
23 år	846 (10,6 %)	266 (9,6 %)	66.139 (10,6 %)
24 år	867 (10,8 %)	271 (9,7 %)	65.841 (10,5 %)
25 år	248 (3,1 %)	82 (2,9 %)	-
Region			
Nordjylland	821 (10,3 %)	293 (10,5 %)	66.783 (10,7 %)
Midtjylland	2021 (25,3 %)	744 (26,8 %)	151.783 (24,3 %)
Syddanmark	1639 (20,5 %)	576 (20,7 %)	132.966 (21,2 %)
Sjælland	917 (11,5 %)	321 (11,6 %)	82.038 (13,1 %)
Hovedstaden	2602 (32,5 %)	846 (30,4 %)	192.163 (30,7 %)
Oprindelsesland			
Danmark	6076 (76 %)	2437 (87,7 %)	540.610 (86,4 %)
Andet land	1924 (24 %)	343 (12,3 %)	85.048 (13,6 %)

Der er ikke etniske forskelle i den aldersmæssige fordeling af svarpersonerne, 52 % af etnisk og ikke-etnisk danske kvinder og 53 % af etnisk og ikke-etnisk danske mænd var i alderen 20-24 år.

DATAANALYSER

Der er anvendt SAS program, version 9.2, i alle dataanalyser. Statistisk signifikante forskelle og styrke af risikofaktorer for voldsudsættelse er vurderet ved X2-test. Signifikans er i rapporten betegnet som 'markant' forskel.

5.2 FOKUSGRUPPEINTERVIEWS

Den kvalitative del af undersøgelsen består af fire kønsopdelte fokusgruppeinterviews med unge. Formålet var at få et indblik i, hvordan de unge selv opfatter (begrebsliggør) kærestevold, og hvilken rolle køn, uddannelsesretning samt den sociale kontekst spiller for de unges egne erfaringer, holdninger og opfattelse af kærestevold.

Fordelen ved at benytte fokusgruppeinterviews frem for individuelle kvalitative interviews er, at man på kort tid kan indsamle en forholdsvis stor mængde empirisk materiale, som belyser de variationer og ligheder, der findes i interviewdeltagernes holdninger og erfaringer.

Fokusgruppeinterviews kan ikke bruges til at sige noget om, hvor generelle de holdninger og erfaringer, der kommer til udtryk i diskussionerne, er, men kan give et indblik i variationerne i de forskellige holdninger og opfattelser, deltagerne kan have til det fænomen, der undersøges (Dawson 1992). Fokusgrupper er ydermere særligt gode til at få personer til at give udtryk for egne antagelser og normer, da deltagerne tit vil stille spørgsmål til hinandens synspunkter og derved blive tvunget til at argumentere for deres holdninger (Justesen & Mik-Meyer 2010).

FORSKNINGSSPØRGSMÅL

Fokusgruppeinterviewene havde til hensigt at besvare følgende forskningsspørgsmål:

Hvordan begrebsliggør unge kærestevold?

Hvilke erfaringer eller kendskab har unge med forskellige former for vold fra en kæreste?

Hvordan håndterer unge erfaringer med kærestevold, og hvilke tanker gør de sig om støtte til unge udsat herfor?

Hvilke forslag har unge til forebyggelse af kærestevold?

Med afsæt i disse spørgsmål har vi afdækket følgende temaer, hvori særligt betydningen af køn og den sociale kontekst er blevet inddraget.

- Unges opfattelse af kæresterelationen samt gode og dårlige kæresteforhold.
- Unges opfattelse af kærestevold, herunder forskellige voldsformer.
- Unges erfaringer og kendskab til grænseoverskridende adfærd og vold fra en kæreste.
- Unges holdning til at reagere på, at en ven/veninde er udsat for kærestevold.
- Unges kendskab til eksisterende rådgivningssteder.
- Unges idéer til forebyggelse af kærestevold.

METODE OG INTERVIEWDELTAGERE

I foråret 2012 gennemførtes fire fokusgruppeinterviews, to med piger og to med drenge. Fokusgruppeinterviewene blev gennemført på én erhvervsrettet og én studieforberevende uddannelse i Hovedstadsområdet for at inkludere unge med forskellige uddannelsesretninger og forskellig socioøkonomisk baggrund. Alle unge blev inviteret til at deltage i undersøgelsen gennem lærere eller studievejledere/mentorere på deres uddannelsesinstitution. Forud for interviewet blev alle interviewpersonerne informeret om projektets formål, og om at deres deltagelse var anonym. Alle interviewdeltagere udfyldte en samtykkeerklæring og fik efter interviewet udleveret en liste med rådgivningssteder, der henvender sig specifikt til unge, som har været udsat for kærestevold. Hvert fokusgruppeinterview bestod af mellem 4 og 7 interviewdeltagere og varede ca. halvanden time.

DELTAGERE

I alt deltog 24 unge, heraf var 14 piger og 10 drenge. De unge, der deltog, var mellem 16 og 30 år, hovedparten (19 unge) var mellem 17 og 19 år. To havde en anden etnisk baggrund end dansk. 13 kom fra en erhvervsrettet uddannelse, de resterende fra en studieforberevende uddannelse (gymnasium).

De unge blev spurgt, om de var i eller havde haft et kæresteforhold, hvilket dog ikke var en forudsætning for at kunne deltage i fokusgruppeinterviewet. Alle de unge, med undtagelse af én dreng, havde kæresteerfaring. Samlet set var 8 piger og 7 drenge på interviewtidspunktet i et kæresteforhold, heraf var én gift og én havde, hvad hun selv beskrev som, en elsker.

FOKUSGRUPPERNES SAMMENSÆTNING

Formålet med at lave fokusgrupper, der er sammensat homogent på baggrund af køn og uddannelsesretning, har været at kunne sammenligne holdninger på tværs af de to karakteristika. Kønsopdelte fokusgrupper kan endvidere fremme, at de unge taler frit uden hensyntagen til særlige kønsmæssige barrierer (Knodel 1993). Denne fremgangsmåde er også blevet brugt i andre undersøgelser (Sears *et al.* 2006), og det hensigtsmæssige heri blev i nærværende undersøgelse bekræftet af nogle af de kvindelige interviewdeltagere, der udtrykte, at de havde været glade for, at kun piger deltog i deres interview.

I alle fokusgruppeinterviewene var der deltagere, som var venner med eller bekendte med hinanden. Fordelen ved dette kan være, at interviewpersonerne føler sig trygkere og har lettere ved at udtrykke deres holdning, end hvis de ikke kender de andre deltagere. Omvendt kan et forudgående kendskab også medføre, at interviewpersonerne ensretter deres svar for at passe ind i det sociale fællesskab. Vi oplevede ikke sidstnævnte som problematisk, da der i alle fire fokusgrupper var unge, der udtrykte forskellige holdninger til samme emne.

To af rapportens forfattere (KBHJ og RP) var hhv. moderator og observatør under interviewene. Moderatoren introducerede deltagerne til undersøgelsen, præsenterede temaer og spørgsmål fra interviewguiden og styrede diskussionerne. Observatøren tog noter af deltagernes reaktioner og indbyrdes interaktion, samt stillede kompletterende spørgsmål.

De unge blev først spurgt til deres opfattelse af gode og dårlige kæresteforhold, og hvordan en kæresterektion adskiller sig fra den relation, man kan have med en ven. Derefter blev de unge præsenteret for to vignetter med eksempler på vold fra en kæreste, for at få de unge til at diskutere forskellige temaer i relation hertil. Vignetter er anvendelige i diskussion af sensitive emner og giver de interviewede kontrol over, hvornår de vil omtale egne erfaringer, og er desuden særlig velegnet til at afdække, hvorledes holdninger, værdier, opfattelser og handlinger er situationelt betinget (Barter & Renold 2000). Til sidst i interviewet blev de unge spurgt til deres kendskab og idéer til forebyggelse og støtte til personer udsat for vold fra en kæreste.

ANALYSE

Det empiriske materiale bestående af fire ordret transskriberede fokusgruppeinterviews og observationsnoter fra disse, samlet 110 sider, er blevet kodet tematisk for at identificere gennemgående og centrale temaer i materialet. I den analytiske proces er der blevet lagt særlig vægt på at identificere forskelle og ligheder imellem de unges holdninger og opfattelser på baggrund af køn og uddannelsesretning.

Vi har i den analytiske proces kunnet identificere to forskellige niveauer i materialet, hvor køn optræder som en forskelsmarkør. Dels er der kønsforskelle imellem de unges holdninger til kærestevold, dels betinger køn de unges italesættelse af fænomenet. Der er således både forskel på, *hvad* de unge taler om, og *hvordan* de unge taler om det.

I tråd med tidligere undersøgelser, herunder også kærestevoldsundersøgelsen fra 2008 (Barter & Renold 2000; Schütt *et al.* 2008), fokuseres der på de unges skelnen imellem holdning til vold og deres beskrivelser af konkrete voldshandlinger.

5.3 ETIK

Spørgeskemaundersøgelsen er baseret på Datatilsynets tilladelse til via et udtræk fra CPR-registeret at kontakte de unge gennem et invitationsbrev med information om undersøgelsens formål, temaer og respekt om fortrolig behandling af besvarelserne i anonymiseret form.

I den kvalitative delundersøgelse blev de unge forud for undersøgelsen orienteret om, at temaet for fokusgruppeinterviewene ville være 'unge, kæresteforhold, konflikter imellem kærester og kærestevold'.

Det blev klargjort for de unge inden interviewets start, at deres udtalelser ville blive præsenteret i anonymiseret form og behandlet fortroligt, samt at de til enhver tid kunne trække deres udtalelser tilbage. De unge udfyldte en samtykkeerklæring, hvor kontaktoplysninger til en relevant forskningsmedarbejder var påført, sådan at de kunne tage kontakt hertil, hvis de havde spørgsmål. Efter interviewet fik de unge udleveret en liste med rådgivningssteder målrettet unge, som de kunne kontakte, hvis de selv, eller nogen de kendte, havde brug herfor.

5.4 BEGREBSAFKLARING

I det følgende klargøres de begreber, som er blevet anvendt i hhv. den kvantitative og kvalitative undersøgelse.

DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE DEFINITION AF KÆRESTEVOLD

De unge besvarede spørgsmål om udsættelse for tre overordnede former for vold: psykisk, fysisk og seksuel vold (tabel 2), samt efterfølgende spørgsmål om deres relation til voldsudøveren. Definitionen af kærestevold bygger således på en række spørgsmål om forskellige typer af vold inden for de tre voldsformer. Psykisk vold omfatter trusler om vold, chikane og mobning. Fysisk vold omfatter både mindre alvorlig vold, såsom at blive rusket, slået med flad hånd, skubbet eller revet, og grovere former for vold, såsom spark, knytnæveslag, være blevet kastet mod genstande eller ned ad trapper samt kvælningsforsøg eller overfald med våben. Seksuel vold omfatter seksuelle krænkelser, forsøg på og gennemført sex mod ens vilje samt overgreb.

Tabel 2: Spørgsmål om voldsudsættelse i kærestevoldsundersøgelsen 2011.

Psykisk vold
Har du oplevet at blive generet, mobbet eller få trusler via brev, SMS eller på internettet inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at få trusler om vold (ansigt til ansigt) inden for de seneste 12 måneder?
Fysisk vold
Har du oplevet at blive skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben inden for de seneste 12 måneder?
Seksuel vold (overgreb)
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har krænket dig seksuelt eller forsøgt at have sex med dig mod din vilje?
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har tvunget dig til at have sex?
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har delt intime billeder af dig med andre imod din vilje (f.eks. via MMS eller internettet)?

Unge, der svarede 'Ja' til et eller flere spørgsmål om udsættelse for vold, blev efterfølgende spurgt om, hvem der havde udøvet de forskellige former for vold. Spørgsmålene belyste således, hvem der var voldsudøveren/udøvere til hver af de tre former for vold, henholdsvis psykisk, fysisk og seksuel vold.

Svarkategorierne omfattede kæreste, ven/familie/kollega, fremmed eller anden person (tabel 3).

Tabel 3. Spørgsmål om den unges relation til voldsudøveren/udøverne.

Kæreste
Nuværende kæreste/ægtefælle
Tidligere kæreste/ægtefælle, mens vi var sammen
Tidligere kæreste/ægtefælle, efter vi havde slået op
Ven/familie/kollega
Far/stedfar
Mor/stedmor
Bror/søster
Andet familiemedlem
Ven/bekendt
Kollega/person på din arbejdsplads
Fremmed
En fremmed
Anden
En anden person, hvem ?
Ønsker ikke at svare

De unge, der svarede 'Ja' til, at de har været udsat for én eller flere af de tre former for vold fra en nuværende og/eller en tidligere kæreste, er defineret som ofre for kærestevold.

DEN KVANTITATIVE UNDERSØGELSE'S DEFINITION AF SOCIAL KONTROL

Spørgeskemaundersøgelsen afdækkede også, de unges erfaringer med det, vi har valgt at betegne som social kontrol over for unges tidlige kæresteforhold. Det kan også betegnes som familiær overvågning eller forældrekontrol af de unge. Det blev belyst ud fra de unges svar på en række spørgsmål (tabel 4), der er udvalgt ud fra en ny lig undersøgelse om omfanget og karakteren af social kontrol blandt 'nydanske unge' gennemført af ALS Research i 2010 for det daværende Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (Rahbæk Asserhøj 2011).

Table 4. Spørgsmål der afdækker egne og familiens forhold til unges kæresteforhold.

Social/familiær kontrol i forhold til kæresteforhold

Må du have en kæreste for dine forældre?

Blander din familie/dine forældre sig i dit valg af kæreste?

Er det vigtigt for dig at vente med sex, til du er blevet gift?

Oplever du, at det er vigtigt for dine forældre og andre i din familie, at du venter med sex, til du er blevet gift?

I hvilken grad føler du, at du har en del af ansvaret for at opretholde din families ære?

DEN KVALITATIVE UNDERSØGELSESDEFINITION AF KÆRESTEVOLD

I den kvalitative undersøgelse er der, som i spørgeskemaundersøgelsen, taget udgangspunkt i tre voldsformer: fysisk, psykisk og seksuel vold. Kærestevold forstås som udsættelse for én eller flere af disse voldsformer fra en nuværende eller tidligere kæreste. Vi har benyttet den norske voldsforsker Per Isdals definitioner af de tre voldsformer og forstår således **fysisk vold** som enhver form for fysisk magt, som ved at smerte, skade, skræmme eller krænke påvirker et andet menneske til at holde op med at gøre noget eller gøre noget mod sin vilje. **Psykisk vold** defineres som alle de måder at skade, skræmme eller krænke på, som ikke er direkte fysiske, eller måder at styre eller dominere andre på ved hjælp af bagvedliggende magt eller trusler. Og **seksuel vold** består af alle de handlinger, som er rettet mod en anden persons seksualitet, og som ved at smerte, skade, skræmme eller krænke får denne person til at gøre noget mod sin vilje eller holde op med at gøre noget (Isdal 2000).

I fokusgruppinterviewene er de unge på forskellig vis blevet bedt om at forholde sig til de tre begreber, med det formål at undersøge hvordan de forstår og udfordrer denne begrebsmæssige afgrænsning af kærestevold.

6. RESULTATER AF SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN

Vi beskriver først de unges rapportering af voldsudsættelse generelt, dvs. uafhængigt af deres relation til voldsudøveren, og opdelt på psykisk, fysisk og seksuel voldsudsættelse. Forekomsten er angivet som andelen i procent (%) af alle svarpersoner, der har svaret 'Ja' til de enkelte spørgsmål, ud af alle 1.546 kvinder og 1.234 mænd, der deltog i undersøgelsen, dvs. uafhængigt af om de har eller tidligere har haft en kæreste. Men vi angiver også andelen udsat for kæresteforhold blandt de i alt 2.151 unge, svarende til 77 % af undersøgelsespopulationen, som var eller havde været i et kæresteforhold.

6.1 FOREKOMSTEN AF PSYKISK, FYSISK OG SEKSUEL VOLD BLANDT UNGE

I alt rapporterede 23 % af de unge mænd og 38 % af de unge kvinder, at de havde været udsat for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold det seneste år (tabel 5). Det var en relativ lille andel, der rapporterede alle tre former for vold, godt 1,5 % af kvinderne og knap 1,5 % af mændene.

Der er en relativ større andel af unge mænd end af unge kvinder, der har været udsat for psykisk vold, henholdsvis 28 % og 13 %. Denne kønsforskel skyldes overvejende, at trusler om vold er langt hyppigere mod mænd end mod kvinder, 24 % af mændene og knap 7 % af kvinderne rapporterede denne form for psykisk vold (tabel 5).

Udsættelse for fysisk vold er langt hyppigere blandt de unge mænd end blandt unge kvinder, henholdsvis rapporteret af 25 % af mændene og 11 % af kvinderne. Heraf har ca. to tredjedele af kvinderne (62 %) og knap halvdelen af mændene (49 %) udelukkende været udsat for mild fysisk vold, dvs. at de er blevet skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende.

Kønsforskellene i andel udsat for fysisk vold gælder alle former for fysisk vold, f.eks. var andelen udsat for spark og/eller slag knap fem gange større blandt de unge mænd end blandt de unge kvinder.

Andelen udsat for én eller flere former for seksuel vold er højst blandt de unge piger, knap 8 % mod 3 % blandt unge mænd. Kønsforskellene gælder overvejende andelen, der har oplevet sig seksuelt krænket eller været udsat for forsøg på uønsket sex, henholdsvis 6 % af kvinderne og knap 2 % af mændene (tabel 5).

Table 5. Forekomsten af udsættelse for psykisk, fysisk og seksuel vold inden for det seneste år, fordelt på køn og voldsform. Antal svarpersoner, der svarede 'Ja' til spørgsmål om voldsudsættelse, og deres andel blandt alle svarpersoner.

Voldsform	Kvinder (N=1546)	Mænd (N=1234)
Psykisk vold, én eller flere former	205 (13,3 %)	340 (27,6 %)
Generet, mobbet eller få trusler via brev, SMS eller på internettet	141 (9,1 %)	107 (8,7 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	101 (6,5 %)	293 (23,7 %)
Fysisk vold, én eller flere former	170 (11,0 %)	309 (25,0 %)
Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende	153 (9,9 %)	267 (21,6 %)
Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand	36 (2,3 %)	126 (10,2 %)
Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende	27 (1,8 %)	31 (2,5 %)
Udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben	16 (1,0 %)	32 (2,6 %)
Seksuel vold, én eller flere former	117 (7,6 %)	40 (3,2 %)
Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje	92 (6,0 %)	22 (1,8 %)
Tvungen sex	38 (2,5 %)	17 (1,4 %)
Delt intime billeder imod sin vilje (f.eks. via MMS eller internettet)	27 (1,8 %)	15 (1,2 %)
Samlet udsat for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold	357 (23,1 %)	464 (37,9 %)

6.2 UDSÆTTELSE FOR VOLD FRA KÆRESTE, VEN/FAMILIE, FREMMED ELLER ANDRE

Tabellerne 6 og 7 viser andelen af henholdsvis unge kvinder og mænd, der det seneste år har været udsat for én eller flere af de tre typer af vold, fordelt på deres relation til voldsudøveren. Samme svarperson kan have været udsat for flere forskellige former for vold og fra forskellige voldsudøvere.

KVINDER

Blandt de unge kvinder var psykisk, fysisk og seksuel vold hyppigst udøvet af en ven/familie/kollega, og psykisk og fysisk vold var næst hyppigst udøvet af en fremmed. Kærestevold er ikke den hyppigste voldsform blandt unge kvinder.

Tablet 6. Forekomst af psykisk, fysisk og seksuel vold det seneste år blandt kvinder fordelt på typen af vold og offerets relation til voldsudøveren.

Kvinder (N=1546)				
Gerningsperson	Kæreste	Ven/familie/ kollega	Fremmed	Anden
Psykisk vold, én eller flere former	38 (2,5 %)	98 (6,3 %)	77 (5,0 %)	36 (2,3 %)
Generet, mobbet, trusler via brev, SMS eller på internettet	29 (1,9 %)	72 (4,7 %)	36 (2,3 %)	25 (1,6 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	16 (1 %)	40 (2,6 %)	50 (3,2 %)	13 (0,8 %)
Fysisk vold, én eller flere former	49 (3,2 %)	66 (4,3 %)	60 (3,9 %)	11 (0,7 %)
Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende	44 (2,9 %)	54 (3,5 %)	56 (3,6 %)	9 (0,6 %)
Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand	8 (0,5 %)	13 (0,8 %)	11 (0,7 %)	4 (0,3 %)
Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende	13 (0,8 %)	10 (0,7 %)	1 (0,1 %)	1 (0,1 %)
Kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben	6 (0,4 %)	8 (0,5 %)	3 (0,2 %)	0
Seksuel vold	41 (2,7 %)	61 (4,0 %)	31 (2,0 %)	11 (0,7 %)
Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje	26 (1,7 %)	49 (3,2 %)	22 (1,4 %)	8 (0,5 %)
Tvungen sex	18 (1,2 %)	19 (1,2 %)	4 (0,3 %)	1 (0,1 %)
Delt intime billeder imod sin vilje (f.eks. via MMS eller internettet)	9 (0,6 %)	14 (0,9 %)	11 (0,7 %)	3 (0,2 %)
Udsat for én eller flere former for vold	6,5 %	11,1 %	8,6 %	3,3 %

Udsættelse for psykisk vold fra ven/familie/kollega blev rapporteret af 6 % af de unge kvinder, mens kun knap 3 % havde været udsat for psykisk vold fra en kæreste.

Der var kun små forskelle i andelen af kvinder, der havde været udsat for én eller flere former for fysisk vold fra henholdsvis kæreste, ven/familie/kollega og fremmed, mellem ca. 3 % og 4 %, og der er ikke markante forskelle i forhold til relationen til voldsudøveren og type af fysisk vold.

Andelen af kvinder udsat for seksuel vold fra en ven/familie/kollega er højere end andelen, der rapporterede denne form for vold fra en kæreste, en fremmed eller anden person. Forskellen angår især udsættelse for seksuel krænkelse eller forsøg på sex mod ens vilje (tabel 6).

MÆND

Mænd er langt hyppigst udsat for vold fra en fremmed og mindst hyppigst fra en kæreste, 26 % mod knap 4 % rapporterede udsættelse for én eller flere former af vold det seneste år fra henholdsvis en fremmed og fra en kæreste (tabel 7).

Tabel 7. Forekomst af psykisk, fysisk og seksuel vold blandt mænd, fordelt på typen af vold og offerets relation til voldsudøveren.

Mænd (1234)				
Gernings-Person	Kæreste	Ven/familie/kollega	Fremmed	Anden
Psykisk vold, én eller flere Former	18 (1,5 %)	92 (7,5 %)	260 (21,1 %)	44 (3,6 %)
Generet, mobbet, trusler via brev, SMS eller på internettet	15 (1,2 %)	48 (3,9 %)	52 (4,2 %)	17 (1,4 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	5 (0,4 %)	60 (4,9 %)	239 (19,4 %)	30 (2,4 %)
Fysisk vold, én eller flere Former	21 (1,7 %)	95 (7,7 %)	197 (16,0 %)	38 (3,1 %)
Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende	18 (1,5 %)	78 (6,3 %)	171 (13,9 %)	16 (1,3 %)
Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand	4 (0,3 %)	31 (2,5 %)	82 (6,7 %)	20 (1,6 %)
Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende	1 (0,1 %)	12 (1,0 %)	12 (1,0 %)	7 (0,6 %)
Kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben	2 (0,2 %)	7 (0,6 %)	20 (1,6 %)	9 (0,7 %)
Seksuel vold	15 (1,2 %)	18 (1,5 %)	5 (0,4 %)	5 (0,4 %)
Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje	7 (0,6 %)	8 (0,7 %)	1 (0,1 %)	5 (0,4 %)
Tvungen sex	9 (0,7 %)	5 (0,4 %)	1 (0,1 %)	2 (0,2 %)
Delt intime billeder imod sin vilje (f.eks. via MMS eller internettet)	3 (0,2 %)	8 (0,7 %)	4 (0,3 %)	0
Udsat for én eller flere former for vold	3,7 %	13,1 %	26,2 %	5,7 %

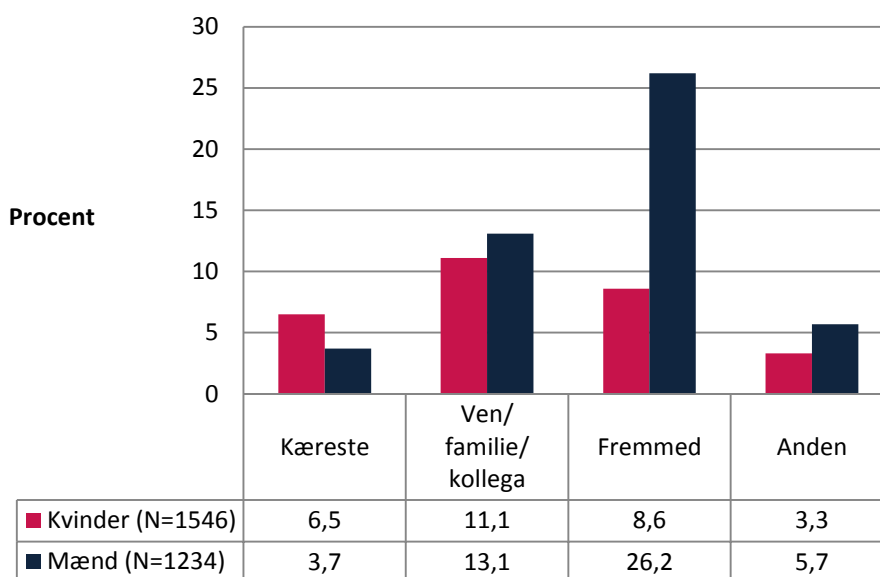
Mindre end 2 % af de unge mænd rapporterede udsættelse for psykisk vold fra en kæreste, 21 % havde følt sig udsat herfor fra en fremmed. Der er først og fremmest en høj forekomst af trusler fra fremmede, og de unge mænd har ca. otte gange hyppigere været udsat for fysisk vold fra en fremmed end fra en kæreste.

Det er omtrent samme (lave) andel af de unge mænd, der har været udsat for én eller flere former for seksuel vold fra en kæreste som fra en ven/familie/kollega, henholdsvis 1,2 % og 1,5 % (tabel 7).

KØNSFORSKELLE I RELATIONEN TIL VOLDSUDØVERE

Der er, som det fremgår af figur 1, betydelige kønsforskelle både i forekomsten af voldsudsættelse og i relationen til voldsudøvere. De unge mænd er tre gange hyppigere end unge kvinder udsat for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold fra en fremmed, væsentligst pga. en større hyppighed af trusler om vold og fysisk vold fra fremmede. Men mændene er sjældnere end kvinder udsat for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold fra en kæreste.

Figur 1. Andelen af unge kvinder og mænd udsat for nogen form for vold, dvs. psykisk, fysisk og/eller seksuel vold, det seneste år, i forhold til relationen til voldsudøveren.

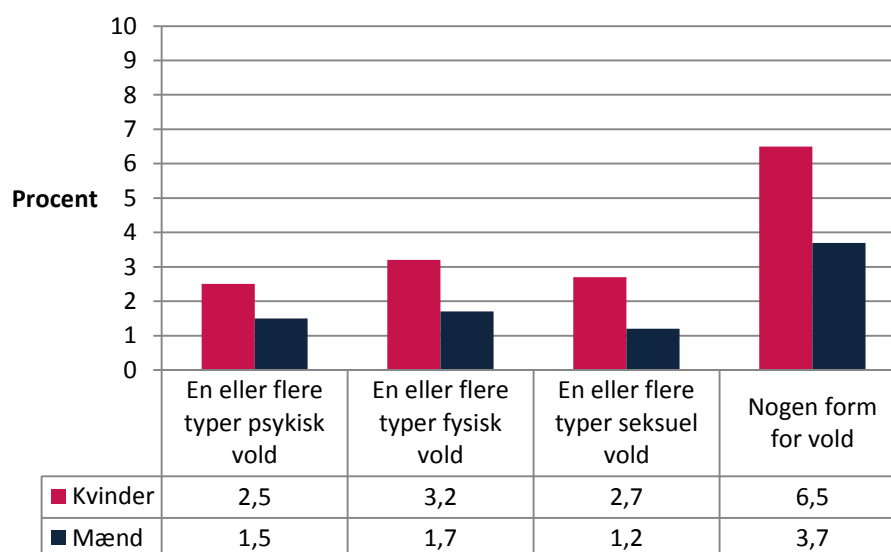
7. FOKUS PÅ KÆRESTEVOLDEN BLANDT DE UNGE

I det følgende præsenteres mere detaljerede resultater fra spørgeskemaundersøgelsen om forekomsten, karakteren og følgerne af kærestevold.

7.1 FOREKOMSTEN OG KARAKTEREN AF KÆRESTEVOLD

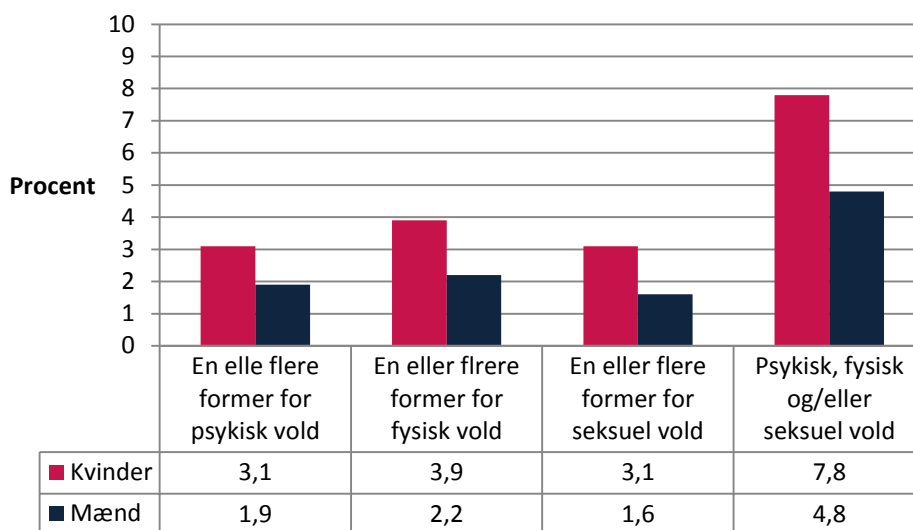
Der er som beskrevet en større andel af unge kvinder end af unge mænd, der rapporterer at have været udsat for vold fra en kæreste eller tidligere kæreste inden for det seneste år. Det gælder både udsættelse for psykisk, fysisk og seksuel vold fra en kæreste. Figur 2 viser procentandelen af kvinder og mænd udsat for nogen form for kærestevold og andele udsat for de tre forskellige former for kærestevold inden for det seneste år.

Figur 2. Procentandelen blandt 1.546 kvinder og 1.234 mænd, der har rapporteret udsættelse for nogen form for vold fra en kæreste det seneste år, og andelen, der har rapporteret tre forskellige former for vold, psykisk, fysisk og seksuel kærestevold.

Hvis andelen udsat for vold fra en kæreste alene udregnes ud fra de unge, der har eller har haft et kæresteforhold, er forekomsten af kærestevold naturligvis højere, som det fremgår af figur 3. Det gælder for alle de tre former for kærestevold, både psykisk, fysisk og seksuel vold og for både de unge kvinder og mænd.

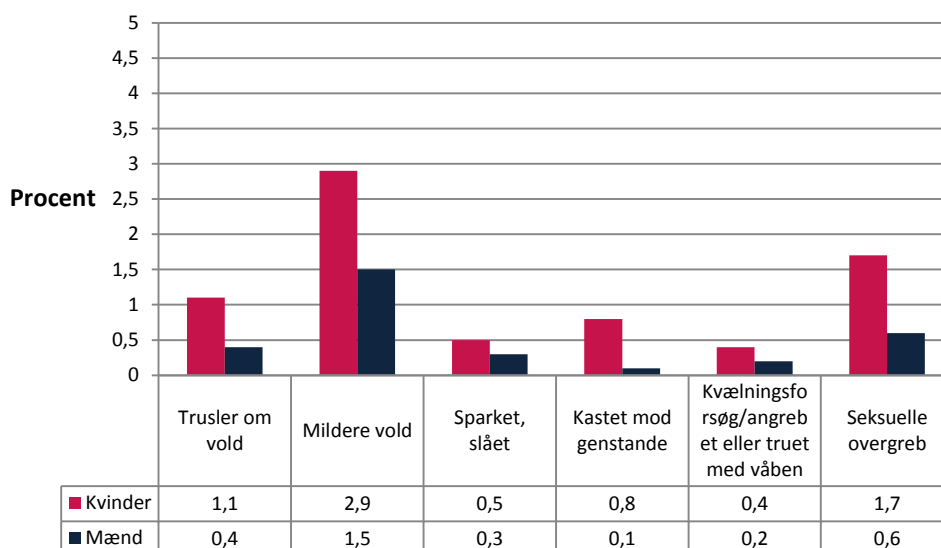
Figur 3. Andelen af 1.212 unge kvinder og 939 unge mænd med kæresteerfaringer, der har rapporteret udsættelse for nogen form for vold fra en kæreste det seneste år, og andelen, der har rapporteret tre forskellige former for vold, psykisk, fysisk og seksuel kærestevold.

FYSISK VOLD

Kvinder har mere end dobbelt så hyppigt som mænd været udsat for meget grov kærestevold, såsom at blive kastet mod genstande eller ned af trapper, kvælningsforsøg og overfald med våben. Men det er dog mindre end 1 % af de unge kvinder, der rapporterer om grov fysisk kærestevold (figur 4).

Figur 4. Forekomsten af forskellige former for kærestevold, angivet som procentandel, blandt 1.546 kvinder og 1.234 mænd, der har angivet sig udsat for de enkelte typer af kærestevold det seneste år.

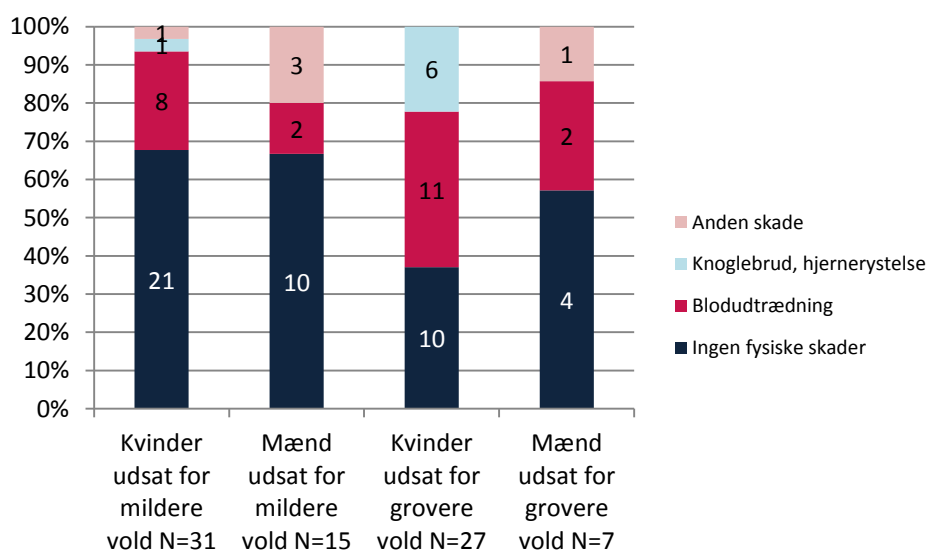

FYSISKE SKADER

De unge, som angav at have været udsat for fysisk vold fra en kæreste, svarede på, om de fik skader af volden, og i så fald hvilken slags skader volden havde forårsaget. Relativt mange fik slet ingen fysiske skader, og der var selv ved udsættelse for grovere fysisk vold i form af spark, knytnæveslag, kast mod genstande eller angreb med våben kun en relativ lav andel af kvinderne, ca. 20 %, og af mændene, knap 20 %, der havde fået alvorligere skade end f.eks. blodudtrædninger (figur 5).

Data i figur 5 omhandler i alt 48 kvinder udsat for fysisk kærestevold, hvoraf 31 kvinder alene havde været udsat for mildere fysisk vold, og 27 kvinder udsat for én eller flere former for grovere fysisk vold fra en kæreste. I alt 22 mænd havde været udsat for fysisk kærestevold, heraf syv for én eller flere former for grovere fysisk vold.

Figur 5. Den procentvise fordeling af fysiske skader blandt kvinder og mænd udsat for mildere og grovere former for fysisk kærestevold det seneste år.

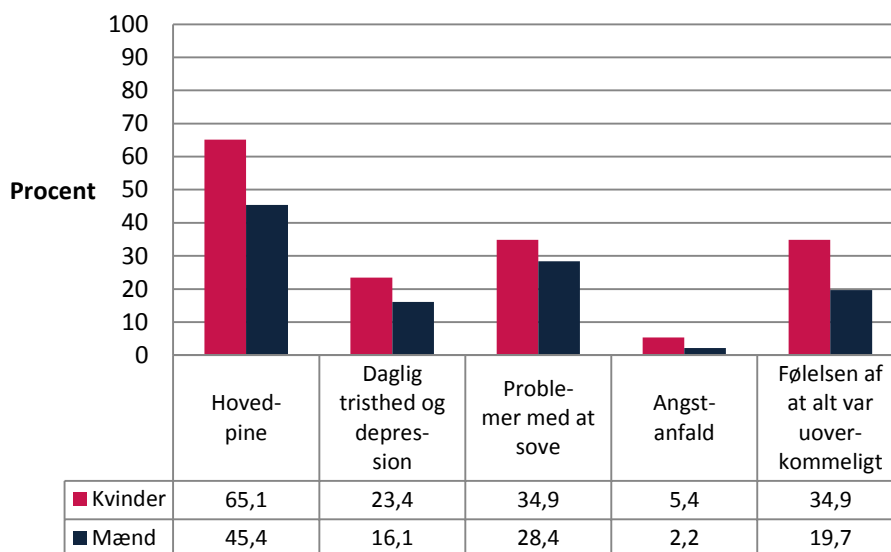

UNGES PSYKISKE TRIVSEL GENERELT

En lang række studier, herunder den tidligere danske kærestevoldsundersøgelse fra 2008, har påvist markante sammenhænge mellem voldsudsættelse og psykiske problemer. Psykiske problemer omfatter perioder med tristhed, symptomer på depression, søvnbesvær og angstanfald.

Uafhængigt af voldsudsættelse er der blandt unge piger og kvinder en høj forekomst af symptomer på dårlig psykisk trivsel. Unge kvinder rapporterer langt hyppigere end unge mænd, at de oplever søvnbesvær, angst, perioder med nedstemthed/depression, og de har oftere en selvskadende adfærd, inklusive selvmordsforsøg. I nærværende undersøgelse angav en betydelig andel af de unge kvinder, at de inden for den seneste måned havde været generet af hovedpine (65 %), tristhed (23 %), søvnproblemer (35 %) og/eller en følelse af at alt var uoverkommeligt (35 %). Disse gener blev mindre hyppigt rapporteret af de unge mænd (figur 6).

Figur 6. Andelen af alle unge kvinder og mænd, som inden for den seneste måned har haft hovedpine, daglig tristhed og depression, problemer med at sove, angstanfald og/eller følelsen af at alt var uoverkommeligt.

PSYKISKE PROBLEMER OG VOLDSUDSÆTTELSE

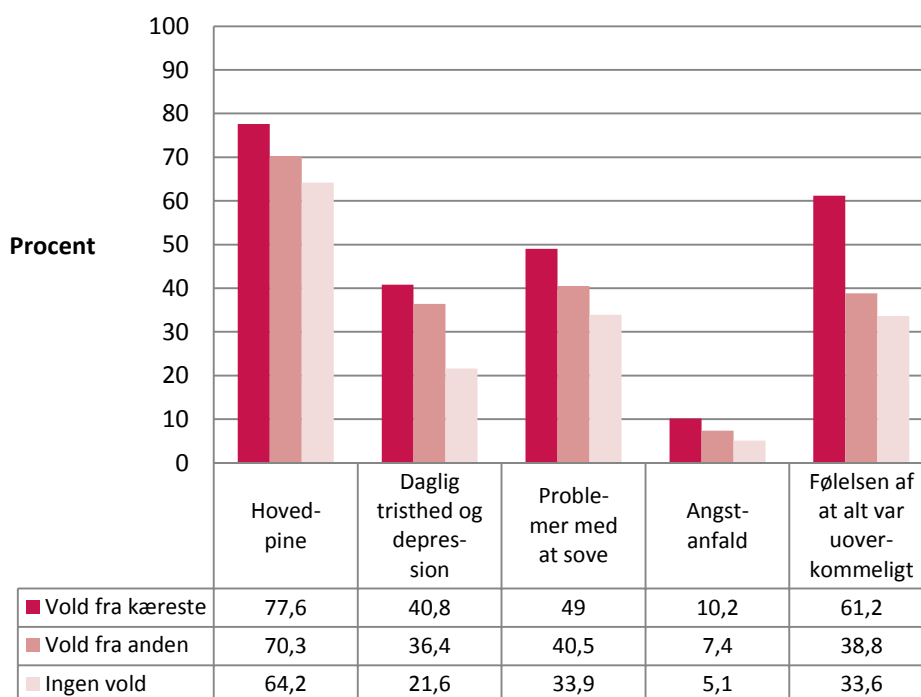
Ikke alle voldsudsatte rapporterer psykiske problemer, men godt og vel halvdelen af kvinder udsat for fysisk kærestevold rapporterede, at volden havde påvirket dem psykisk, mens det kun blev angivet af knap hver femte af mændene, der havde været udsat for fysisk kærestevold.

KVINDER

Forekomsten af en række psykiske problemer, såsom daglig tristhed, søvnbesvær, hovedpine og oplevelse af uoverkommelighed, er højere blandt unge kvinder udsat for fysisk kærestevold end blandt kvinder udsat for anden type fysisk vold og kvinder, der ikke er udsat for fysisk vold (figur 7).

Blandt kvindelige ofre for fysisk kærestevold har 41 % oplevet daglig tristhed og depression inden for den seneste måned mod 22 % af de kvinder, som ikke har været udsat for fysisk kærestevold. Samme tendens gør sig gældende med hensyn til risikoen for daglig hovedpine, søvnproblemer, angstanfald og følelsen af at hverdagen er uoverkommelig.

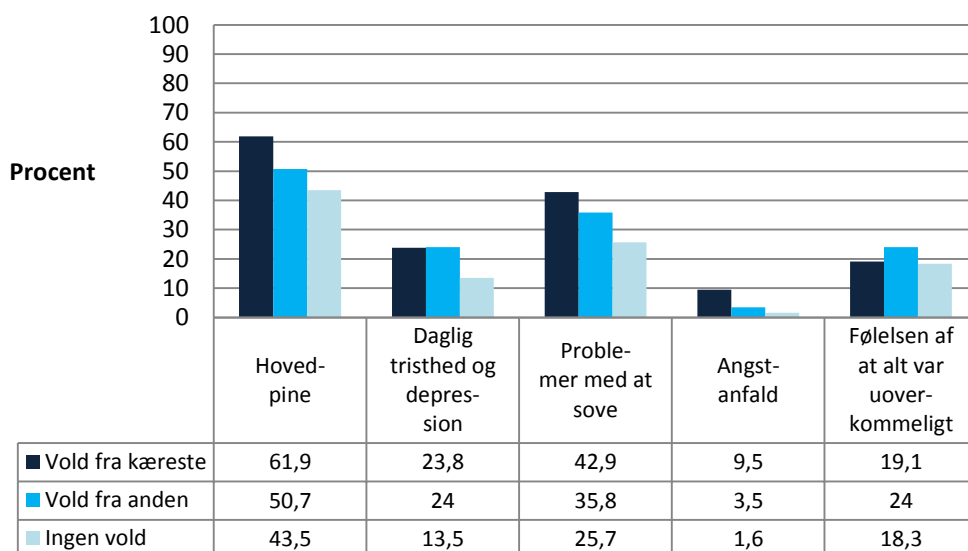
Figur 7. Andelen af unge kvinder med trivselsproblemer, fordelt på ofre for kærestevold, ofre for anden vold end kærestevold og ikke-voldsudsatte unge.

Resultaterne er baseret på en tværsnitsundersøgelse, og det kan ikke ud fra den påviste markante sammenhæng mellem psykiske problemer og udsættelse for fysisk kærestevold entydigt konkluderes, at volden i sig selv er årsag til de psykiske problemer. Det vil sige, at de mulige årsagssammenhænge er uafklarede.

Blandt de unge mænd er der en mindre udtalt sammenhæng mellem at rapportere psykiske problemer og at have været udsat for fysisk kærestevold end blandt kvinderne. Der er således mindre forskel i hyppigheden af psykiske problemer blandt voldsudsatte og ikke-voldsudsatte mænd. Andelen, der angiver at opleve daglig tristhed og depression, er omtrent lige stor blandt ofre for kærestevold og ofre for anden vold end kærestevold, ligesom andelen der føler, at alt er uoverkommeligt, er omtrent ens blandt unge mænd udsat for kærestevold og dem, der ikke har været udsat for vold (figur 8).

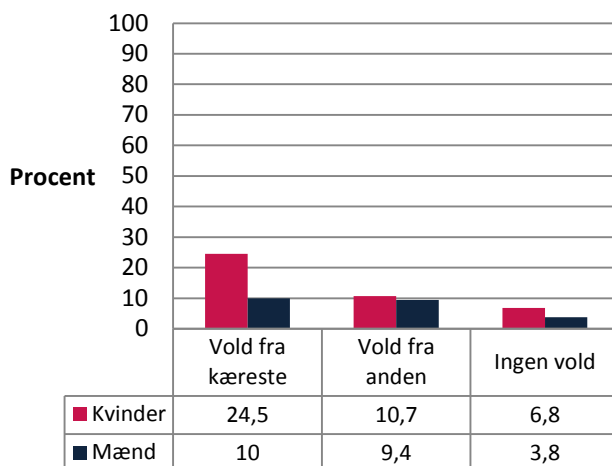
Figur 8. Andelen af mænd i alderen 16-24 år med trivselsproblemer, fordelt på ofre for kærestevold, ofre for anden vold end kærestevold og ikke-voldsudsatte unge.

BRUG AF LÆGEMIDLER

De unge blev spurgt, om de af deres læge har fået udskrevet psykotrop medicin, dvs. beroligende medicin, sovepiller, lykkepiller eller lignende inden for det seneste år, og i alt 118 kvinder, 8 %, og 65 mænd, 5 %, svarede 'Ja' til spørgsmålet. Andelen, der havde fået udskrevet én eller flere af den type lægemidler, er, som det fremgår af figur 9, størst blandt de kvindelige ofre for fysisk kærestevold, ens blandt mandlige ofre for fysisk kærestevold og mandlige ofre for vold fra en anden person, og mindst blandt de ikke-voldsudsatte unge mænd og kvinder.

Figur 9. Andelen med forbrug af psykotrop medicin inden for det seneste år, fordelt på ofre for kæreste vold, ofre for anden vold end kæreste vold og ikke-voldsudsatte unge kvinder og mænd.

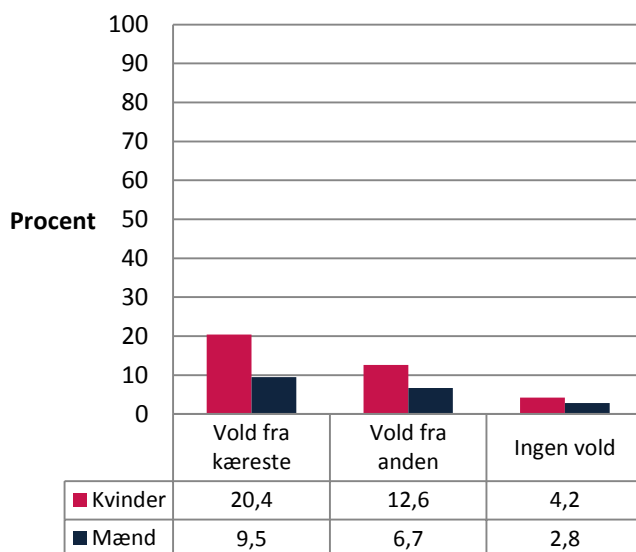

SELVMORDSFORSØG

Blandt alle svarpersoner svarede 82 kvinder, 5 %, og 46 mænd, 4 %, 'Ja' til, at de nogensinde har forsøgt at tage deres eget liv. Heraf har 38 kvinder, 46 %, og 18 mænd, 39 %, oplyst, at de efter selvmordsforsøget blev behandlet på skadestue og/eller indlagt på hospital.

Der er ikke nogen markant sammenhæng mellem udsættelse for fysisk kæreste vold og selvmordsforsøg. Det kan skyldes, at analyserne omfatter meget få personer (figur 10).

Figur 10. Andelen af unge mænd og kvinder, som nogensinde har forsøgt at begå selvmord, fordelt på ofre for kæreste vold, ofre for anden vold end kæreste vold og ikke-voldsudsatte.

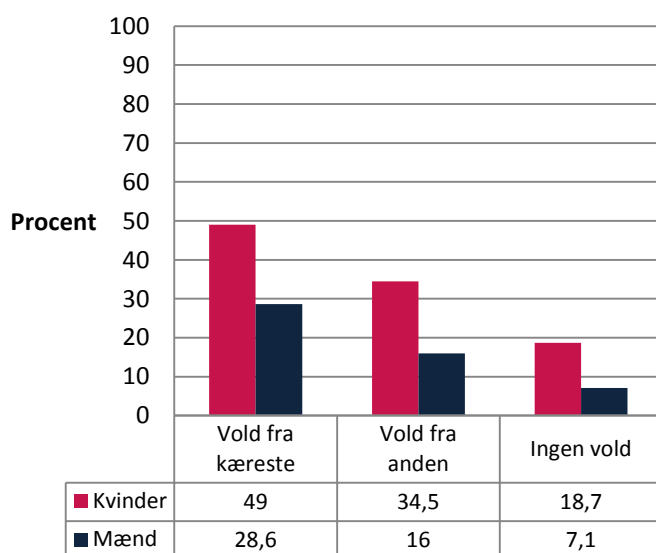
Der er dog en tendens til en sammenhæng, idet 10 ud af de 49 kvinder udsat for fysisk kærestevold har svaret 'Ja' til, at de nogensinde har forsøgt at tage deres eget liv, svarende til 20 %, mens andelen blandt de ikke-voldsudsatte kvinder er 4 %. To af de 21 mænd, dvs. 10 %, som har været udsat for fysisk kærestevold inden for det seneste år, har forsøgt at begå selvmord mod 3 % blandt ikke-voldsudsatte mænd (figur 10).

ANDEN FORM FOR SELVSKADENDE ADFÆRD

Selvskadende adfærd er væsentligt mere udbredt blandt unge kvinder end unge mænd. Blandt alle svarpersonerne har således hver femte kvinde svaret 'Ja' til spørgsmål om nogensinde at have skadet sig selv med vilje. Det samme har kun hver tiende mand. Tilsvarende er rapporteret ud fra en anden dansk undersøgelse om unges sårbarhed og selvskadende adfærd på de gymnasiale uddannelser (Zøllner *et al.* 2012).

Der er en klar sammenhæng mellem udsættelse for fysisk vold fra en kæreste og selvskadende adfærd. Halvdelen (49 %) af de 49 kvinder, som har svaret 'Ja' til, at de har været udsat for fysisk vold fra en kæreste inden for det seneste år, har også svaret 'Ja' til, at de har udøvet selvskadende adfærd, mod knap en femtedel (19 %) af de kvinder, som ikke har været udsat for fysisk vold. Blandt mændene er det seks (29 %) af de i alt 21 mænd, der har været udsat for fysisk kærestevold, som også har svaret 'Ja' til spørgsmålet om selvskade, mod kun er 7 % af ikke-volds ofre (figur 11).

Figur 11. Andelen af unge kvinder og mænd, som nogensinde har skadet sig selv med vilje, fordelt på ofre for kærestevold, ofre for anden vold end kærestevold og ikke-voldsudsatte unge.

8. KARAKTERISTIK AF UNGE UDSAT FOR FYSISK KÆRESTEVOLD

Vi beskriver i det følgende fordelingen mellem unge kvinder og mænd, der rapporterer udsættelse for fysisk kærestevold, unge kvinder og mænd, der har været udsat for anden form for fysisk vold, og unge kvinder og mænd, der ikke har været udsat for fysisk vold, i forhold til alder, forældres fødeland dvs. etnisk oprindelse, og deres egen samlivsform, dvs. om de bor eller har boet med kæreste eller bor alene.

Tablet 8. Procentandelen af unge kvinder og mænd udsat for fysisk vold, fordelt på relationen til voldsudøveren, alder, oprindelse og samlivsform.

	Kvinder			Mænd		
	Vold fra kæreste	Vold fra anden	Ingen vold	Vold fra kæreste	Vold fra anden	Ingen Vold
Total	3,2	7,8	89,0	1,7	23,3	74,9
Alder						
16-17 år	2,3	12,2	85,5	0,7	32,8	66,4
18-19 år	2,1	10,2	87,7	1,8	24,9	73,3
20-21 år	5,1	4,8	90,1	2,8	23,0	74,0
22-25 år	3,4	4,8	91,8	1,7	15,4	82,8
Etnisk herkomst						
Danmark	3,3	7,9	88,8	1,9	23,8	74,3
Andet land	2,2	7,5	90,3	0,6	20,4	78,9
Samlivsform						
Gift eller bor sammen med en kæreste	4,5	4,2	91,2	4,6	15,7	79,8
I et kæresteforhold (>6 mdr.) uden at bo sammen	3,4	7,4	89,2	1,0	18,9	80,1
I et kæresteforhold (<6 mdr.) uden at bo sammen	5,4	12,6	82,0	4,1	35,1	60,8
Single (har ikke tidligere haft en kæreste)	0	6,4	93,6	0	18,3	81,6
Single (har tidligere haft en kæreste)	3,3	10,6	86,0	1,5	29,1	69,4
Anden samlivsform (f.eks. forlovet eller lige afsluttet et forhold)	6,3	18,8	75,0	0	35,7	64,3

KØN OG ALDER

Som beskrevet udsættes unge mænd langt oftere end unge kvinder for fysisk vold udøvet af andre personer end en kæreste, 23,3 % af mænd mod 7,8 % af kvinder, mens kvinder omvendt oftere end mænd udsættes for fysisk vold fra en kæreste, 3,2 % af kvinder mod 1,7 % af mænd (tabel 8).

Der er markante aldersforskelle i risikoen for at blive udsat for fysisk vold fra andre end en kæreste. Det er især de helt unge 16-17-årige mænd og kvinder, der rapporterer udsættelse for fysisk vold udøvet af andre end en kæreste. Der er til gengæld ingen sammenhæng mellem de unges alder og udsættelse for fysisk kærestevold.

ETNISK OPRINDELSE

Danmarks Statistiks registre rummer oplysninger om de unges oprindelsesland. Herudfra er svarpersonerne blevet inddelt i etnisk danske unge og ikke-etnisk danske unge. Etnisk danske unge er personer – uanset fødested – der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark. Personer med anden etnisk baggrund end dansk er personer, som enten er født i Danmark eller i udlandet, og hvor ingen af forældrene er hverken danske statsborgere eller født i Danmark.

Der er ikke markant forskel mellem unge med henholdsvis etnisk dansk og ikke-etnisk dansk oprindelse i forhold til risikoen for at blive udsat for fysisk vold fra en kæreste eller en anden person (tabel 8).

Men der er dog en tendens til en lavere andel af unge med ikke-etnisk dansk oprindelse, som har rapporteret udsættelse for kærestevold. Det kan, som vi senere beskriver, være delvist betinget af, at der blandt unge med ikke-dansk oprindelse er færre, som er eller har været i et kæresteforhold, og at risikoen for udsættelse for kærestevold alene af den grund vil være lavere.

KÆRESTEFORHOLDETS VARIGHED OG SAMLIV

Der er for unge kvinder en tendens til en større risiko for fysisk kærestevold blandt piger, der er eller har været i et relativt kortvarigt kæresteforhold, mindre end 6 måneder, eller lige har afsluttet et kæresteforhold. Blandt unge mænd synes risikoen at være størst i kæresteforhold, hvor de er gift eller lever sammen med kæresten (tabel 8).

8.1 RISIKOFAKTORER FORBUNDET MED KÆRESTEVOLD

Der er i andre studier, bl.a. i den tidligere kærestevoldsundersøgelse fra 2008, identificeret en række faktorer, der ser ud til at øge risikoen for at blive udsat for fysisk kærestevold: Seksuel orientering, alder ved første samleje (seksuel debut), at have været vidne til fysisk vold mod forældre, samt forældres løsning af konflikter i de unges barndomshjem. Tabel 9 viser forekomsten af disse faktorer blandt de unge kvinder og mænd i forhold til de unges rapportering af henholdsvis fysisk kærestevold, anden fysisk vold og ikke at have været udsat for fysisk vold.

Tabel 9. Sammenhæng mellem risikofaktorer og udsættelse for fysisk kærestevold, opdelt efter køn og relationen til voldsudøver, angivet i procent.

	Kvinder			Mænd		
	Vold fra kæreste	Vold fra anden	Ingen vold	Vold fra kæreste	Vold fra anden	Ingen vold
Seksuel orientering						
Heteroseksuel	3,0	7,8	89,2	1,7	24,0	74,3
Biseksuel	5,5	10,9	83,6	0	23,5	76,5
Homoseksuel	33,3	8,3	58,3	6,7	20,0	73,3
Seksuel debut						
<14 år	14,3	11,4	74,3	10,1	40,6	49,3
14-15 år	4,4	10,8	84,8	0,7	29,2	70,1
16-18 år	2,7	7,4	89,9	1,6	23,6	74,8
19-21 år	0	3,5	96,6	1,1	17,1	81,8
22-25 år	8,3	0	91,7	0	11,1	88,9
Vidne til vold mod forældre						
Vidne til vold mod mor	6,5	15,9	77,6	1,3	42,7	56,0
Ikke vidne til vold mod mor	3,0	7,2	89,9	1,8	22,1	76,1
Vidne til vold mod far	6,3	21,9	71,9	4,6	40,9	54,6
Ikke vidne til vold mod far	3,1	7,5	89,4	1,7	23,1	75,2
Forældres løsning af konflikter med den unge						
Den unge blev truet med vold	4,6	20,0	75,4	2,7	43,8	53,4
Den unge blev skubbet og rystet i vrede	9,2	14,6	76,2	2,9	41,6	55,5
Den unge blev taget hårdt i armen	5,7	11,8	82,5	2,4	31,1	66,5
Den unge blev revet i håret	10,9	26,1	63,0	0	56,3	43,8
Den unge blev slået	8,5	11,9	79,7	0	39,7	60,3
Den unge blev ikke udsat for trusler eller vold	1,7	4,8	93,5	0,9	17,9	81,1

SEKSUEL ORIENTERING

En undersøgelse af vold mod voksne mænd i Danmark fra 2008 viste en tendens til større hyppighed af partnervold blandt biseksuelle og homoseksuelle mænd end blandt heteroseksuelle mænd (Helweg-Larsen & Frederiksen 2008).

I nærværende undersøgelse blev de unge bedt om at angive deres seksuelle orientering ved at svare på, om deres hidtidige kærester/sexpartnere udelukkende har haft modsat køn som dem selv, udelukkende samme køn som dem selv eller har været af begge køn. I alt 12 kvinder, 0,8 %, var homoseksuelle, og 55 kvinder, 3,7 %, biseksuelle. Blandt mændene var der 15, 1,3 %, som var homoseksuelle, og 17, 1,4 %, var biseksuelle.

Tabel 9 viser, at der blandt de homoseksuelle kvinder var en større andel end blandt de bi- og heteroseksuelle kvinder, som havde været udsat for fysisk kærestevold, henholdsvis 33 % mod knap 6 % og 3 %.

Der er ikke markant forskel i risikoen for udsættelse for fysisk kærestevold blandt henholdsvis biseksuelle, homoseksuelle og heteroseksuelle unge mænd. Blandt i alt 32 mænd defineret som biseksuelle eller homoseksuelle er der kun én, 3,1 %, der har rapporteret udsættelse for fysisk vold fra en kæreste.

SEKSUEL DEBUT

Kvinder og mænd, der havde første samleje inden de er fyldt 14 år, havde en markant øget risiko for at blive udsat for fysisk vold af en kæreste sammenlignet med unge, der debuterede seksuelt som 16-18-årige. Tabel 9 viser, at 14,3 % af kvinderne og 10,1 % af mændene med tidlig seksuel debut rapporterede udsættelse for fysisk kærestevold inden for det seneste år, mod 2,7 % af kvinderne og 1,6 % af mændene med seksuel debut som 16-18-årige.

Risikoen for at blive udsat for fysisk vold udøvet af andre personer end en kæreste er også størst blandt unge med tidlig seksuel debut og faldende i takt med, at den seksuelle debutalder stiger.

Flere andre undersøgelser har tilsvarende vist, at unge, der har samleje meget tidligt, dvs. før 14-års alderen, har en overrisiko for at opleve kærestevold i forhold til unge, der debuterer senere, og at risikoen for at opleve kærestevold falder med stigende seksuel debutalder (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2010).

VIDNE TIL VOLD MOD FORÆLDRE

Flere undersøgelser har påvist, at børn, der vokser op i voldelige hjem, har en øget risiko for senere i livet selv at blive voldsofre eller voldsudøvere. En spørgeskemaundersøgelse i USA fra 2003 viste, at kvinder, som rapporterede udsættelse for eller at være vidne til fysisk vold i barndomshjemmet, havde fire til seks gange større risiko for senere i livet at blive udsat for fysisk vold fra en partner sammenlignet med kvinder, som ikke havde oplevet vold i barndomshjemmet (Bensley *et al.* 2003). En dansk spørgeskemaundersøgelse blandt 15-16-årige i 2008 viste tilsvarende, at piger, som

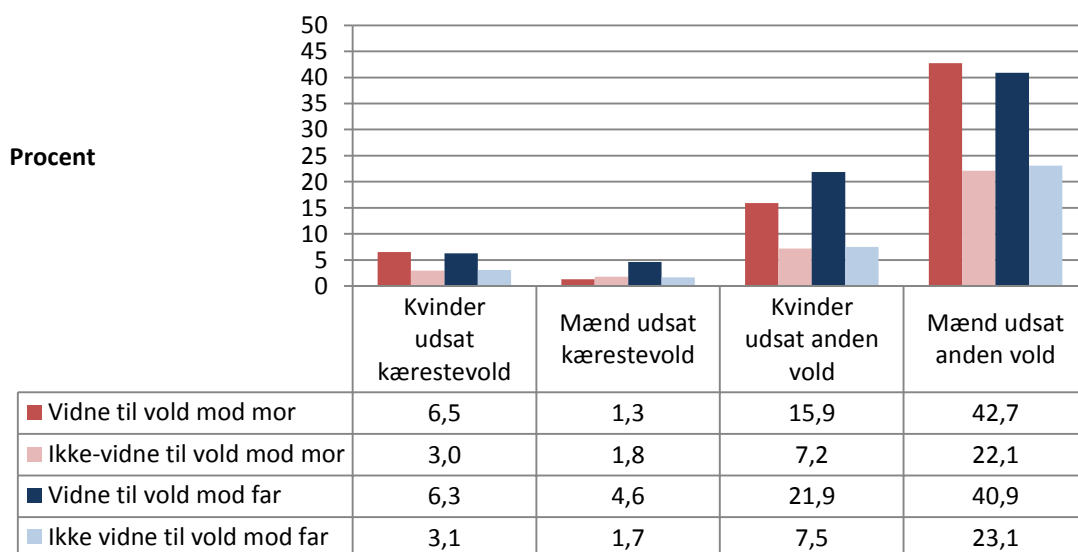
har været vidne til vold i deres hjem, har 4,5 gange større risiko for at blive udsat for vold fra en ven/partner end piger, som ikke har oplevet vold i deres barndomshjem (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2010).

De unge blev i nærværende undersøgelse spurgt, om de havde oplevet deres mor blive udsat for fysisk vold af en kæreste eller ægtefælle. 107 kvinder, 6,5 %, og 75 mænd, 6 %, svarede 'Ja' til spørgsmålet. Der var en lavere andel, 32 kvinder, 2 %, og 22 mænd, knap 2 %, som havde oplevet deres far blive udsat for fysisk vold af en partner.

Det gælder for både unge mænd og unge kvinder, at der er en markant sammenhæng mellem at have været vidne til vold mod mor eller far og selv blive udsat fysisk vold fra andre end en kæreste (tabel 9).

For de unge mænd, der har været vidne til vold mod far, men ikke for dem, der har været vidne til vold mod mor, er der tendens til en sammenhæng med egen udsættelse for fysisk kærestevold, mens sammenhængen er mindre udtalt for unge kvinder (figur 12).

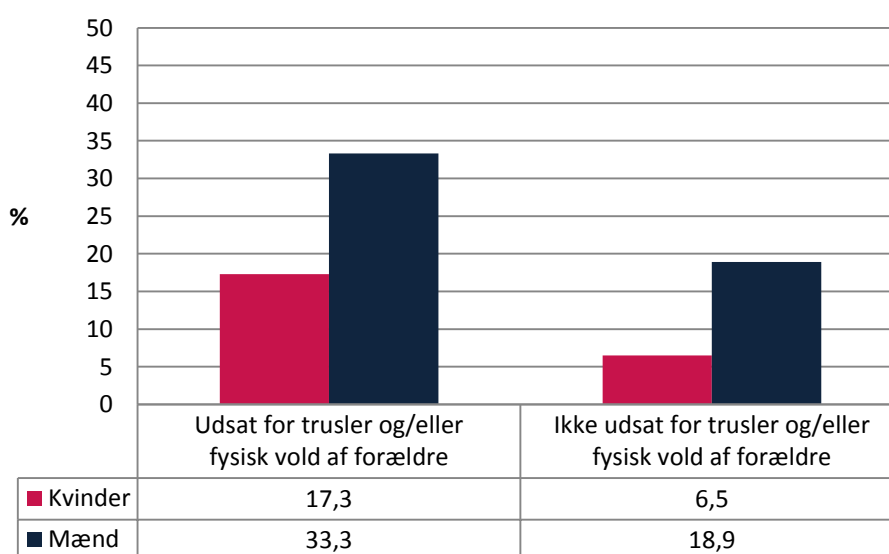
Figur 12. Andel af unge kvinder og mænd udsat for fysisk kærestevold og for fysisk vold fra andre i forhold til at have været vidne til henholdsvis vold mod egen mor og mod egen far.

UDSAT FOR VOLD AF FORÆLDRE

Der er markant sammenhæng mellem i barndommen at have oplevet trusler om vold eller have været udsat for fysisk vold fra forældre og som ung at blive udsat for fysisk vold. I alt 632 unge kvinder (43,3 %) og 531 mænd (45,5 %) har svaret 'Ja' til at have været udsat for trusler eller fysisk vold af deres forældre i konfliktsituationer i hjemmet. Blandt disse kvinder har 17 % været udsat for fysisk vold fra anden person end en kæreste inden for det sidste år, og 33 % af mændene mod kun knap 7 % af kvinder og 19 % af mænd, der ikke har været udsat for trusler eller fysisk vold i barndoms-hjemmet (Figur 13).

Figur 13. Andelen af unge udsat for nogen form for fysisk vold og for fysisk kærestevold i forhold til forældres løsning af konflikter i hjemmet.

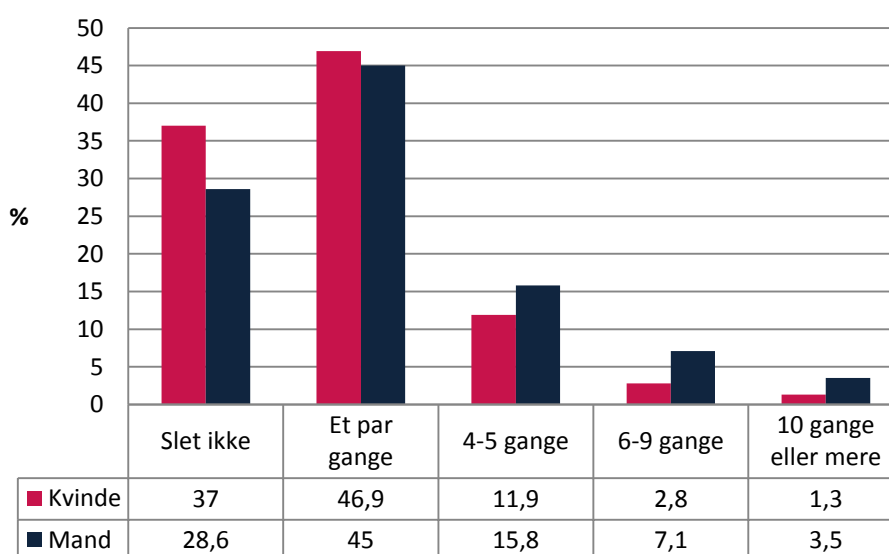

Der er ikke tilsvarende sammenhænge mellem forældres håndtering af konflikter i hjemmet og udsættelse for fysisk kærestevold.

8.2 DE UNGES BRUG AF ALKOHOL, EUFORISERENDE STOFFER OG VOLDSUDSÆTTELSE

De unge blev stillet følgende spørgsmål: "Hvor ofte har du, inden for den seneste måned, drukket så meget alkohol, at du var fuld?". Knap halvdelen af både mændene og kvinderne havde været fulde et par gange indenfor den seneste måned, mens det er relativt få, der har været fulde 10 gange eller mere, henholdsvis 1 % af kvinderne og 4 % af mændene. Figur 14 viser andelen af unge kvinder og unge mænd, der har været udsat for henholdsvis fysisk vold fra en kæreste og fra andre personer inden for det seneste år, i forhold til hvor ofte de selv har været fulde/berusede inden for den seneste måned.

Figur 14. De unge kvinders og mænds angivelse af hyppigheden af alkoholberuselse den seneste måned.

ALKOHOL SENESTE MÅNED OG VOLDSUDSÆTTELSE

Der er for både de unge kvinder og mænd en sammenhæng mellem relativt hyppigt stort alkoholindtag og udsættelse for fysisk vold fra andre end en kæreste. Men der er ikke nogen sammenhæng mellem alkoholindtag og udsættelse for kærestevold. Det gælder for både mænd og kvinder (Tabel 10).

Tablet 10. Alkoholindtag den seneste måned og udsættelse for fysisk kærestevold, anden fysisk vold eller ikke voldsudsat blandt unge kvinder og mænd.

	Kvinder			Mænd		
	Vold fra kæreste	Vold fra anden end kæreste	Ingen vold	Vold fra kæreste	Vold fra anden end kæreste	Ingen vold
Slet ikke drukket alkohol inden for den seneste måned	3,4	5,1	91,6	1,7		82,1
Drukket et par gange	3,1	7,1	89,9	1,6	16,1	74,6
Drukket 4-5 gange	1,6	14,2	84,2	1,6	23,7	73,1
Drukket 6-9 gange	9,3	16,3	74,4	2,3	25,4	62,1
Drukket 10 gange eller mere	5,0	25,0	70,0	2,4	47,6	50,0

EUFORISERENDE STOFFER OG UDSÆTTELSE FOR VOLD

Næsten tre gange så mange unge mænd som kvinder har svaret ja til, at de har taget stoffer såsom hash, kokain, ecstasy, poppers, fantasy mv. indenfor den seneste måned (14,1 % af mændene mod 5,4 % af kvinderne).

For kvinder er der en markant sammenhæng mellem brug af euforiserende stoffer og udsættelse for fysisk vold. Ud af de 170 kvinder, som har været udsat for fysisk vold det seneste år fra andre end en kæreste, har 13,5 % brugt euforiserende stoffer inden for den seneste måned, mens det kun er 4,4 % af de ikke-voldsudsatte kvinder, der har brugt stoffer. Også når det gælder fysisk kærestevold og brug af euforiserende stoffer, er der for kvindernes vedkommende en sammenhæng. Ud af de 49 kvinder, som har rapporteret udsættelse for fysisk kærestevold, er der seks (12,2 %), som har brugt euforiserende stoffer indenfor den seneste måned, mens det samme kun gælder for 5,2 % af de ikke-kærestevoldsudsatte kvinder.

Hos mændene fandtes tilsvarende sammenhæng mellem brug af stoffer og udsættelse for fysisk vold fra andre end en kæreste, 24 % af de 309 mænd, som har været udsat for fysisk vold angav at have brugt stoffer indenfor den seneste måned, mens det kun er 10,7 % af de ikke-voldsudsatte mænd, der har brugt stoffer. Der er derimod ikke sammenhæng mellem stofbrug og udsættelse for fysisk kærestevold.

9. DE VOLDSUDSATTES HJÆLPESØGENDE ADFÆRD

Kærestevoldsundersøgelsen fra 2007 viste, at det kun var en lille andel af ofrene for kærestevold, der efterfølgende søgte hjælp hos familie, venner, offentlige myndigheder eller anmeldte til politiet sammenlignet med ofrene for anden vold end kærestevold. Vi genfinder dette mønster i undersøgelsen fra 2011.

9.1 OPSØGT HJÆLP EFTER FYSISK KÆRESTEVOLD

Mindre end halvdelen, 45 % af de 49 unge kvinder, som rapporterede udsættelse for fysisk vold fra en kæreste, har efterfølgende søgt hjælp. Andelen der søgte hjælp er større blandt unge kvinder udsat for fysisk vold fra andre end en kæreste, idet 59 % af dem havde søgt en eller flere former for hjælp.

Blandt de unge mænd var det kun en lille andel, 24 %, der opsøgte hjælp efter udsættelse for fysisk kærestevold, mens 34 % af mænd udsat for anden vold end kærestevold havde søgt hjælp.

De unge havde oftest kontakten familie og venner, således 16 af de 49 kvinder udsat for fysisk vold fra en kæreste, mens kun to havde henvendt sig til egen læge, en til skadestue og tre havde anmeldt volden til politiet.

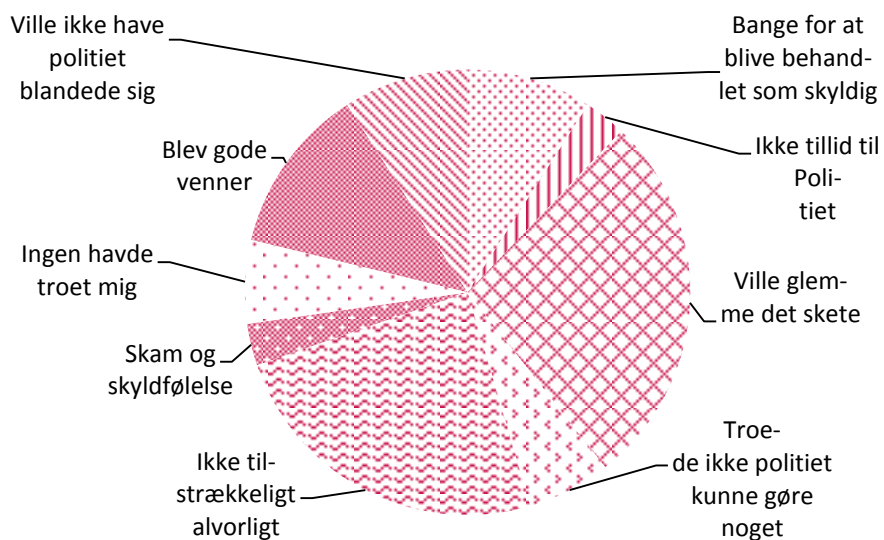
Ingen af kvinderne eller mændene havde søgt hjælp på et krisecenter.

9.2 POLITIANMELDT SEKSUEL VOLD

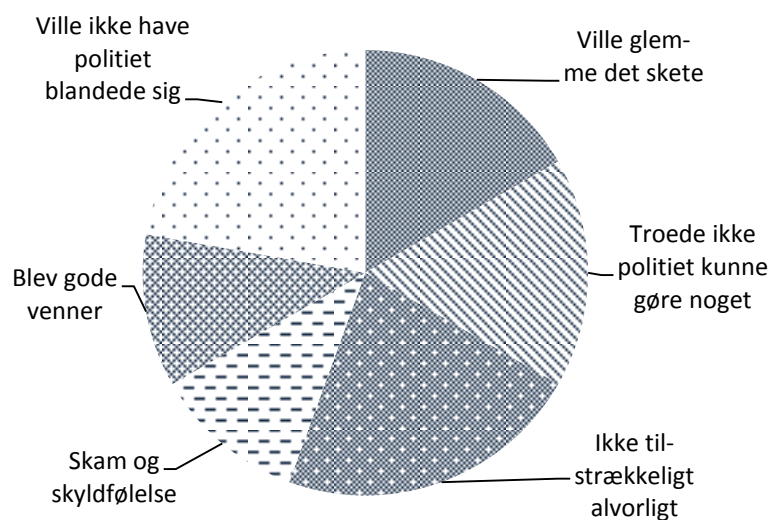
Kun fem ud af de 117 kvinder og ingen af de 40 mænd, som rapporterede udsættelse for seksuel vold, anmeldte efterfølgende overgrebet til politiet. Som begrundelse for ikke at anmelde angav de fleste af kvinderne, at de ville glemme det, der var sket, eller at tilfældet ikke var tilstrækkeligt alvorligt. Kun en enkelt kvinde angav ikke at have tillid til politiet som begrundelse for ikke at have anmeldt det seksuelle overgreb (Figur 15).

Blandt de 40 mandlige ofre for seksuel vold var de primære begrundelser for ikke at politianmelde volden, at tilfældet ikke var tilstrækkeligt alvorligt, og at politiet ikke skulle blande sig. Lidt færre angav som begrundelse for ikke at politianmelde volden, at de ville glemme det skete, og at de ikke troede politiet kunne gøre noget (Figur 16).

Figur 15. Årsager til ikke at politianmelde seksuel vold blandt kvinderne.

Figur 16. Årsager til ikke at politianmelde seksuel vold blandt mændene.

10. UDVIKLINGEN I VOLD BLANDT UNGE SIDEN 2007

Et væsentligt formål med denne gentagne undersøgelse af kærestevold i Danmark har været at belyse udviklingen over de seneste år. Spørgsmålene om udsættelse for psykisk og fysisk vold er derfor formuleret på præcis samme måde i undersøgelsen i 2007 og i 2011. Men ud fra erfaringerne i 2007-undersøgelsen er de unges erfaringer om seksuel vold, dvs. seksuelle handlinger mod deres vilje, i 2011 præciseret i to spørgsmål. Først: "Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har krænket dig seksuelt eller forsøgt at have sex med dig mod din vilje?" og dernæst spørgsmålet: "Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har tvunget dig til at have sex?". I 2007 undersøgelsen blev der stillet fire spørgsmål om denne type erfaringer, der delvist overlappede hinanden.

I kærestevoldsundersøgelsen fra 2007 var alle resultaterne baseret på analyser blandt den del af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen, der havde kæresteerfaring, dvs. som aktuelt havde eller havde haft en kæreste.

I nærværende undersøgelse er analyserne overvejende gennemført blandt alle deltagere, dvs. både unge med og uden kæresteerfaring. Undersøgelsen i 2007 fokuserede mere snævert på kærestevold. I nærværende undersøgelse har vi udover forekomsten af kærestevold også belyst unges generelle voldsudsættelse og voldsudøvelse og sammenhænge med f.eks. psykisk trivsel, faktorer i de unges opvækst og deres egen hjælpesøgende adfærd.

For at kunne beskrive udviklingen i kærestevold over tid og sammenligne resultaterne i 2007 og i 2011, er der gennemført nye analyser af data fra 2007-undersøgelsen med inklusion af alle deltagere, dvs. både unge med og uden kæresteerfaring.

10.1 UDVIKLINGEN I PSYKISK, FYSISK OG SEKSUEL VOLD UANSET GERNINGSPERSON

I 2007 angav knap 19 % af de unge kvinder og 38 % af de unge mænd at have været udsat for en eller flere former for psykisk vold inden for det seneste år. I 2011 var andelen af både kvinder og mænd udsat for psykisk vold faldet til henholdsvis 13 % og knap 28 %.

Andelen udsat for nogen form for fysisk vold, uanset voldsudøveren, er også faldet fra knap 15 % blandt de unge kvinder og 35 % blandt mændene i 2007 til 11 % blandt kvinder og 25 % blandt mænd i 2011.

For både de unge kvinder og unge mænd er der fra 2007 til 2011 et fald i andelen, der inden for et år havde været udsat for fysisk vold udøvet af en ven, et familiemedlem, en kollega, en fremmed og en anden person.

10.2 UDVIKLINGEN I UDSÆTTELSEN FOR EN ELLER FLERE FORMER FOR KÆRESTEVOLD

I 2007 angav 10,2 % af de unge kvinder og 4,3 % af mændene at have været udsat for nogen form for kærestevold, dvs. enten psykisk og/eller fysisk og/eller seksuel vold fra en kæreste, mod 6,5 % af kvinderne og 3,7 % af mændene i 2011.

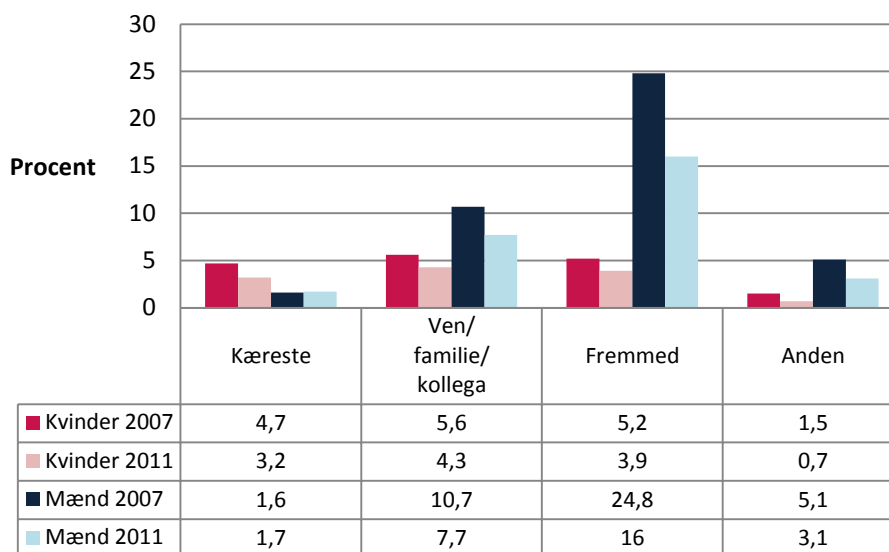
Der er således et fald i den samlede forekomst af kærestevold blandt unge kvinder og mænd.

Faldet kunne eventuelt forklares ved ændringer i de unges holdning og opfattelse af kærestevold og anden vold. Men der kan ikke konstateres nogen markant forskel på deltagernes holdninger til vold i de to undersøgelser. Det beskrives i de afsluttende kapitler.

KØNSFORSKELLE I UDVIKLINGEN I KÆRESTEVOLD

For kvinderne er der et fald i andelen udsat for fysisk kærestevold fra 4,7 % i 2007 til 3,2 % i 2011. Derimod er der blandt de unge mænd er en lille stigning fra 1,6 % i 2007 til 1,7 % i 2011 (Figur 16).

Figur 16. Andelen af unge kvinder og mænd, der i 2007 og i 2011 rapporterede udsættelse for fysisk vold inden for det seneste år, fordelt på relationen til voldsudøver.

Seksuel vold blev rapporteret af 19,6 % af kvinderne og 6,8 % af mændene i 2007 mod 7,6 % af kvinderne og 3,2 % af mændene i 2011 angav at have været udsat for en eller flere former for seksuel vold inden for det seneste år. Faldet kan delvist være betinget af en ændret formulering af spørgsmålene om forskellige former for seksuel vold/overgreb.

10.3 ET SKØN OVER ANTALLET AF UNGE, DER ÅRLIGT UDSÆTTES FOR VOLD

På baggrund af forekomsten af vold blandt deltagerne i kærestevoldsundersøgelsen 2011 er det muligt at groft at antage, hvor mange 16-24-årige mænd og kvinder i Danmark som årligt udsættes for psykisk, fysisk og seksuel vold, og give et skøn over, hvor mange der udsættes for kærestevold.

Ud fra antagelsen om, at deltagerne i undersøgelsen er repræsentative for unge i Danmark skønnes det, at cirka 34.000 kvinder og 80.000 mænd i alderen 16-24 år årligt udsættes for en eller flere former for fysisk vold, og at cirka 23.000 kvinder og 10.000 mænd i samme aldersgruppe årligt udsættes for en eller flere former for seksuel vold. Estimerne er behæftede med betydelig usikkerhed, både pga. undersøgelsens relativt lave svarprocent og dens mulige sociale selektering.

Tabel 11 præsenterer det antagne årlige antal ofre for de forskellige former for vold fordelt på relationen mellem offer og voldsudøver og offerets køn. Alle tal er omtrentlige angivelser, og der er et meget bredt sikkerhedsinterval, dvs. en betydelig usikkerhed i skønnene.

Det skønnes ud fra det rapporterede omfang af kærestevold blandt deltagerne i kærestevoldsundersøgelsen, dvs. ud fra den procentandel blandt 1.546 kvinder og 1.234 mænd, der har svaret 'Ja' på spørgsmål om udsættelse for en eller flere af de tre forskellige former for vold, og som har angivet at volden var udøvet af en nuværende eller tidligere kæreste, at cirka 10.000 kvinder og cirka 5.500 mænd i alderen 16-24 år årligt udsættes for fysisk vold fra en kæreste, og at cirka 8.500 kvinder og 4.000 mænd årligt udsættes for seksuel vold fra en kæreste, og at ca. 7.500 kvinder og 5.000 mænd årligt udsættes for psykisk vold fra en kæreste.

Det skal understreges, at samme person kan have været udsat for alle tre former for kærestevold, mens andre kun har været udsat for en enkelt form for kærestevold. Angivelserne for skønnet antal udsatte for de forskellige former for kærestevold kan således ikke sammenlægges.

Tabel 11. Et skøn over antal ofre for psykisk, fysisk og seksuel vold fordelt på køn og relationen til voldsudøveren blandt 16-24-årige i 2011.

Kvinder				
Gerningsperson	Kæreste	Ven/familie/ kollega	Fremmed	Anden
Udsat for en eller flere typer psykisk vold	7.500	19.500	15.500	7.000
Udsat for en eller flere former for fysisk vold	10.000	13.000	12.000	2.000
Udsat for en eller flere former for seksuel vold	8.500	12.000	6.000	2.000
Mænd				
Gerningsperson	Kæreste	Ven/familie/ kollega	Fremmed	Anden
Udsat for en eller flere typer psykisk vold	5.000	24.000	67.500	11.500
Udsat for en eller flere former for fysisk vold	5.500	24.500	51.000	10.000
Udsat for en eller flere former for seksuel vold	4.000	5.000	1.500	1.500

11. UNGES EGEN VOLDSUDØVELSE

De unge besvarede i undersøgelsen spørgsmål om egen udøvelse af fysisk vold, og om hvem de havde brugt volden imod. I det følgende beskriver vi omfanget af de unges voldsudøvelse og en række faktorer, der synes at have sammenhæng med deres udøvelse af vold.

Det er kun en meget lille andel af de unge, der rapporterer, at de selv har udøvet vold mod anden person, og mindre end 2 % af de unge kvinder og 0,5 % af de unge mænd selv at have udøvet nogen form for vold mod en kæreste.

11.1 VOLDSMØNSTERET

Den hyppigste form for overgreb, som de unge rapporterer, er at have generet eller truet andre via brev og elektroniske medier eller direkte ansigt til ansigt. Det har henholdsvis knap 3 % af de unge kvinder og 5 % af mændene, mens andelen af mænd, der har truet nogen med vold er knap 10 % (Tabel 12).

En større andel af de unge mænd end af kvinderne har været fysisk voldelige, henholdsvis knap 9 % og 3 %, og mændene rapporterer også oftere end kvinderne at have haft sex mod en andens vilje.

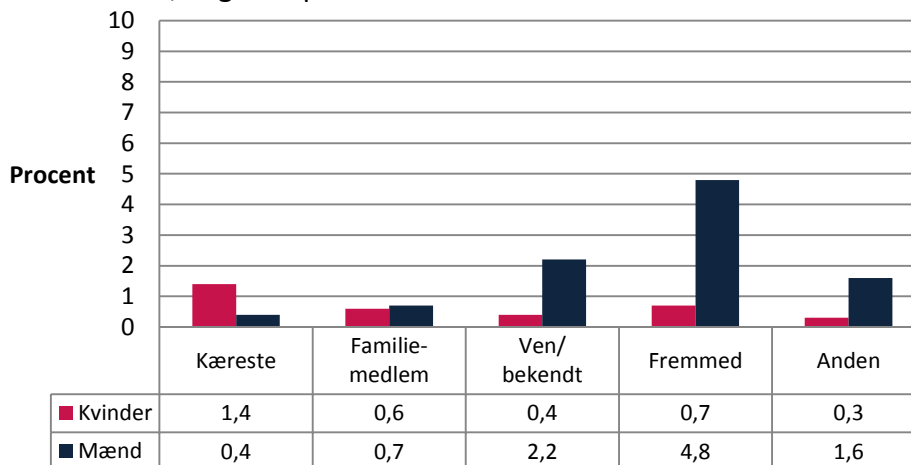
Tabel 12: Unge kvinders og mænds egen udøvelse af vold inden for de seneste 12 måneder. Antal svarpersoner, der svarede 'Ja' til spørgsmål om voldsudsættelse og deres andel blandt alle svarpersoner.

Voldsform	Kvinder (N=1529)	Mænd (N=1214)
Har du generet, mobbet eller truet nogen via brev, SMS eller på internettet	39 (2,6 %)	62 (5,1 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	35 (2,3 %)	118 (9,7 %)
Udøvet fysisk vold	49 (3,2 %)	107 (8,8 %)
Haft sex eller forsøgt sex mod personens vilje		
Mod nuværende kæreste	4 (0,4 %)	10 (1,2 %)
Mod tidligere kæreste	3 (0,3 %)	3 (0,4 %)
Mod ven/bekendt	4 (0,4 %)	8 (1,0 %)
Mod anden person	3 (0,3 %)	4 (0,5 %)

HVEM ER UDSAT FOR VOLD FRA UNGE?

Når unge kvinder udøver fysisk vold er det oftest mod en kæreste, mens unge mænd oftest udøver vold mod en fremmed og mindre ofte mod en ven/bekendt. I alt 22 af kvinderne i undersøgelsen, 1 %, angav at have udøvet fysisk vold mod en kæreste inden for det seneste år sammenlignet mod kun fem mænd, mindre end 1 %.

Figur 17. Relationen mellem de unge kvindelige og mandlige voldsudøvere og ofrene for deres vold, angivet i procent.

I alt har 59 mænd, 5 %, udøvet fysisk vold mod en fremmed, og 27 % mod en ven/bekendt indenfor det seneste år. Blandt kvinderne er det kun 11, knap 1 %, der har udøvet fysisk vold mod en fremmed og seks, mindre end 0,5 %, der har udøvet fysisk vold overfor en ven/bekendt (Figur 17).

Af de i alt 49 kvinder, som rapporterede udsættelse for fysisk vold fra en kæreste indenfor det seneste år, svarede ti (20 %), at de også selv havde udøvet fysisk vold overfor en kæreste i samme tidsperiode. Blandt mændene var det kun én af de 21 udsat for fysisk kærestevold, som angav selv at have udøvet fysisk vold overfor en kæreste indenfor det seneste år (Figur 17).

11.2 RISIKOFAKTORER FOR VOLDSUDØVELSE

Tidligere danske og udenlandske undersøgelser har rapporteret en sammenhæng mellem i barndommen at have været vidne til vold mellem forældre og senere risiko både for selv at udøve vold og for at blive offer for partnervold. Undersøgelser viser også, at drenge, som vokser op i hjem med vold udøvet af den mandlige partner overfor den kvindelige partner, har en øget risiko for selv at udøve vold overfor deres kvindelige partnere i voksenlivet sammenlignet med drenge, som ikke oplever vold i barndomshjemmet (Hensen 2007).

En betydelig andel, 82 % af de mænd, som er i behandling hos Dialog Mod Vold - et behandlingstilbud rettet mod mænd, der udøver vold i familien - angiver eksempelvis, at de har oplevet vold i deres barndomshjem.

VIDNE TIL VOLD MOD FORÆLDRE

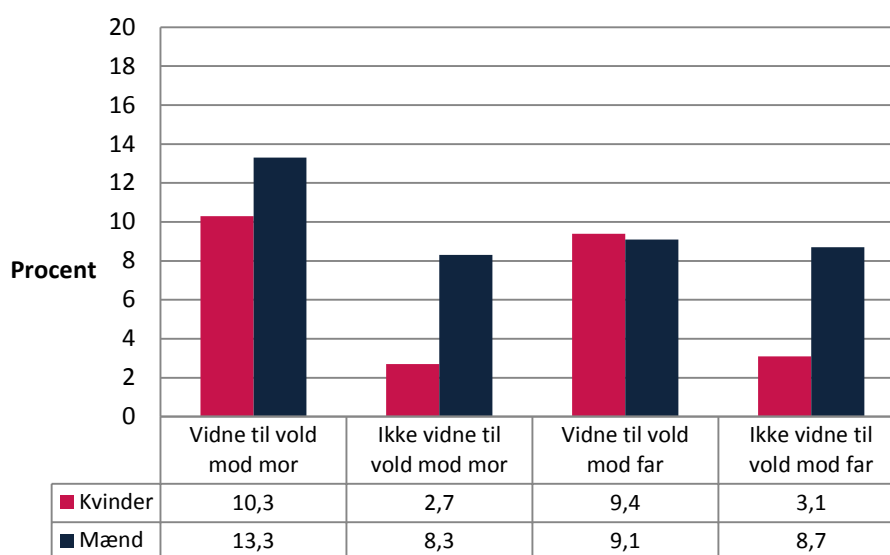
I nærværende undersøgelse svarede 49 kvinder (3,2 %) og 105 mænd (8,6 %) svarede 'Ja' til, at de har udøvet fysisk vold inden for det seneste år. Ud fra oplysninger om de unges oplevelser af vold mod deres forældre og deres egen udøvelse af fysisk vold har det været muligt at vurdere, om der er en sammenhæng mellem det at være vidne til vold i barndomshjemmet og senere voldsudøvelse (Figur 18).

For kvindernes vedkommende er der en markant sammenhæng mellem at have været vidne til vold mod mor og selv at have udøvet fysisk vold inden for det seneste år. Elleve (10 %) af de 107 kvinder, som har oplevet deres mor blive udsat for vold fra en partner, har selv udøvet fysisk vold, mens det kun er knap 3 % af de kvinder, som ikke har oplevet deres mor udsat for partnervold, der selv har udøvet fysisk vold.

For mændenes vedkommende er der ingen signifikant sammenhæng mellem, at have oplevet mor blive udsat for partnervold og selv at udøve fysisk vold. Ti (13 %) af de mænd, som har oplevet deres mor blive udsat for fysisk vold fra en partner, har selv udøvet fysisk vold inden for det seneste år, mens 8 % af de mænd, der ikke har oplevet deres mor blive udsat for vold, selv har udøvet fysisk vold.

Figur 18 viser procentandelen af kvinder og mænd, der har udøvet fysisk vold inden for det seneste år fordelt på unge, som har oplevet deres forældre blive udsat for partnervold og unge, som ikke har.

Figur 18. Andel af voldsudøvere blandt unge kvinder og mænd, i forhold til om de har været vidne til vold mod forældre.

Det gælder for både kvinder og mænd, at der ingen markant sammenhæng er mellem at have oplevet mor blive udsat for vold fra en partner og selv at have udøvet fysisk vold overfor en kæreste.

Det gælder for både kvinder og mænd, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem at have oplevet mor blive udsat for vold fra en partner og selv at have udøvet fysisk vold overfor en kæreste.

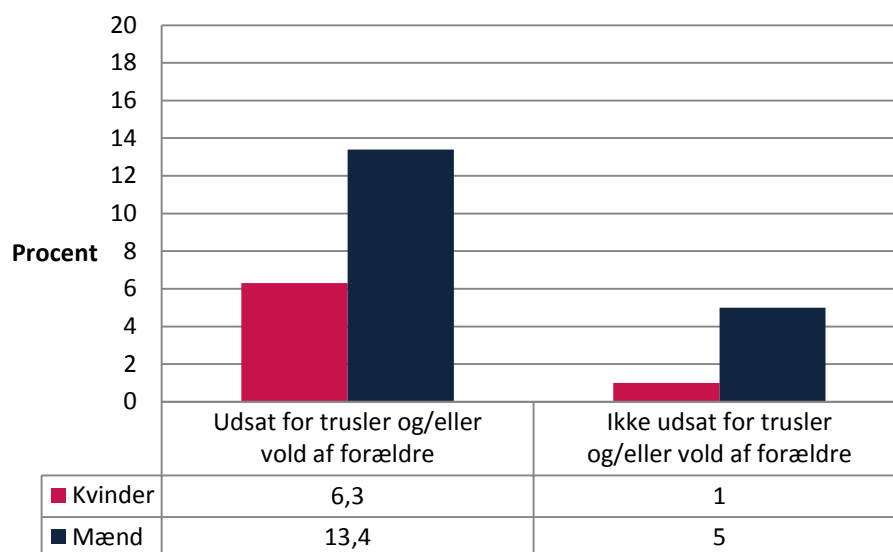
UDSAT FOR VOLD AF FORÆLDRE

Blandt unge, som er blevet truet med eller udsat for fysisk vold af deres forældre i barndommen, er der en langt større sandsynlighed for at udøve fysisk vold end blandt unge, som ikke har oplevet trusler eller vold fra forældrene i barndommen. Det kan tyde på, at de unge adopterer forældrenes konfliktløsningsmetoder.

Således rapporterede 6,3 % af de unge kvinder, som er blevet truet med eller udsat for vold af forældrene, mod kun 1 % som ikke har været udsat herfor, at de selv har udøvet fysisk vold inden for det seneste år.

Også blandt de unge mænd er sandsynligheden for voldsudøvelse størst blandt de unge, der som børn har oplevet trusler eller vold fra forældrene (Figur 19).

Figur 19. Procentandelen af kvinder og mænd, der har udøvet fysisk vold inden for det seneste år, fordelt på unge, som er blevet truet med eller udsat for vold fra forældrene og unge, som ikke er.

12. DE UNGES HOLDNING TIL VOLDSUDØVELSE

I det følgende præsenteres de unges holdning til forskellige former for voldsudøvelse. I spørgeskemaet indgik en række udsagn om vold og voldelig adfærd, som de unge blev bedt om at angive, hvor enige eller uenige de er i.

12.1 KØNSFORSKELLE I HOLDNINGER TIL AT SLÅ

Tabel 13 præsenterer de unge kvinders og mænds svar på de enkelte udsagn, angivet i forhold til om de var uenige, hverken uenige eller enige, eller enige i det tilladelige i at bruge vold i forskellige situationer.

Gennemgående er en større andel af mænd enige i, at man kan anvende vold, end kvinder er. Der er især kønsforskelle i holdning til at bruge vold for at få sin vilje, at bruge vold ved provokation, og at vold kan være nødvendig for at forsvare familiens ære.

Tabel 13. Den procentvise fordeling af svar på holdninger til at bruge vold, fordelt på situationer og på kvinder og mænd.

	Kvinder			Mænd		
	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig
Ved brug af vold kan man få sin vilje	77,2	15,7	6,6	62,8	23,8	13,4
Det er i orden at bruge vold, da man kan blive provokeret til det	88,0	10,0	2,0	72,2	19,6	8,3
Det kan være nødvendigt at bruge vold for at forsvare sig selv	14,8	31,8	53,5	10,0	20,4	69,6
Det kan være nødvendigt at bruge vold for at opretholde familiens ære	94,9	4,4	0,7	81,9	13,2	4,9
Det er i orden at slå sine børn	97,9	1,4	0,7	94,1	4,7	1,2
Mænd må godt slå kvinder	99,1	0,4	0,5	96,8	2,3	0,9
Kvinder må godt slå mænd	97,0	1,8	1,2	92,2	5,0	2,8

Udsagnet "Det er i orden at bruge vold, da man nogle gange kan blive provokeret til det" er mændene således samlet set mere enige i end kvinderne, idet 8,3 % af alle mændene mener, at det er i orden at bruge vold, hvis man bliver provokeret til det, mens det samme kun gælder for 2 % af kvinderne.

Der er omtrent dobbelt så stor andel af mændene, der hverken er enig eller uenig i dette udsagn, sammenlignet med kvinderne.

Der er mindre kønsforskelle i holdningen til, om mænd må slå kvinder, hvor det kun er 0,9 % af mændene og 0,2 % af kvinderne, der er enige heri.

Derimod finder knap 8 % af mændene og 3 % af kvinderne at det er i orden at kvinder slår mænd eller er usikre i deres holdning hertil (Tabel 13).

HOLDNINGER TIL MÆNDS VOLD MOD KVINDER OG KVINDERS VOLD MOD MÆND

Ud af de 1525 kvinder som er uenige i at mænd må slå kvinder er der 21 som hverken er enige eller uenige i, at kvinder må slå mænd, mens 11 af de 1525, kvinder, 0,7 %, som ikke mener at mænd så slå kvinder, samtidigt erklærer sig enige i, at kvinder gerne må slå mænd.

Der er ikke nogen af kvinderne, som er uenige i, at kvinder må slå mænd, men som samtidig mener at mænd må slå kvinder.

Otte kvinder, mindre end 0,5 %, er både enige i, at mænd må slå kvinder, og at kvinder må slå mænd.

Ud af de 1184 mænd som er uenige i, at mænd må slå kvinder, er der 37, som hverken er enige eller uenige i at kvinder må slå mænd, og 27, 2,2 %, som er enige i, at kvinder godt må slå mænd.

Fire mænd er uenige i at kvinder godt må slå mænd men hverken enige eller uenige i at mænd må slå kvinder, mens tre mænd er enige i, at mænd godt må slå kvinder, men uenige i at kvinder godt må slå mænd. Syv mænd, mindre end 5 %, er enige at mænd må slå kvinder, og at kvinder må slå mænd.

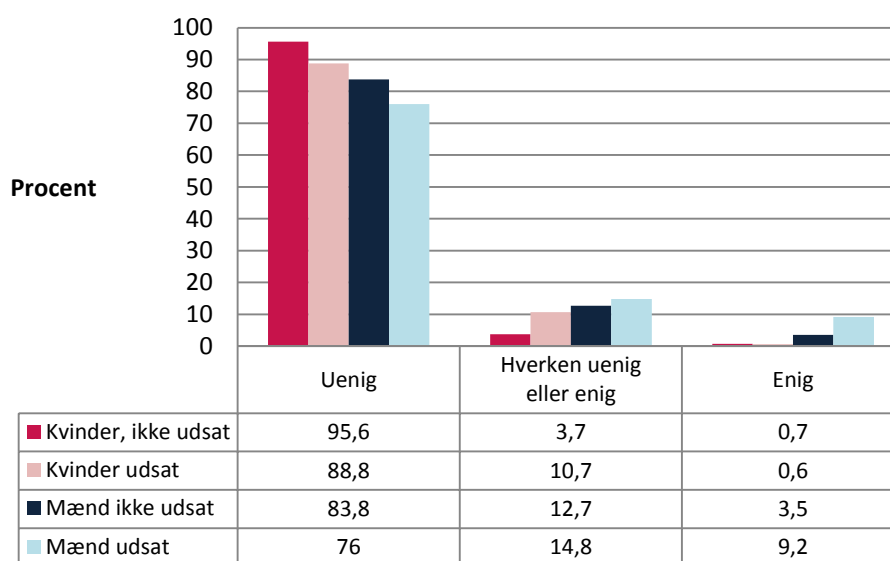
Der er således ikke nogen entydig sammenhæng mellem svarpersonernes holdning til henholdsvis at udøve vold mod kvinder og mod mænd.

BRUG AF VOLD FOR AT OPRETHOLDE FAMILIENS ÆRE

Knap 95 % af kvinderne og 82 % af mændene synes ikke at familiens ære er en årsag til at bruge vold. Der er som vist i Figur 20 en sammenhæng mellem holdningerne og om de unge selv har været udsat for vold det seneste år.

En større andel af de unge, der selv har været udsat for vold, er enten enige eller i tvivl om deres holdning, 11,3 % blandt kvinderne og 24,0 % af mændene mod henholdsvis 4,4 % og 16,2 % der ikke selv har været udsat for fysisk vold det seneste år.

Figur 20. Det kan være nødvendigt at bruge vold for at opretholde familiens ære og egen udsættelse for fysisk vold uanset gerningsperson blandt unge kvinder og mænd.

12.2 ETNISKE FORSKELLE I HOLDNINGEN TIL AT UDØVE FYSISK VOLD

I det følgende beskrives de unges holdning til at bruge vold i forskellige sammenhænge opdelt på køn og efter etnisk oprindelse, hvor ikke-etnisk danske følger Danmarks Statistiks definition, dvs. unge der er født i andet land end Danmark og/eller har forældre, der begge er født i andet land end Danmark.

Tablet 14. Holdninger til at bruge vold blandt unge kvinder og mænd opdelt på etnisk og ikke-etnisk danske.

	Etnisk dansk			Ikke-etnisk dansk		
	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig
Det er i orden at bruge vold, når man bliver provokeret						
Kvinder	89,0	9,4	1,6	80,9	14,2	4,9
Mænd	73,6	19,4	7,1	62,5	21,1	16,5
Det kan være nødvendigt at bruge vold for at forsvare sig						
Kvinder	14,2	32,5	53,3	19,2	26,4	54,4
Mænd	9,7	20,6	69,7	11,9	19,2	68,9
Det kan være nødvendigt at bruge vold for at opretholde familiens ære						
Kvinder	96,2	3,5	0,3	84,6	11,5	3,9
Mænd	85,0	11,5	3,5	59,9	25,0	15,1
Mænd må godt slå kvinder						
Kvinder	99,4	0,3	0,3	96,7	1,1	2,2
Mænd	97,7	1,7	0,7	90,8	6,6	2,6
Kvinder må godt slå mænd						
Kvinder	97,6	1,6	0,8	92,4	3,3	4,4
Mænd	93,1	4,4	2,5	86,2	9,2	4,6

ACCEPTABEL VOLD

Der er en klar sammenhæng mellem etnicitet og holdning til spørgsmålene om brugen af vold, idet f.eks. markant større andel af ikke-etnisk danske kvinder, 4,9 %, mener, det er i orden at bruge vold, hvis man provokeres til det, end etnisk danske kvinder, 1,6 %. Det samme gælder blandt mændene, hvor 7,1 % af de etnisk danske mænd mod 16,5 % af de ikke-etnisk danske mænd, mener det er i orden at bruge vold, hvis man provokeres til det.

Derimod er der ikke etniske forskelle i det tilladelige i at bruge vold for at forsvare sig selv.

Der derimod store forskelle blandt unge mænd af ikke-etnisk dansk og dansk oprindelse med hensyn til om vold kan være nødvendig for at opretholde familiens ære, det mener henholdsvis 15 % og knap 4 %. Der er også en langt større andel af ikke-etnisk danske unge kvinder og mænd, der ikke er sikre i deres holdning hertil, i forhold til etnisk danske unge (Tabel 14).

Der er også etniske forskelle i holdning til det tilladelige i, at mænd bruger vold over for kvinder, og i at kvinder godt må slå mænd, og det gælder både for de unge kvinder og mænd. Det gælder også holdningerne over for kvinders vold mod mænd, idet en større andel af de ikke-etnisk danske unge finder det tilladeligt at kvinder slår mænd, end at mænd slår kvinder.

12.3 DE UNGES HOLDNING TIL AT SLÅ BØRN

I Danmark blev forældres ret til at opdrage deres børn med brug af fysisk vold kriminaliseret i 1997, hvor den såkaldte 'Revselsesret' blev ophævet.

I 2011, 14 år senere, er der stadig en lille andel af de unge, 16-24-årige, der angiver at det er i orden at slå sine børn, lidt under 1 % af kvinderne og godt 1 % af mændene, og ca. 3 % er i tvivl om det er i orden eller ej.

ETNISKE FORSKELLE

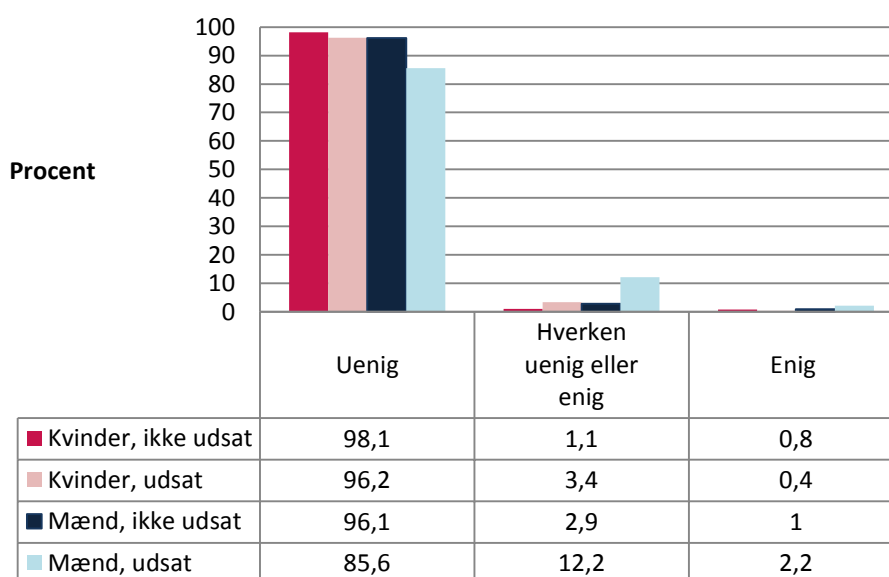
Mens 1,2 % af de etnisk danske kvinder og knap 5 % af mændene enten er enig i at man kan slå sine børn eller i tvivl om deres holdning gælder det for knap 9 % af ikke-etnisk danske kvinder og for knap 14 % af mændene.

EGEN UDSÆTTELSE FOR VOLD AF FORÆLDRE OG HOLDNINGEN TIL AT SLÅ BØRN

En markant større andel af mænd, der selv har været udsat for vold i barndommen, synes det er i orden eller i tvivl om deres holdning (Figur 21). Således 14,4 % mod 3,9 % blandt mænd, der ikke selv har været udsat for vold fra forældre i barndommen.

Der er ikke en tilsvarende forskel i holdning blandt kvinder udsat for vold og ikke udsat for vold i barndommen

Figur 21. Fordelingen af svar på spørgsmål om det er i orden at slå sine børn i forhold til unge kvinders og mænds egen udsættelse for vold fra forældre i deres barndom.

13. DE UNGES HOLDNING TIL VOLD MELLEM KÆRESTER

Unge holdninger til vold mellem kærester belyses ud fra deres svar i spørgeskemaundersøgelsen og nuanceres yderligere gennem fokusgruppeinterview, der beskrives i kapitel 16 og 17.

Der er betydelige kønsforskelle i de unges svar på spørgsmål om holdninger til voldsudøvelse, som Tabel 11 og de følgende figurer påviser. Tilsvarende er der stor kønsforskel i de unges italesættelse og opfattelse af kærestevold.

13.1 KØNSFORSKELLE I HOLDNING TIL AT UDØVE KÆRESTEVOLD

Et stort flertal af de unge kvinder og mænd synes ikke, at det er i orden at bruge vold over for en kæreste. Dog synes 15 % af de unge mænd og 12 % af kvinderne, at det kan være i orden, eller de er i tvivl om det er i orden, at en kvinde slår sin kæreste, hvis han har været utro (Tabel 15).

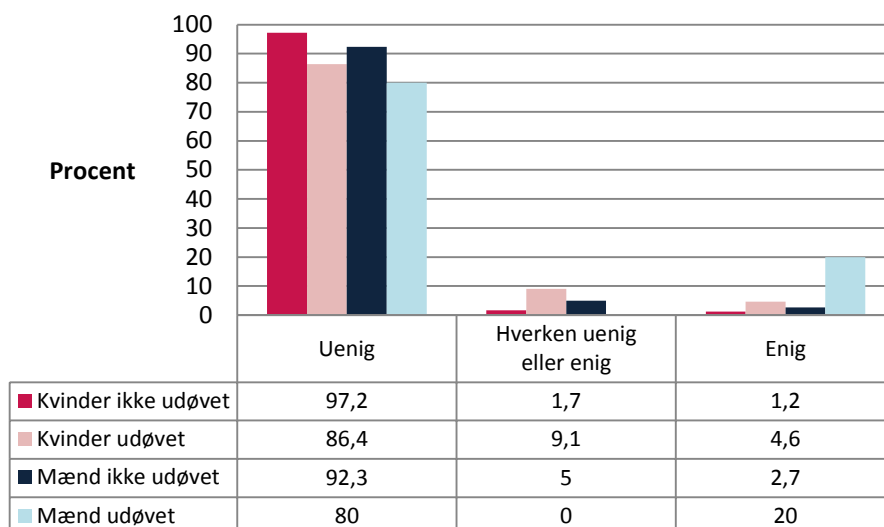
Tabel 15. Den procentvise fordeling af svar på holdninger til at slå/bruge vold over for en kæreste, fordelt på situationer og på kvinder og mænd.

	Kvinder			Mænd		
	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig
Det er OK at bruge vold mod en kæreste	99,4	0,5	0,2	98,5	1,3	0,2
Hvis ens kæreste har gjort noget pinligt må man slå hende/ham	98,3	1,3	0,2	98,1	1,6	0,3
Det er i orden at presse sin kæreste til sex	96,2	3,1	0,8	92,3	5,2	2,3
Det er i orden at tvinge sin kæreste til sex	98,6	1,0	0,4	98,5	1,0	0,6
Det er i orden at en mand slår sin kæreste fordi vedkommende har været utro	92,5	6,2	1,3	90,4	6,6	3,0
Det er i orden at en kvinde slår sin kæreste fordi vedkommende har været utro	88,2	8,1	3,6	84,8	9,3	6,0

En større andel af de unge mænd end af kvinderne synes, at det er i orden at presse sin kæreste til sex, men langt flertallet synes det ikke, 96 % af kvinderne og 92 % af mændene.

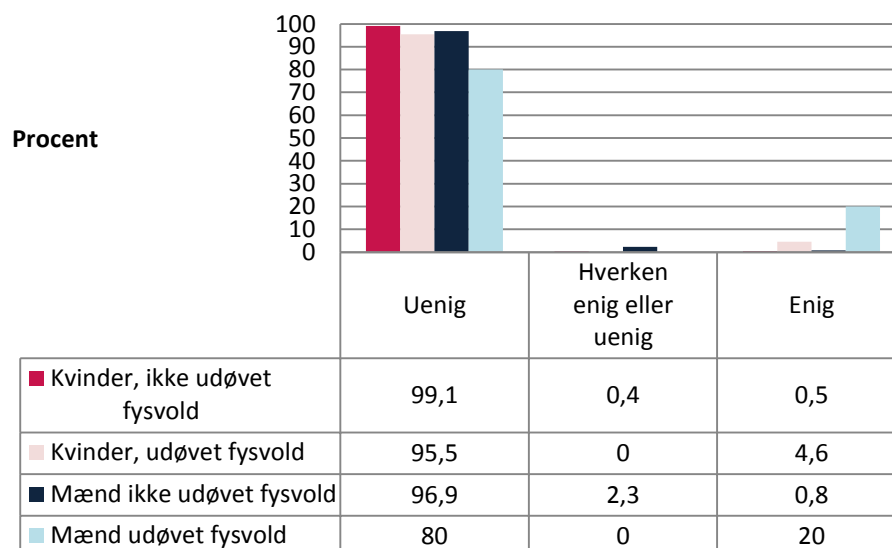
Der er for mænd sammenhæng mellem, at synes det er i orden, at kvinder slår mænd og selv at have været fysisk voldelig mod en kæreste og samme tendens blandt kvinder (Figur 22).

Figur 22. Sammenhænge mellem selv at have udøvet fysisk kærestevold og holdning til at kvinder slår mænd, opdelt på køn.

Figur 23 viser holdningen til om mænd må slå kvinder blandt de 22 kvinder og fem mænd, der havde udøvet fysisk vold mod en kæreste inden for det seneste år, og blandt kvinder og mænd, der ikke har været fysisk voldelig over for kæreste. Der er især forskel i de to grupper af mænd, henholdsvis 20 % og mindre end 1 % fandt det i orden, at mænd slår kvinder.

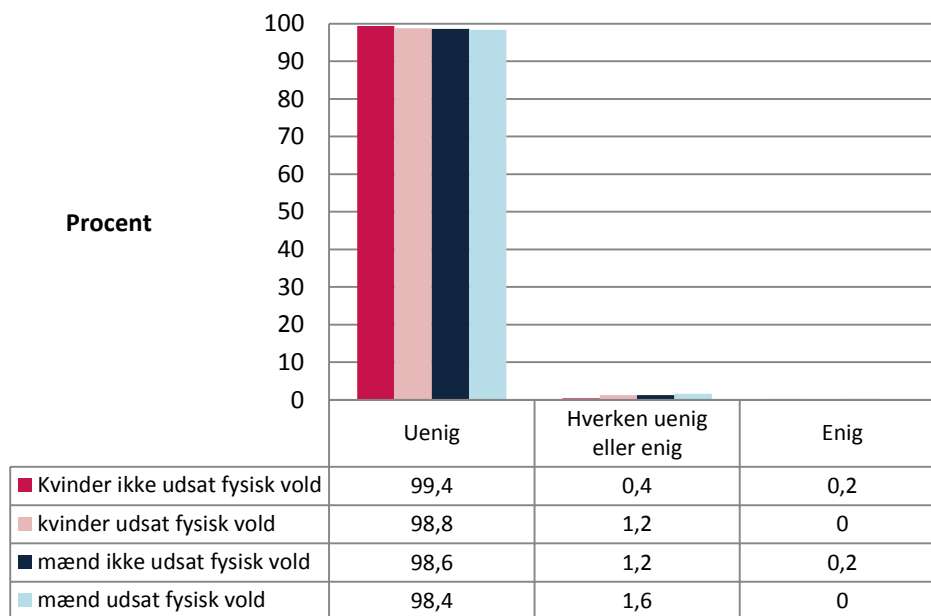
Figur 23. Sammenhænge mellem selv at have udøvet fysisk kærestevold og holdning til at mænd slår kvinder, opdelt på køn.

EGEN UDØVELSE OG UDSÆTTELSE FOR FYSISK VOLD OG HOLDNING TIL KÆRESTEVOLD

Det er få procentandele af de unge kvinder og mænd, der synes det er i orden at bruge vold mod en kæreste, og der er ikke markante forskelle mellem unge, der selv har været udsat for fysisk vold og dem, der ikke har (Figur 24).

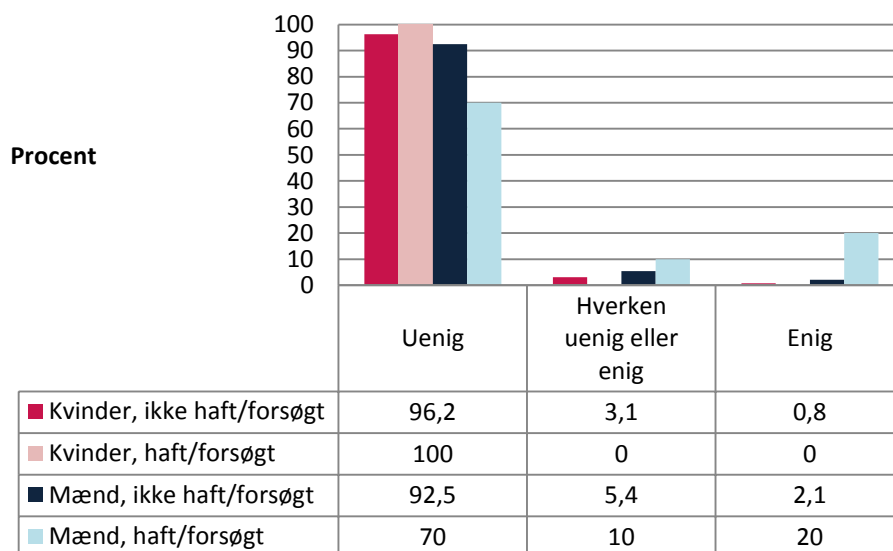
Figur 24. Unge kvinders og mænds holdning til at bruge vold mod en kæreste i forhold til egen udsættelse for fysisk vold.

HOLDNING TIL AT PRESSE KÆRESTE TIL SEX

Der er som beskrevet meget få kønsforskelle i de unges holdninger til at presse eller tvinge sin kæreste til sex. Det er et fåtal, der synes det er i orden eller er i tvivl om deres holdning hertil.

Figur 25. Sammenhænge mellem at synes det er i orden at presse sin kæreste til sex, hvis man selv har lyst, og selv at have forsøgt at have sex med en nuværende kæreste mod vedkommendes vilje.

Der er for de unge kvinder ikke nogen sammenhæng mellem selv at have presset kæreste til sex inden for det seneste år og at synes, at det er i orden at presse sin kæreste til sex.

Det er få drenge, der rapporterede at have udsat en kæreste for seksuel vold, og den tilsyneladende sammenhæng med deres holdning til pres og tvang kan ikke testes for signifikans.

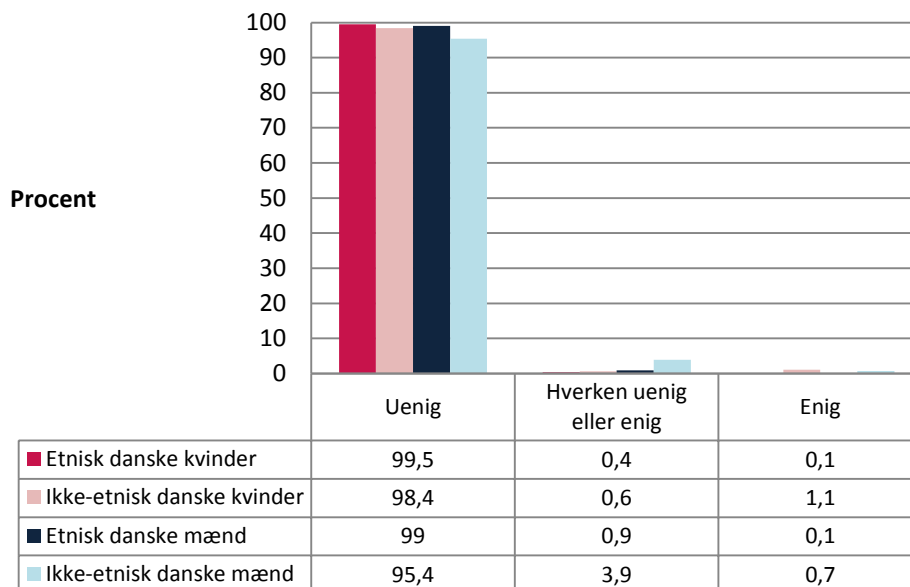
13.2 ETNISKE FORSKELLE I HOLDNING TIL KÆRESTEVOLD

I det følgende sammenlignes holdningerne blandt unge af dansk oprindelse og af ikke-dansk oprindelse ud fra deres svar på spørgsmål vedrørende kæresteforhold. Forekomsten af kæresteforhold blandt ikke-etnisk danske unge er markant lavere end blandt etnisk danske unge. Det kan have betydning for de påviste etniske forskelle i de unges holdninger.

HOLDNING TIL FYSISK KÆRESTEVOLD

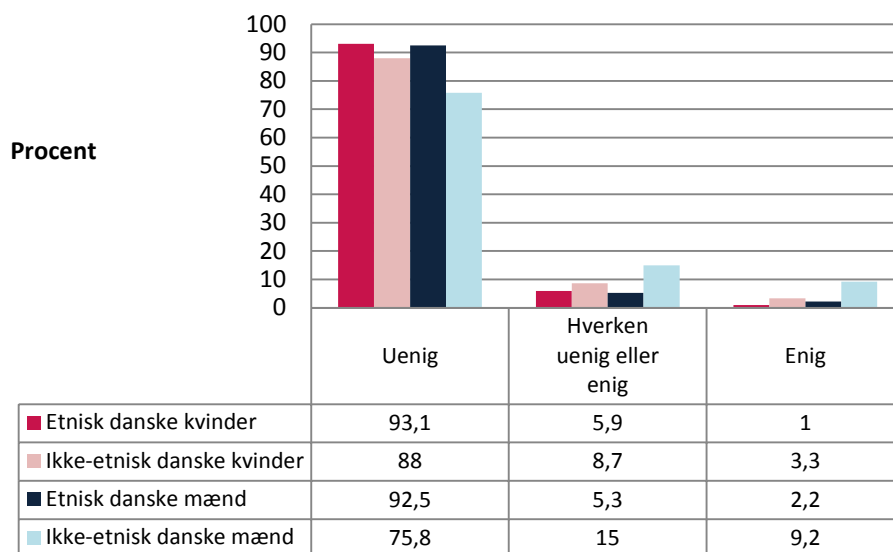
Der er ingen markant etnisk forskel i de unge mænds holdning til, hvorvidt det er tilladeligt at slå en kæreste, det store flertal synes *ikke* det er i orden. Men en lidt større andel af ikke-etnisk danske unge mænd er i tvivl om deres holdning.

Figur 26. Holdning til at det er tilladeligt at bruge vold mod kæreste, opdelt på etniske grupper og køn.

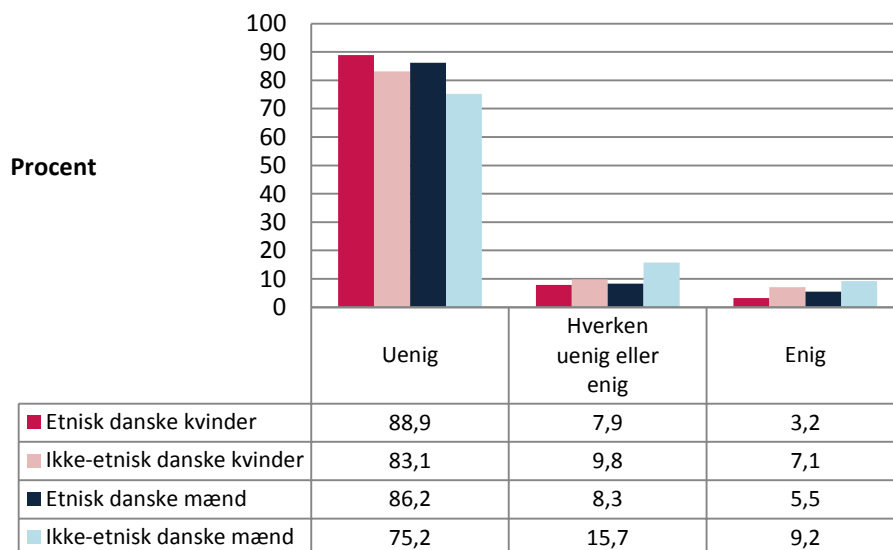
Der er en større andel af ikke-etnisk danske unge mænd end etnisk danske mænd, der synes, at en mand kan slå sin kæreste, hvis hun er ham utro, henholdsvis 9 % og 2 %, desuden er 15 % mod 5 % usikre på deres holdning til dette spørgsmål (Figur 27).

Figur 27. Holdninger til det tilladelige i, at en mand må slå en kæreste, hvis hun er utro, fordelt på etnicitet og køn.

Der er tilsvarende en større procentandel af de unge ikke-etnisk danske mænd end af dansk etniske mænd, der synes en kvinde må slå sin kæreste, hvis han er utro. For begge grupper kvinder gælder det, at en større andel synes, at det er i orden, at en kvinde slår sin kæreste ved utroskab end at en mand gør det (Figur 27 og 28).

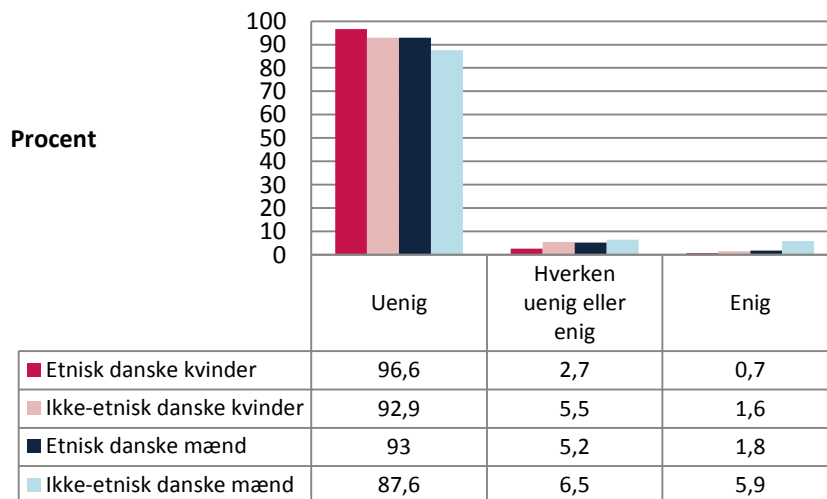
Figur 28. Holdninger til det tilladelige i, at en kvinde må slå en kæreste, hvis han er utro, fordelt på etnicitet og køn.

HOLDNING TIL AT PRESSE KÆRESTE TIL SEX

Der er en større andel af ikke-etnisk danske unge kvinder, der synes det er i orden at presse sin kæreste til sex, vis man selv har lyst, og specielt blandt de unge mænd er der etniske forskelle i denne holdning (Figur 29).

Figur 29. De unges svar på spørgsmål om det er i orden at presse sin kæreste til at have sex, hvis man selv har lyst, fordelt på etnicitet og køn.

13.3 UDVIKLINGEN I HOLDNING TIL AT UTROSKAB RETFÆRDIGGØR KÆRESTEVOLD

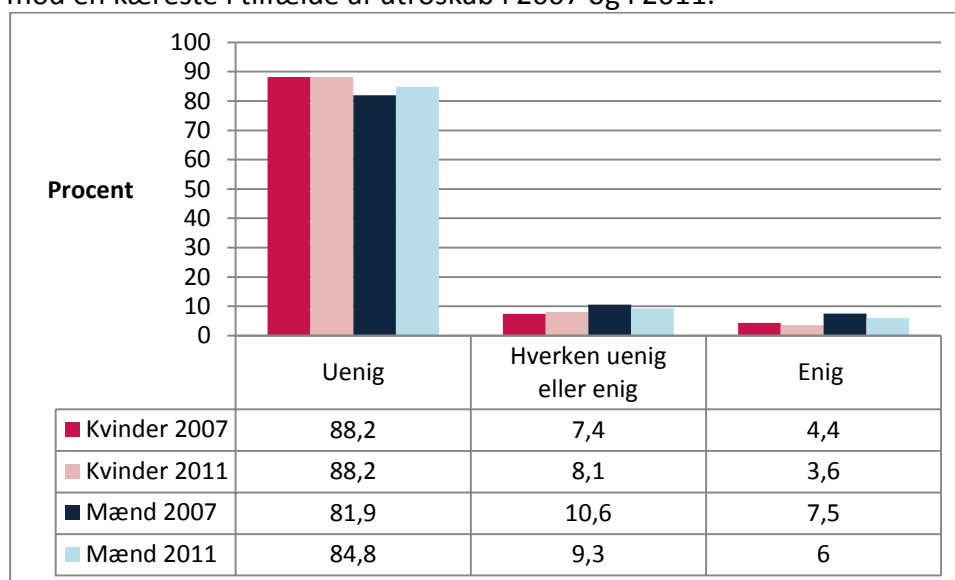
Der er i 2007 og 2011 i de to kærestevoldsundersøgelser stillet enslydende spørgsmål om holdning til forskellige former for vold og tvang i kæresteforhold.

Andelen i 2007 og i 2011, der var enige i, ikke var sikre på deres holdning, og som var uenige i at utroskab kan retfærdiggøre at anvende fysisk vold over for en kæreste, er vist i Figur 30.

Blandt de unge kvinder er der ingen ændringer fra 2001 til 2011 i andelen der ikke finder at utroskab kan retfærdiggøre brug af vold over for en kæreste, mens der blandt de unge mænd er en større andel i 2011 end i 2007, der ikke finder det i orden.

Det vil sige, at der ud fra de unge mænds svar synes at være mindre accept af brug af vold ved utroskab.

Figur 30. Unge kvinders og mænds udsagn om det er tilladeligt at udøve fysisk vold mod en kæreste i tilfælde af utroskab i 2007 og i 2011.

14. FAMILIENS KONTROL I FORHOLD TIL KÆRESTEFORHOLD

Inden for de seneste år er der i Danmark på anmodning fra Integrationsministeriet gennemført undersøgelser om børns og unges opvækst i familier med forskellig etnisk oprindelse. Det er i nærværende undersøgelse ønsket belyst, hvorvidt der er etniske forskelle i familiernes holdning til de unges kæresteforhold og begrænsninger i de unge 16-24-åriges selvbestemmelse.

Der indgår derfor i spørgeskemaundersøgelsen en række spørgsmål, der belyser, hvilke forventninger og holdninger de unge oplever, at familien har til dem i forhold til sex og kæresteforhold.

SEKSUEL ERFARING

De unge blev bedt om at svare på, om de nogensinde har været i seng med nogen, og om det er vigtigt for dem at vente med sex, til de er blevet gift. De blev også bedt om at angive, om de oplever, at det er vigtigt for deres forældre, at de venter med sex, til de er blevet gift.

De unges svar er angivet i Figur 31, opdelt på etnicitet og køn. En større andel af etnisk danske unge har svaret 'Ja' til spørgsmålet, om de nogensinde har været i seng med nogen, og der er betydelige etniske forskelle i de unges svar på forældres holdning til sex før ægteskab.

KVINDERNE

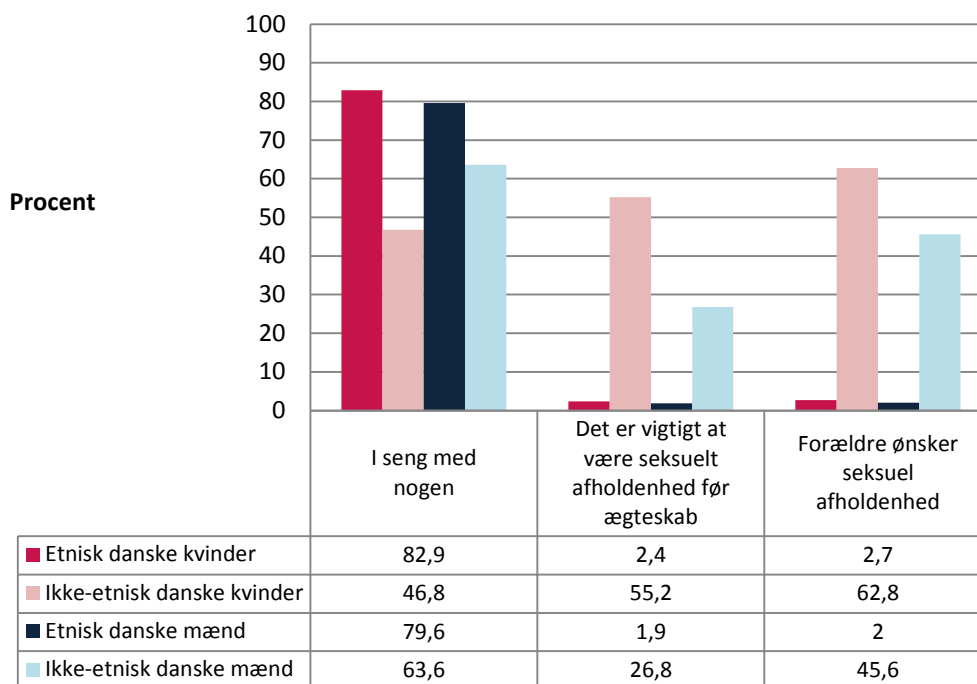
Henholdsvis 83 % af etnisk danske og 47 % af ikke-etnisk danske unge kvinder har været i seng med nogen, og der er tilsvarende markante etniske forskelle i andelen der selv synes det er vigtigt at vente med samleje til ægteskab, og som mener, at deres forældre ønsker, at de er seksuelt afholdende ind til ægteskab. Således mener 55 % af de ikke-etnisk danske kvinder, at det er vigtigt at vente med sex, til de er blevet gift, og 63 % oplever, at det er vigtigt for deres forældre, at de venter med sex. Mod ca. 2 % af etnisk danske unge kvinder.

MÆNDENE

Blandt de ikke-etnisk danske mænd er det færre end blandt ikke-etnisk kvinder, henholdsvis 27 % og 47 %, der selv mener, at det er vigtigt at vente med sex og 46 % af mændene oplever, at det er vigtigt for deres forældre, at de venter med sex til efter ægteskab (Figur 31).

Der er således betydelige kønsforskelle i vigtigheden af at være seksuelt afholdende inden et ægteskab.

Figur 31. Unges seksuelle erfaringer og egne samt forældres holdning til sex før ægteskab, fordelt på etnicitet og køn.

De unge blev i spørgeskemaet bedt om at svare på, i hvilket land deres mor og far er født. Det er primært unge, hvis forældre er født i Tyrkiet, Mellemøsten, Afrika eller Asien, der oplever, at det er vigtigt for forældrene, at de venter med sex, til de er blevet gift. Det gælder eksempelvis for 36 (83,7 %) af de 43 unge, som svarede, at deres far er født i Tyrkiet.

Blandt unge, hvis forældre er født i et andet vestligt land end Danmark, er det relativt få, der oplever, at det er vigtigt for forældrene, at de er seksuelt afholdende før ægteskab.

KÆRESTEERFARING

I det følgende præsenteres de unges svar på spørgsmål om kæresteerfaring, om de må have en kæreste for deres forældre, og om forældrene blander sig i deres valg af kæreste.

Svarene fra etnisk og ikke-etnisk danske er aldersmæssigt sammenlignelige, idet der er samme andel, 53 %, af de to grupper kvinder, som er 20-24-årige, og samme andel, 52 %, af mændene i de to grupper, der er 20-24-årige. De etniske forskelle i forekomsten af kæresteforhold er således ikke betinget af aldersforskelle.

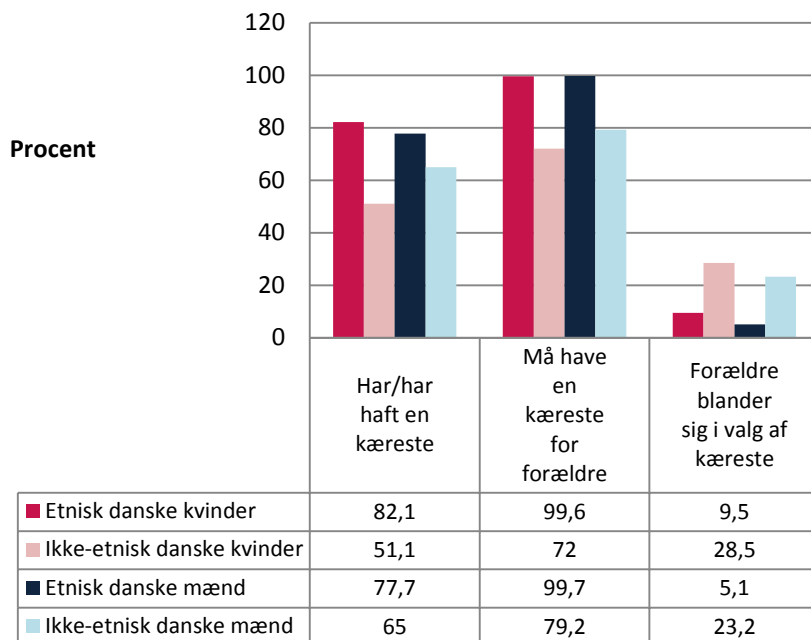
Flertallet, 82 %, af de etnisk danske kvinder har svaret ja til, at de har eller har haft en kæreste, mod halvdelen, 51 %, af de ikke-etnisk danske kvinder.

For mændene er der tilsvarende etniske forskelle, henholdsvis $\frac{3}{4}$ og $\frac{2}{3}$ havde eller havde haft en kæreste.

Tæt ved alle etnisk danske unge kvinder oplever, at de gerne må have en kæreste for deres forældre, og mindre end 10 % oplever, at forældrene blander sig i deres valg af

kæreste, tilsvarende gælder for 72 % og 29 % af de ikke-etnisk danske unge kvinder (Figur 32).

Figur 32. Etniske forskelle i andelen af unge med kæresteforhold og i forældres holdning til unges kæresteforhold.

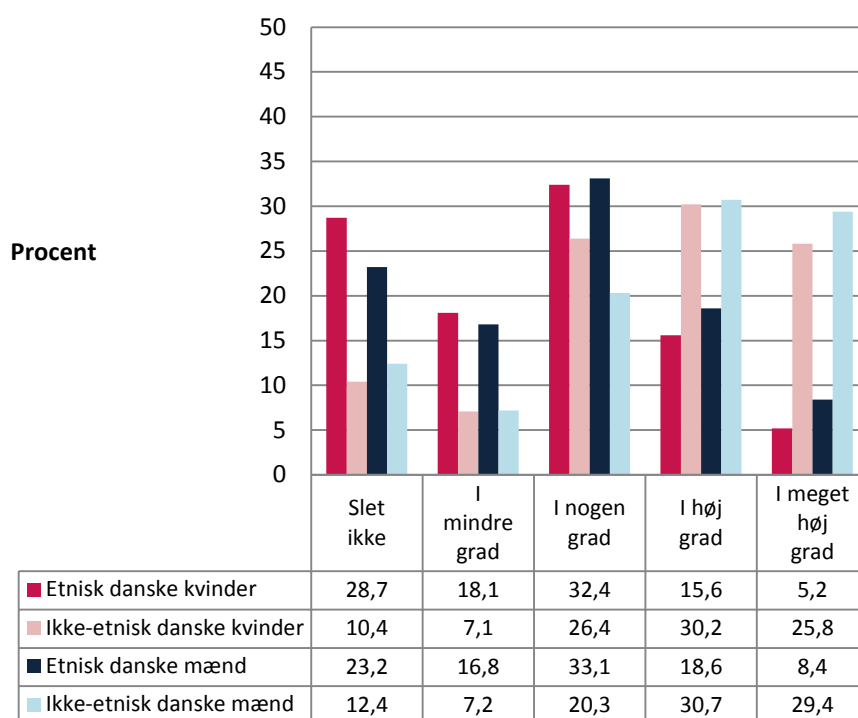
FAMILIENS ÆRE

Forældres og unges egen holdning til 'familiens ære' er en af de faktorer, der kan have betydning for forældres overvågning og begrænsninger af unges forhold til det modsatte køn.

Det er beskrevet, at der blandt etnisk danske unge ikke er en større bevidsthed om familiære æresbegreber, mens det stadigvæk er et væsentligt element i andre kulturer (Rahbæk Asserhøj 2011).

De unge blev stillet spørgsmålet: "I hvilken grad føler du, at du har en del af ansvaret for at opretholde din families ære?". Hver fjerde ikke-etnisk dansk kvinde og knap hver tredje ikke-etnisk dansk mand oplever, at de i meget høj grad har et ansvar for at opretholde familiens ære, mens det kun er 5 % af de etnisk danske kvinder og 8 % af de etnisk danske mænd, der angiver dette (Figur 33).

Figur 33. Andelen af unge der oplever at have ansvar for familiens ære, fordelt på etnicitet og køn.

15. FAMILIENS OMSORG OG FORSTÅELSE FOR DEN UNGE

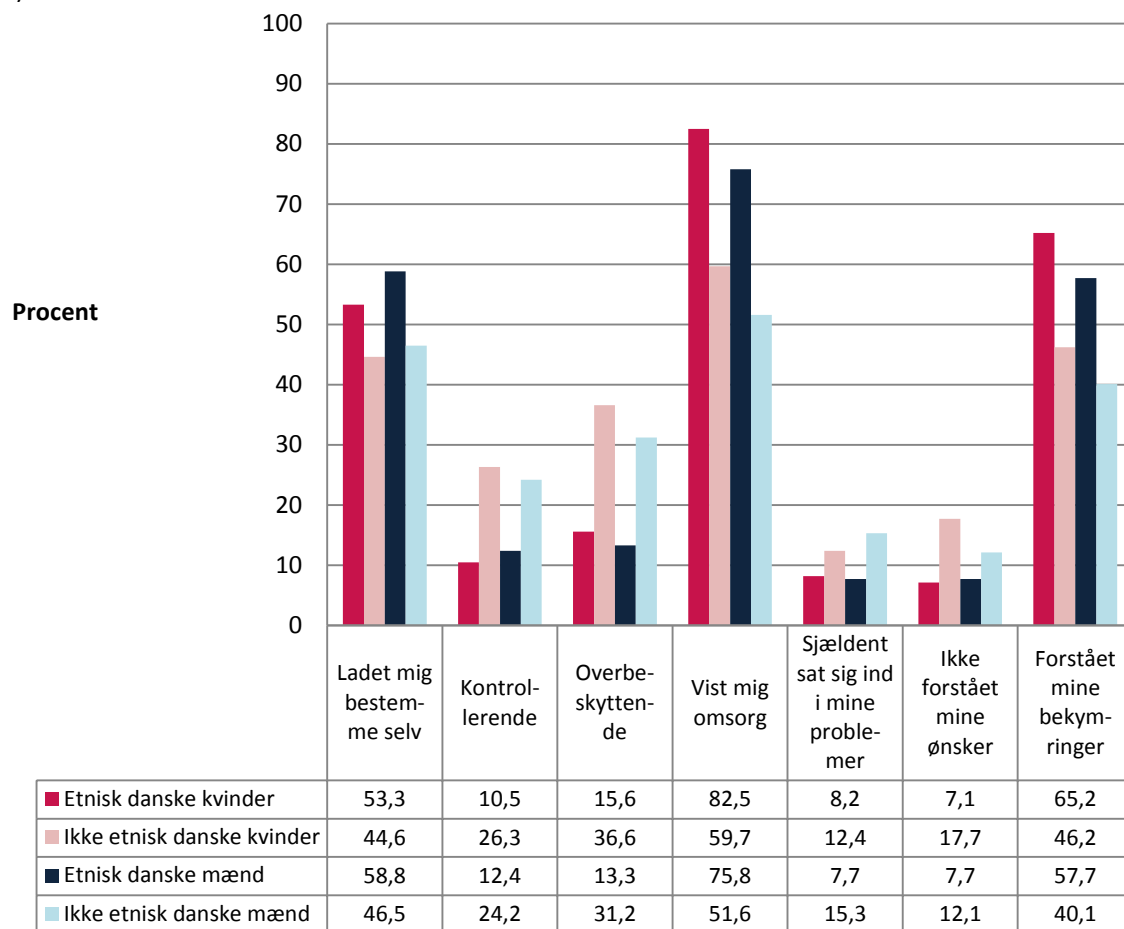
I 2010 kortlagde ALS Research omfanget af social kontrol herunder æresrelaterede konflikter blandt 15-20-årige i Danmark. Undersøgelsen blev besvaret af 1.008 unge med ikke-vestlig baggrund og 1.292 unge med dansk-etnisk baggrund. Undersøgelsen viste, at de unge nydanskere² primært var udsat for social kontrol i forbindelse med kærester, ægtefælle og deres øvrige seksuelle relationer (Rahbæk Asserhøj 2011). Næsten halvdelen af de unge nydanskere måtte *ikke* have en kæreste, 25 procent oplevede, at familien har indflydelse på valg af ægtefælle, og næsten en fjerdedel var bange for at familien ville vælge en ægtefælle imod deres vilje. Undersøgelsen pegede også på en sammenhæng imellem betydningen af familiens ære og kæresteforhold. Mellem 58 og 61 procent af nydanskerne, der svarede at familiens ære har stor betydning, måtte *ikke* have en kæreste. Sammenhængen mellem holdningen til sex før ægteskabet og familiens ære sås også tydeligt blandt de nydanskere, der svarede at familiens ære betyder meget. Samtidig var pigerne i markant højere grad end drengene udsat for stærk social kontrol på netop disse områder, hvilket understreger en opfattelse af, at familiens ære er forbundet med piger/kvindes seksuelle adfærd (Rahbæk Asserhøj 2011). I nærværende undersøgelse besvarede de unge en række spørgsmål, der kan beskrive deres forældres holdning og belyse både forældres omsorg, beskyttelse og kontrol af de unge.

² Man skelner i undersøgelsen imellem efterkommere, indvandrere og dansk-etniske unge. Betegnelsen nydanske unge omfatter både indvandrere og efterkommere.

15.1 ETNISKE FORSKELLE I FORÆLDRES HOLDNINGER

Det er markant, at forældre til etnisk danske unge i mindre grad opleves af de unge som kontrollerende, overbeskyttende og uforstående end forældre til ikke-etnisk danske unge. Men der er ikke markante etniske forskelle i andelen af unge kvinder, der oplever, at forældrene lader dem selv bestemme. Der er derimod større etniske forskelle heri blandt de unge mænd (Figur 34).

Figur 34. De unges oplevelse af forældres holdning og adfærd, fordelt på etnicitet og køn.

Som det fremgår af figuren, er de etnisk danske unge generelt mere positive i deres vurdering af forældrenes holdning til dem end de ikke-etnisk danske. Kun 11 % af de etnisk danske kvinder oplever, at forældrene er eller har været meget kontrollerende, mens det samme gælder for 26 % af de ikke-etnisk danske kvinder. 13 % af de etnisk danske mænd angav, at deres forældre har været overbeskyttende, mod 31 % af de ikke-etnisk danske mænd. Også når det gælder de unges oplevelser af forældrenes omsorg er der etniske forskelle, især blandt de unge piger.

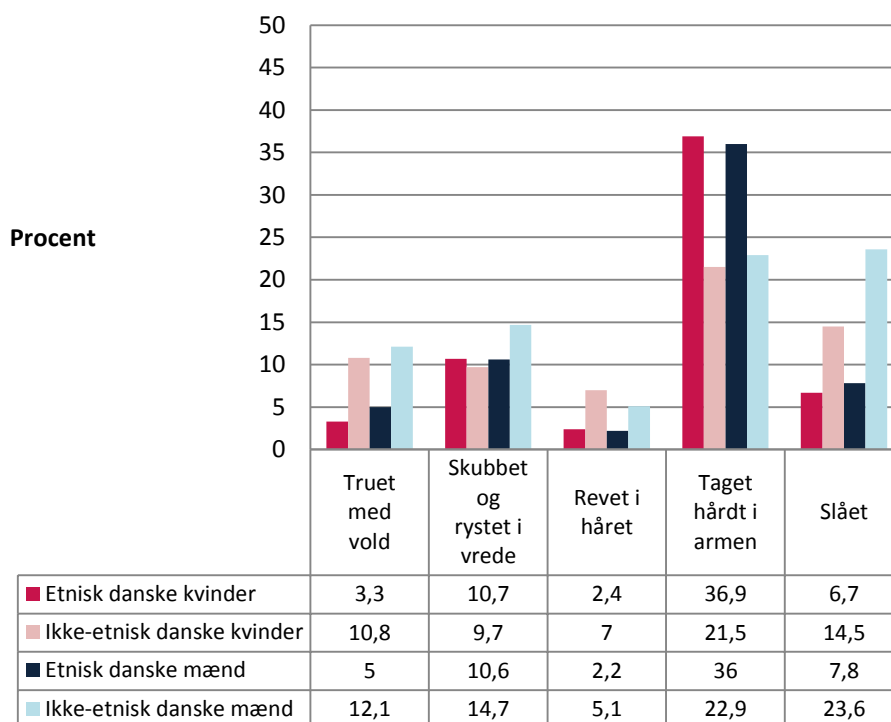
15.2 KONFLIKTLØSNING I FAMILIEN

De unges svar på spørgsmål om, hvorledes forældre har handlet over for dem, når der var konflikter i hjemmet viser, at forældrene ikke altid har evnet at undlade at anvende trusler om vold eller fysisk vold i form af skub, ryst, riv i håret og slag. Det gælder både etnisk og ikke-etnisk danske unge.

Der er en større andel af ikke-etnisk danske unge, der i deres barndom har oplevet en eller flere former for verbale eller fysiske overgreb (Figur 35).

Således har 3 % af de etnisk danske kvinder mod 11 % af ikke-etnisk danske kvinder, og tilsvarende 5 % af de etnisk danske mænd mod 12 % af de ikke-etnisk danske mænd blevet truet med vold, og ca. dobbelt til tre gange så mange ikke-etnisk danske er blevet slået. Mens en større andel af etnisk danske end ikke-etnisk danske unge angav at være blevet taget hårdt i armen af forældrene i forbindelse med konflikter.

Figur 35. Forældres reaktioner ved konflikter i hjemmet, opdelt på etnicitet og køn.

16. RESULTATER AF FOKUSGRUPPEINTERVIEW

I det følgende kapitel præsenteres resultaterne fra den kvalitative del af undersøgelsen baseret på fire kønsopdelte fokusgruppeinterviews med unge på henholdsvis en teknisk skole og et gymnasium i Hovedstandsområdet. I alt deltog 14 piger og 10 drenge, hvoraf hovedparten (19 unge) var 17 - 19 år. De unge blev spurgt til deres opfattelse af henholdsvis et godt og et dårligt kæresteforhold, erfaringer med grænseoverskridende adfærd fra en kæreste, opfattelser af begrebet kærestevold, reaktioner hvis de overværede vold imellem kærester, og hvordan de mener, man bedst mulig forebygger og støtter unge, der udsættes herfor.

I materialet udgør køn en forskel på to niveauer. Det ene niveau er forskellen imellem hvad drenge- og pige grupperne taler om, og hvilke holdninger de har til de forskellige tematikker, de præsenteres for, det vil sige *hvad der tales om*. Det andet niveau er den kønsforskel, der er i de unges italesættelse af de berørte temaer. Det vil sige, *hvordan de unge taler om* disse. De unges diskussioner var præget af stereotype forestillinger om, hvad det vil sige at leve som henholdsvis pige og dreng. Selvom de unge i en vis udstrækning forholder sig reflektivt til køn, ved f.eks. at diskutere hvorfor man har forskellige normer for drenge og pigers adfærd, reproducerer de både i deres holdninger og beskrivelser af handlemønstre de selv samme kønsforestillinger.

Den sociale kontekst påvirker også de unges holdninger og opfattelser af kærestevold. De unges holdninger og opfattelser er præget af, at de er identitets- og grænsesøgende og endnu mangler livserfaring på de fleste områder. En kæresterelation skal som noget nyt passes ind i de unges liv med venner, familie, skole og fritidsliv (Ismail *et al.* 2007; Kofod & Nielsen 2005; Wiklund *et al.* 2010), og i forhold til overgreb i kæresteforhold er de unge særligt sårbare, da de mangler kæresteerfaring og befinder sig en i livsfase, hvor de afprøver deres identitet og grænser i samspil med jævnaldrende.

16.1 KÆRESTEFORHOLDET SOM EN SÆRLIG INTIM RELATION

I ungdomslivet stilles der krav til unges sociale færdigheder, når de skal etablere nye og bevare allerede etablerede relationer. For de unge adskiller kæresteforholdet sig som en særlig intim relation, der stiller krav til de unge om at kunne forholde sig til en anden persons behov og forventninger til ens adfærd på en ny måde, end hvad de kender fra skole, venner og familieforhold (Kofod & Nielsen 2005). Kæresteforholdet er således ikke en isoleret relation, men en integreret del af det samspil af relationer og fællesskaber som de unge er en del af.

Hovedparten af de unge var enige om, at det der primært adskiller en kæreste fra en ven, er den intime seksuelle kontakt. Flere piger og drenge beskriver, hvordan de nærer mange af de samme følelser for deres venner som for deres kæreste, men at der herudover også er en særlig fysisk attraktion og intimitet på spil som gør kæresterelationen til noget mere end forholdet til en ven. Et par af de unge beskriver en særlig følelse, der manifesteres fysisk i kroppen, når man har det godt sammen med sin kæreste, og som er en del af det, de mener, gør relationen mere intim end relationen til en ven.

”Jeg synes, at noget af det vigtigste i et parforhold er, at man kan have det sjovt, samtidig med at det er alvorligt, og man skal kunne være seriøs, og så skal man kunne have det sjovt, og man skal kunne se sin kæreste som en ven samtidig med, at det er noget andet, end når man er sammen med sine venner, at det bliver noget hyggeligt og det bliver noget dejligt. Man skal føle sådan en rar følelse i kroppen, hver gang man er sammen med personen.”

(Rosa, 17 år)

I alle fire fokusgrupper lægges der vægt på, at en kæreste er en person, der gør én glad, og som man har det sjovt sammen med. Blandt drengene fremhæves den særlige glæde, man oplever, når man hører fra sin kæreste via sms eller et telefonopkald. Samtidig understreger drengene, at der er forskellige præmisser for at omgås henholdsvis en kæreste og venner. Størstedelen af drengene beskriver deres adfærd som mere løssluppen, når de er sammen med venner end med deres kæreste særligt i forbindelse med byture og til fester. Som gymnasiedrengene forklarer, så ”*skruer man lidt ned for sig selv*”, når man er sammen med sin kæreste, i modsætning til når man er sammen med drengevenner, hvor man ”*jo bare er sig selv*”. Flere af drengene ændrer også deres stemmeføring, når de taler med deres kæreste, og tilpasser på forskellig vis deres adfærd, ved for eksempel at være mere opmærksom på kærestens behov. Som drengene beskriver det, får kæresterelationen lov til at fylde meget, og begrænser til dels deres adfærd. På den måde regulerer kæresterelationen, hvordan de kan agere i forskellige sociale sammenhænge.

”Når man er sammen med drengene, så mister man også bare alle hæmninger, det gør du ikke, når du er sammen med din kæreste, så skal du altid tænke på, hvad du laver, og om hun kigger og alt muligt pis.”

(Jonas, 18 år)

Drengene mener også, at et kæresteforhold kræver mere af personen end et ven-skab, fordi man skal vise konstant engagement og opmærksomhed, hvilket samtidig gør kærestereationen mere usikker og skrøbelig end relationen til en ven.

Pigerne ser ikke på samme måde som drengene, relationen som begrænsende i forhold til deres adfærd. For flere af pigerne er det vigtigt, at man kan være en del af forskellige sociale fællesskaber sammen med sin kæreste. Pigerne lægger samtidig vægt på, at det kan være svært at opfylde kæresterollen, når man samtidig er sammen med sine venner. Lidt forskelligt fra drengene peger pigerne på, at det er de sociale sammenhænge, der bestemmer, hvordan de kan agere som kæreste. Hvor drengene i højere grad stiller kæresteforholdet op overfor venneforholdet, taler pigerne om relationen til en kæreste som en del af et net af relationer. De mener, at skole, familie og venner sætter forskellige præmisser for, hvordan man kan agere. Pigerne reflekterer således i højere grad over de mange forskelligartede relationer, som de skal manøvrere i. Som Sofia i nedenstående citat forklarer, så kan det være svært at opfylde rollen som kæreste i sociale sammenhænge, hvor venner eller familie har en anden forventning til ens adfærd.

”Jeg synes, at det er rigtig svært at være den samme person på samme tid, eller hvad man skal sige, altså, når jeg er sammen med jer f.eks. og sammen med min kæreste, så er det sådan lidt ’okay, hvem skal jeg give mest opmærksomhed?’”

(Sofia, 18 år)

”AT MAN KAN VÆRE SIG SELV” – DEFINITIONEN PÅ DET GODE KÆRESTEFORHOLD

De unge forbinder et godt kæresteforhold med oplevelsen af at have frihed til at være, den man er, at blive accepteret som man er, og ikke have en kæreste der vil lave om på én. De unge fremhæver ligeledes gensidig respekt og tillid som værende væsentlige indikatorer på et godt kæresteforhold. Det er vigtigt for de unge, at blive respekteret som et selvstændigt individ i forholdet, og det opfattes ikke positivt, at være i hvad man kan betegne som et symbiotisk kæresteforhold. Som én af pigerne beskriver: *”Jeg synes, det er vigtigt, at man også kan være individer og have andre interesser.”* Den generelle holdning er således, at det er vigtigt at have tid til andre relationer udover en kæreste. Og særligt drengene finder en begrænsning i at kunne om-

gås venner som en indikator på et dårligt forhold. I det følgende fortæller Susanne, hvordan hun adskiller et godt fra et dårligt kæresteforhold.

”[...] At man kan være sig selv, og at den anden person også føler, at han kan være sig selv, altså nu er jeg jo en pige så ’han’. Og ja, at man stadig kan have tid til det liv, man havde før - sine venner og sin familie, og at han ikke sætter en stopper for det, for det hører man jo meget, at der er mange fyre, der bliver meget jaloux, så må de ikke ringe rundt, og så må de ikke have drenge-venner.”

(Susanne, 19 år)

En kæreste må ikke begrænse én i at udfolde sig, men heller ikke opfører sig egoistisk og være ligeglad med den anden i forholdet.

Samlet set viser fokusgruppeinterviewene, at de unge på tværs af køn generelt er meget enige om, hvad der udgør et godt kæresteforhold. Det gode kæresteforhold kendetegnes især respekt og frihed til at være den man er. Friheden til at være som man er, står samtidig i kontrast til drengenes måde at tilpasse deres adfærd kæreste-relationens præmisser, og flere af pigernes egne erfaringer med kontrol fra en kæreste.

DET DÅRLIGE KÆRESTEFORHOLD

Et dårligt kæresteforhold eksemplificeres gentagne gange ved respektløs og kontrollerende adfærd fra en kæreste. I begge drengegrupper fremhæves også utroskab som en særlig uacceptabel kæresteadfærd. At bryde en kærestes tillid ved at være utro mener flere af drengene er den mest uacceptable kæresteadfærd.

Pigerne beskriver uacceptabel kæresteadfærd som uhøflig opførsel, at latterliggøre sin kæreste foran andre og tilsidesætte og nedprioritere sin kæreste i forhold til venner.

Jalousi fremhæves også af både pigerne og drengene som uacceptabel kæresteadfærd. Pigerne forklarer, at jalousi kan komme til udtryk gennem kontrollerende adfærd og flere af de unge kender til kærestepar, hvor den ene part har optrådt kontrollerende. Generelt opfatter de unge jalousi som et udtryk for manglende tillid i forholdet, men enkelte af drengene ser også manglen på jalousi som problematisk, da det kan gøre én usikker på om kæresten stadig er interesseret i én. Især gymnasieeleverne påpeger, at det er vigtigt, at der er ligevægt i forholdet, så den ene part ikke bestemmer mere eller har et psykisk overtag i forhold til den anden person.

16.2 DE UNGES OPFATTELSE AF FORSKELLIGE VOLDSFORMER

To vignetter med korte historier om unge, der udsættes for forskellige former for vold fra en kæreste, var grundlag for de unges diskussion af begrebet kærestevold, deres holdninger hertil og opfattelser af forskellige former for vold. Generelt har pigerne en mere differentieret opfattelse af, hvordan volden kan komme til udtryk, i modsætning til drengene der primært forbinder vold med fysiske handlinger.

"HVIS DU SLÅR DIN DAME, SÅ ER DET KÆRESTEVOLD" – DEN FYSISKE VOLD

Blandt hovedparten af de unge er der en klar tendens til indledningsvis at forbinde kærestevold med fysiske voldshandlinger. En del af de unge eksemplificerer dette med beskrivelser af, hvordan de på forskellig vis har været vidne til kærester, der har slået eller skubbet voldsomt til hinanden. To af gymnasiepigerne tilkendegiver, at de selv har været udsat herfor. Generelt diskuterer de unge deres opfattelser ud fra vores historie i vignetten eller hypotetiske scenarier om "at blive slået". At blive slået af en kæreste associerer de unge primært med et slag med flad hånd. Enkelte af drengene inddrager også andre former for fysisk vold som for eksempel knytnæve slag og spark.

"Det kommer jo også an på, hvad det er for noget vold så. Hvis du smækker med dørene og skubber til hinanden og sådan, det er ingenting, end når man direkte står og slår og sparker på én. Det er kærestevold, når du direkte begynder at stå og slå på hende, så er det jo vold."

(Mads, 21 år)

I citatet beskriver Mads, hvordan han ikke regner skub og smækken med dørene som kærestevold. Der skal derfor en større voldsomhed til, før han opfatter handlingen som fysisk vold. Denne graduering er kendetegnende for langt de fleste af de unges opfattelse. Når de unge graduerer vold, er det dels inden for den enkelte voldsform som her inden for fysisk vold, dels indenfor spektrummet af kærestevold, hvor fysisk og psykisk vold sættes i forhold til hinanden.

"MAN KAN GODT KØRE HINANDEN NED" – DEN PSYKISKE VOLD

De unge er også blevet spurgt om, hvorvidt vold kan komme til udtryk på andre måder end ved fysiske handlinger, og her opstår der hurtigt konsensus om, at kærestevold også kan være psykisk i form af kontrol, nedgørende tale og trusler. I alle fire fokusgruppeinterviews italesættes psykisk vold som en form for terrorisering og flere unge bruger betegnelsen psykisk terror.

Drengene fremhæver især nedsættende tale og trusler om vold som en form for psykisk terror, og i tråd med pigerne bruger de skadefølgerne heraf til at begrebsliggøre handlingerne som vold. I et kæresteforhold kan man terrorisere hinanden psykisk ved at tale grimt eller tale ned til hinanden, og på den måde 'køre hinanden ned' mener

drengene. De mener også, at piger er særligt gode til at sladre og sprede rygter, og italesætter således sladder som kønsbestemt adfærd. En del af drengene opfatter ikke krænkende tale som et udtryk for vold. Som én dreng forklarer, forudsætter voldsbegrebet en form for voldsomhed, som psykisk krænkende adfærd ikke falder under.

"(...) Jeg ville ikke kalde det vold, fordi jeg synes vold på en eller anden måde, det lyder lidt mere voldsomt at bruge. Men det er psykisk terror. Det er jo psykisk nedbrydelse af den anden på en eller anden måde, og det synes jeg på en eller anden måde også kan kategoriseres i den dér boks med kærestevold. Men jeg ville ikke kalde det vold."

(Rasmus, 19 år)

Pigerne eksemplificerer psykisk vold ved trusler og nedsættende tale, men inddrager ligeledes kontrollerende adfærd og misbrug af fortrolig viden, som en måde at nedbryde en kæreste på. Pigerne har en nuanceret italesættelse af de muligheder for psykisk vold som den intime karakter af et kæresteforhold giver. De lægger stor vægt på, at man i et kæresteforhold kender hinanden så godt, at man ved mange ting om hinanden, der kan misbruges. Tætheden og intimiteten i relationen er derfor væsentlige forhold, der muliggør psykisk vold.

Rosa: "Jamen, det kan sagtens være psykisk vold, hvor man så går ind, og så finder man de allermest ømme punkter, og så kan man terrorisere én på den måde, det synes jeg virkelig, virkelig, altså ofte kan værre meget, meget værre."

Marlene: "Jeg tror på en måde, at det påvirker én i længere tid, hvis du f.eks. går ind og piller ved ens selvværd eller et eller andet."

Rosa: "Ja, og især når man er kærester, fordi man lige præcis er så tætte, at man ved alt om hinanden, så kan man lige præcis gå ind og ramme, der hvor det gør allermest ondt, og det synes jeg virkelig er forfærdeligt, at misbruge dét at man kender en person så godt."

(Rosa og Marlene, 17 og 18 år)

De unge, dog med undtagelse af drengene fra teknisk skole, opfatter psykisk vold som værre end fysisk vold. Gradueringen knytter sig til de skadefølger, som volden har for den udsatte, og voldens effekt fungerer på den måde som et gradueringsmål. De unge eksemplificerer følgerne med, at man kan blive bange for sin kæreste, blive ked af det og nedtrykt, få hovedpine og have svært ved at sove. I modsætning til den fysiske vold der forbindes med synlige skader, der heler igen, forbindes psykisk vold også med længerevarende skader på den udsattes selvværd. Som én af pigerne forklarer: "*det [psykisk vold] er noget der, ligesom bliver siddende inde i én, hvor det fysiske på en eller anden måde heler-agtigt.*" For de unge er den psykiske vold således mere subtil end fysiske vold.

"DET ER NOGET MED GRÆNSER" – SEKSUEL VOLD

Handlinger, der kan kategoriseres som seksuel vold, blev ikke diskuteret af de unge i samme udstrækning som de andre voldsformer. Det skyldes primært, at det er et svært og følsomt emne at diskutere med unge i plenum (Barter *et al.* 2009).

De unge blev som oplæg til en diskussion af seksuel vold præsenteret for en vignette, der omhandlede en situation, hvor en pige føler sig presset til at gå i seng med sin kæreste, og gør det selvom hun ikke har lyst. Det oplevede mange af de unge først og fremmest som en form for psykisk vold og ikke som seksuel vold, fordi de mener handlingen skaber bekymring hos pigen.

Interviewer: "Hvis I tænker på det der eksempel før med Sofie og Tobias [vignetten], hvor Tobias ligesom pressede Sofie til, at de skulle have sex..."

Markus: "Det er psykisk vold!"

Interviewer: "Det ville du synes?"

Markus: "Ja, fordi så går hun og tænker over det og er mega ked af det, og så bliver der sikkert også et ordentlig cirkus ud af det, og hun går hele tiden og tænker over det. Så er det vel psykisk vold, når det hele tiden er noget man går og tænker over." (Markus, 16 år)

Nogle af drengene anvender betegnelsen 'seksuelt overgreb', og mener derved, at seksuel vold er, når en person forgriber sig på en anden ved at tvinge denne til seksuelt samvær og overskride personens seksuelle grænser. På trods af nogen usikkerhed omkring seksuelle grænser, mener drengene, at det grundlæggende handler om at respektere en partners 'nej' også i en given seksuel akt. For nogle af drengene er seksuel vold derfor ikke knyttet til en fysisk skade, men i stedet oplevelsen af at blive krænket ved at få sine grænser overtrådt.

16.3 FAKTORER DER PÅVIRKER DE UNGES OPFATTELSE AF KÆRESTEVOLD

I de unges diskussion af, hvad der betinger om en adfærd kan opfattes som kærestevold, er der både ligheder og forskelle imellem drengene og pigernes opfattelser. Men også internt i drenge- og pige grupperne er der forskellige opfattelser baseret på fire grundlæggende faktorer: *Handlingens intention, dens skadevirkning, de situationelle omstændigheder og handlingens hyppighed*. Selvom faktorerne her præsenteres adskilt er de typisk gensidigt forbundne, når de unge diskuterer begrebet. De unges diskussioner kredser primært om fysiske voldshandlinger og i mindre grad om psykisk vold, mens seksuelle voldshandlinger kun bliver inddraget i et begrænset omfang.

HANDLINGENS INTENTION OG SKADEVIRKNING

Blandt de unge er der en tendens til, at drengene i højere grad end pigerne opfatter en handling som vold, når intentionen er at skade og/eller skabe frygt hos den udsatte. Samme tendens finder man i et canadisk studie fra 2006. Her viste fokusgruppeinterviews med unge, at drenge beskrev handlinger som voldelige, når der var vrede bag, eller når hensigten var at gøre den anden person fortræd, men ikke hvis intentionen var at lave sjov, eller hvis handlingen opfattedes som et uheld (Sears *et al.* 2006).

Som Markus forklarer, så mener han ikke at en lussing nødvendigvis er vold, hvis handlingen ikke bevidst er for at skade.

[Om hvornår en handling er kærestevold]

Markus: "Man kan også sige, hvis det er bevidst."

Interviewer: "Hvis det er bevidst? Hvis man gør det for at skade nogen?"

Markus: "Jamen, jeg fik bare lige sådan en hurtig én [lussing], ikke en rigtig flad, men det var jo en flad på en måde ik'. Og så bagefter sagde hun 'hov, det var ikke med vilje', det var bare lige fordi jeg hurtig fik sagt et eller andet, så var det bare lige sådan en hurtig reaktion, sådan [klasklyd]."

(Markus, 16 år)

Modsat drengene har flere af pigerne den holdning, at voldshandlinger der ikke er "med vilje" også kan klassificeres som kærestevold, fordi der bag en handling altid vil være en vilje. Særligt gymnasiepigerne opfatter ikke den konkrete hensigt med handlingen, som afgørende for om der er tale om kærestevold.

Interviewer: "Betyder det noget, om det er gjort med vilje, altså om det var ment som at skade, eller om det var et uheld?" [Flere svarer mange 'Ja'.]

Rosa: "Det ved jeg faktisk ikke rigtig, om jeg synes, at hvis man..." [afbrydes]

Fie: "Bare det man gør det!"

Rosa: "Ja, bare man gør det. Om man kommer til at gøre det ved et uheld og er mega ked af det bagefter, så selvfølgelig er der en forskel, for gør man det med vilje for at skade dig, så er der jo en ond hensigt med det, end hvis man kommer til det, men så er der jo også en hensigt med det, man kan jo ikke bare komme til det, for det er jo noget andet, end hvis man bare lige kommer til at gå ind i en person, men det dér med at ramme nogen, hvor det er et slag, det synes jeg bare slet ikke er i orden ligesom, hvis det var ment mod mig."

(Rosa og Fie, 17 og 19 år)

Som tidligere nævnt vurderer og graduerer de unge handlingen ud fra dens skadefølger, hvilket også er i tråd med de unges udsagn i fokusgruppeinterview, der indgik i Kærestevoldsundersøgelsen i 2007 (Schütt *et al.* 2008). Opfattelsen af kærestevold er knyttet til den potentielle virkning, det vil sige skade, frygt eller smerte, som handlingen kan have på den udsatte person. Flere af de unge beskriver, hvordan de opfatter

trusler og verbale ydmygelser som vold, da det kan såre, skabe bekymring eller frygt hos personen, og hvordan selv lette slag er vold, hvis det skader personen fysisk.

Adel: "Jeg synes ikke, en flad er kærestevold."

Markus: "Det kommer også an på hvor meget smæk, der er på den flad, hvis det er sådan, at hun er ved at vride nakken af led, så er det måske lige en tand for meget ik'."

(Markus og Adel, 16 og 18 år)

Det er dog ikke helt enighed blandt pigerne om, at bruge skadevirkningen som pejlemærke for om en handling kan kategoriseres som vold. Man kan tale om to holdninger i pigegrupperne. Blandt de fire af pigerne der selv har oplevet fysisk vold, er der en tendens til i højere grad at vurdere handlingen ud fra dens virkning, mens pigerne der ikke har erfaringer hermed i højere grad mener, at alle fysiske voldshandlinger er kærestevold uanset skadevirkningen. Som Sofia understreger, da én af de andre piger forklarer, at hun blev slået af en tidligere kæreste men uden mærkbare fysiske skader: "(...) *Helt ærligt, han slår dig stadig, så er det lige meget, hvor meget skade han gør.*"

SITUATIONENS BETYDNING

Den situation som handlingen udspilles i har også betydning for de unges opfattelse af kærestevold og hænger i en vis udstrækning sammen med intentionen bag volden. For eksempel mener et flertal af drengene, at det er situationen, der afgør, hvorvidt trusler kan regnes for psykisk vold. Hvis intentionen er at drille eller lave sjov, kan handlingerne ikke regnes for vold, fordi de ikke kan forventes at have samme virkning på personen, som hvis de indgik i et skænderi. Som Jonas udtrykker det i nedenstående citat afhænger opfattelsen af trusler af den situation, hvor de bliver sagt.

"Det kommer jo an på, om man siger det for sjov. Jeg kan jo godt sige til dig, 'jeg smadrer dig', og jeg kan også sige til min kæreste 'jeg banker dig' – i sjov. Men hvis man står og er uvenner, så kan man jo godt et eller andet sted tro på det, og så synes jeg, at det er psykisk vold, for så bliver hun jo bange for det, eller bange for at der sker noget. Og så bagefter vil hun tænke, hvad med næste gang vi er uvenner."

(Jonas, 18 år)

En enkelt af pigerne, der oplevede at komme slemt til skade, da hun sloges for sjov med sin tidligere kæreste, har svært ved at opfatte det som fysisk vold, fordi det fandt sted under leg. Der er en tendens til at bagatellisere handlingerne.

"Altså, jeg synes at kærestevold kan være mange ting. Nu kom jeg jo aldrig sådan rigtig til skade under mit forhold. Ja, jeg fik et hul i læben og ja, jeg ramte en sofa, men det var jo ikke fordi, han smed mig ned i sofaen med vilje. Men han gik bestemt over mine grænser, og jeg blev virkelig bange. Det er derfor, jeg føler afmagt, og så begynder jeg at græde, og det synes jeg også - det er også kærestevold. Det er ikke

i orden, fordi at hvad kan man sige, så ryger tilliden ligesom også til personen. Fordi altså, jamen, hvad er det næste skridt, jamen, kan han så lige pludselig finde på et eller andet, hvis man nu kommer op og skændes f.eks.? [...]”

(Maria, 22 år)

At slås for sjov ses som udtryk for en måde at flirte på blandt unge. Internationale undersøgelser fremhæver også, at der i unges kæresteforhold indgår samtykkende vold som en del af en leg. Det understreges dog samtidig, at for mange unge kan grænserne imellem leg og vold være uklare, og handlingerne kan derfor ende i kærestevold (Barter *et al.* 2009; Foshee *et al.* 2007; Hird 2000; Johnson *et al.* 2005; Lavoie *et al.* 2000). Som citatet viser, forstod Maria handlingerne ud fra den angst og det tillidsbrud, som handlingerne medførte. Det var altså ikke de fysiske skader, der fik hende til at opfatte adfærden som en form for kærestevold, men den latente vold³ som Jonas også peger på i foregående citat.

VOLDENS HYPPIGHED

Flere af de unges opfattelse af kærestevold er knyttet til voldens hyppighed. Disse unge understreger, at kærestevold ikke kan udgøres af et enkeltstående tilfælde, men i stedet er betinget af gentagen brug af vold. Som en af pigerne forklarer: *”Ja, jeg tror det skal være noget gentaget, hvis det skal være **kærestevold**, for ellers så er det jo bare et slag”*. Selv samme pige har oplevet at få en lussing af en tidligere kæreste, men italesætte ikke denne oplevelse som kærestevold, da det netop var et enkeltstående tilfælde.

Drengene giver udtryk for, at et enkeltstående og ubevidst voldshandling under påvirkning af alkohol ikke klart kan defineres som kærestevold. De mener, at hensigten sjældent er bevidst under indtagelse af alkohol, og at en enkelt lussing derfor lettere kan forklares som et uheld. Selvom handlingen ikke er acceptabel, så gør alkohol og handlingens enkeltstående karakter det mere ’menneskeligt’ og forståeligt, fordi intentionen ikke er at gøre skade. Hyppighed eller handlingens gentagelse spiller sammen med intentionen derfor også en rolle for drengenes opfattelse af kærestevold. Det var dog ikke alle unge, der delte holdningen om hyppigheden og gentagelse som en afgørende faktor. Blandt de unge på den tekniske skole mente de ældste af pigerne således, at et slag altid vil være kærestevold uanset hyppighed.

³ Latent vold er oplevelsen af et konstant potentiale for voldsudsættelse, det vil sige, det er når angsten for den mulige vold styrer ens adfærd (Isdal 2000).

”[...] Hvis jeg gav min kæreste en lussing, så ville jeg være meget, meget flov over det i resten af vores forhold. Altså, jeg ville virkelig synes, at det var skamfuldt. Så jeg ville faktisk betragte det som kærestevold, uden at der behøvede være noget mønster i det [...]”

(Agnete, 29 år)

Der har således været fire gennemgående faktorer, som har påvirket de unges opfattelse af kærestevold, og som nuancerer og udfordrer vores begrebsmæssige afgrænsning. Som beskrevet er mange af de unges holdninger betinget af handlingens intention, hyppighed, situation og skadevirkning, hvoraf sidstnævnte følger vores definatoriske udgangspunkt. Deres holdninger er forankret i den sociale kontekst som ungdomslivet udgør, og afspejler på sin vis en kulturelt forankret opfattelse af kærestevold, der ikke per definition vurderer alle voldshandlinger som upassende og unacceptable.

16.4 BETYDNINGEN AF KØN FOR ROLLEN SOM UDØVER OG OFFER FOR KÆRESTEVOLD

Køn spiller en helt central rolle for de unges måde at tale om volden på. Oftest fremstiller de unge kærestevold som kønsbaseret vold, hvor piger er ofre og drenge voldsudøvere, hvilket i stor udstrækning har indflydelse på de unges holdninger. Italesættelsen afspejler den vægt de unge tillægger fysisk vold, styrkeforholdet imellem mænd og kvinder, og de kønsbestemte forventninger til rollefordelingen i et kæreste-forhold. Når de unge taler om drenge som de primære udøvere og piger som de primære ofre, vidner det ikke kun om nogle stereotype kønsforestillinger, men afspejler samtidig den virkelighed der ligger til grund for denne normative opfattelse, dvs. partnervold er og opleves som et ligestillingsproblem (Reinicke 2005; Schütt *et al.* 2008).

OPFATTELSEN AF DRENGE SOM DE PRIMÆRE UDØVERE

Generelt italesætter både drengene og pigerne, drenge som voldsudøvere. Opfattelsen hænger sammen med, at de unge primært forbinder kærestevold med fysisk vold. Udøvere er mænd, der qua deres kropsbygning er fysisk stærkere end kvinder, og dermed har potentialet til at forårsage størst fysisk skade. De unges holdninger afspejler således nogle normative forestillinger om mænd og kvinders handlemuligheder i kraft af deres køn (Black & Weisz 2004). Som Jonas i nedenstående citat forklarer, er styrkeforholdet afgørende for om volden opfattes som acceptabel eller uacceptabel:

”Det har alle [mænd] jo [fortjent en lussing], altså fordi kvinder er svagere - uden at sige at kvinder er svage - muskulær-mæssigt så er kvinder jo svagere end mænd på den måde. For mig er det forkert, altså hvis jeg stak min kæreste en lussing, så ville jeg da synes, at det var dybt forkert, men hvis hun stak mig én... Altså, hvis hun havde været et svin, så ville jeg ikke stikke hende en lussing, mens hvis jeg havde været det, så ville jeg synes, at det var okay, jeg fik en lussing.”
(Jonas, 18 år)

De fleste af pigerne og en mindre del af drengene erkender dog, at kvinder også kan udsætte mænd for både fysisk og psykisk kærestevold. Men de mener primært, at fysisk kærestevold mod en mand vil være afhængig af, om kvinden er større og dermed stærkere end manden. I nedenstående citater fremgår det, hvordan de unge kæder størrelsesforholdet imellem parterne sammen med handlingens mulige skadevirkning, for at bestemme om handlingen kan kategoriseres som kærestevold.

Mads: ”Ja ja, jeg får sgu da et par flade en gang imellem, men det kan man ikke kalde for vold, det er bare sådan [klasklyd].”
Interviewer: Hvornår synes I, at noget er kærestevold?
Mads: ”Det er kun, når manden slår kvinden.”

Jonas: "Det kan også godt være den anden vej. Prøv nu at se ham der den lille censor vi havde i sidste uge, hvis han boede med en kæreste, der var halvandet hoved højere end ham - damer der er store, de findes - så kan hun sgu da slå hårdere end ham, afhængigt af om hun træner, eller hvad hun laver."

(Mads og Jonas, 21 og 18 år)

"Jeg har faktisk en gang prøvet, hvor jeg gik på Strøget, og jeg så så en pige, hvor der var en eller anden dreng, der sagde noget til hende, og så går hun bare hen og knalder ham én, så han bare lægger sig ned. Og når jeg tænker på, så var hun faktisk et ret stort Amagerbrød, og han var faktisk en lille sød et eller andet mand, som bare lige skulle fyre en eller anden sjov kommentar af, da blev jeg også forskrækket. *Da* tænkte jeg, 'hva' fanden sker der her?', men det var også fordi, hun var mere mandlig end manden [flere smågriner], så jeg tror altså også, det har noget at gøre med udseendet. Hvis du ser en eller anden dominerende dreng og en eller anden pige, der bare står og græder og er ked af det, og hun giver ham en ordentlig lussing, så ville jeg ikke tænke kærestevold."

(Sofia, 18 år)

Sofias beskrivelse viser, at de unge har en tendens til at reproducere nogle stereotype forestillinger om mænd og kvinders udseende og adfærd, når de for eksempel maskuliniserer den voldsudøvende kvinde ved at referere til hende som et "Amagerbrød" eller som mandig. De ovenstående citater illustrerer endvidere, hvordan opfattelsen af kvinder som voldsudøvere er afhængig af, om de styrkemæssigt er overlegen en mand. Flere af pigerne mener også, at drenge i højere grad end piger er udsat for psykisk kærestevold, f.eks. i form af sladder, og de italesætter sladder som et 'våben', som piger kan bruge mod drenge.

OPFATTELSEN PIGER SOM DE PRIMÆRE OFRE

Pigerne har en mere nuanceret opfattelse af offerrollen, end drengene har. Et par af pigerne mener, at piger har den fordel frem for drenge, at de har lettere ved at blive opfattet som voldsoffer, og piger udnytter dette. I nedenstående citat illustrerer Rosa og Fies diskussion, hvordan pigerne på trods af deres afstandtagen til vold gennem deres handlinger reproducerer en kønsbaseret norm, der legitimerer pigers vold.

Fie: "Nu tror jeg ikke, at jeg kan lade være med at komme lidt ind på det med kønsroller, fordi når jeg tænker over det, så har jeg det sådan lidt, det er ret dårligt moralsk, men jeg synes måske, altså nu har jeg sådan set slået på nogle af mine fyre, hvis jeg er blevet sure på dem, *men* jeg tænker ikke sådan over det som noget..." [afbrydes]

Rosa: "Det har jeg da også gjort!"

Fie: "Tænker I ikke, hvis en pige slår en dreng - det må man gerne?"
[flere siger 'ja']

(Rosa og Fie, 17 og 19 år)

Piger er bevidste om, at omverdenen vil have lettere ved at acceptere at de er fysisk voldelige, fordi volden opfattes som mindre skadelig end vold fra drenge. Denne opfattelse går igen i Kærestevoldsundersøgelsen 2008 og det canadiske studie af Sears *et al.*, hvor det tilsvarende blev beskrevet, hvordan pigers udøvelse af fysisk vold i højere grad accepteredes end drenges, fordi volden ikke blev opfattet som skadeliggørende (Schütt *et al.* 2008; Sears *et al.* 2006).

Mange af drengenes beskrivelser af kvinders fysiske voldsudøvelse mod mænd sætter spørgsmålstegn ved alvoren heraf og tenderer til at latterliggøre både fysisk og seksuel vold mod mænd. Latterliggørelsen demonstrerer, at drengenes opfattelse af maskulinitet er tæt forbundet med det at være stærkere end piger, hvilket ydermere gør det derfor svært for drengene at blive opfattet som offer for vold fra en pigekæreste. Nogle af drengene giver endvidere udtryk for en kønsbestemt rollefordeling i kæresteforholdet, hvor manden opfattes som beskytteren af pigen, en opfattelse der fordømmer den voldsdøvende dreng, og positionere pigen som det primære offer herfor.

Selvom de unge generelt italesætter piger som de primære ofre for fysisk kærestevold, mener flere piger end drenge, at også drenge kan være ofre for kærestevold, da de har været vidne til piger/kvinder, der har udøvet både fysisk og psykisk kærestevold. Louises fortælling er et eksempel på nuancerne i pigernes opfattelse af offerrollen.

”Jeg havde et vennepar, da jeg gik i 10. Klasse, de var kærester, og når de endelig sådan var sammen, så var det rigtig rigtig godt, men lige så snart han ikke gjorde, hvad hun sagde, så gik hun HELT amok. Og det var sådan til vores dimissionsfest, var de næsten lige gået fra hinanden, og de kom rigtig op at slås, hvor det var sådan, at der var nogen, der blev nødt til at skille dem ad, hvor de gik helt amok på hinanden. Altså, det var lige meget, hvad han gjorde, så slog hun ham. Hun gik helt amok, jeg har aldrig set noget lignende i mit liv, det så sindssygt ud. Så jeg tror altså godt, at piger de kan være lige så slemme, som fyre de kan.”

(Louise, 17 år)

På trods af pigernes generelle afstandtagen til vold, fortæller seks af de 14 piger alligevel, at de har slået deres kæreste typisk i form af en lussing, og to fortæller at de brugt ’verbal vold’ ved at tale nedsættende og sladre om kæresten og bryde dennes tillid. Dette vidner om den kontrast, der er imellem pigernes grundlæggende holdning til vold, og den adfærd de rent faktisk beskriver (Barter & Renold 2000). Til sammenligning fortæller ingen af drengene, at de har udøvet psykisk vold, og kun én dreng i fokusgrupperne fortæller, at han til tider har slået sin kæreste med flad hånd (lussing).

Et par af de ældste piger forsøger dog at udfordre den stereotype forestilling om piger som de 'svage ofre' og drenge som de 'stærke voldsudøvere'.

"Jamen, det er fordi, jeg hader alle de der kønsting på den dér måde, at kvinder er *sådan* eller at mænd er *sådan*. Jeg synes, at der er nogle ting, som man burde kæmpe for at lave om på i hvert fald. Vi skal da lave om på de der ting, vi skal da lave om på, at kvinder skal have ry for at være svage, og mændene skal da lave om på, at de har et ry for at være voldelige, eller sådan som det sådan bliver lagt ud lige nu, sådan skal det ikke være."

(Siri, 25 år)

De unge italesætter således fysisk vold som en kønsbaseret vold, som piger er særligt udsatte for. På den måde reproducerer de unge igennem både tale og handling den kønsstereotype opfattelse af drenge som de primære udøvere af fysisk vold og piger som de primære ofre herfor (Black & Weisz 2004). Omvendt taler de unge om psykisk vold som en særlig 'kvindelig' voldsform, hvor drenge kan indtage positionen som offer, hvilket samtidig udfordrer den gængse forestilling om kærestevold.

16.5 "EN FORSTÅELIG FLAD" – DEN ACCEPTABLE KÆRESTEVOLD

Et flertal af de unge skelner imellem acceptabel og uacceptabel vold, en skelnen der præger deres opfattelse af, hvornår en handling kan kategoriseres som kærestevold. Men det er kun "en flad", der i fokusgrupperne accepteres som en voldsform, der undtagelsesvis kan tages i brug, og brugen forudsætter en konflikt af en særlig karakter, der kan retfærdiggøre handlingen og gøre den legitim. Det kan være nedværdigende eller ydmygende behandling og utroskab i kæresteforholdet. Derudover accepteres det kun, at piger uddeler en lussing. Størstedelen af de unge synes således, det er i orden, at pigen ved utroskab uddeler en lussing, mens drengen italesættes som den utro kæreste, der skal tage imod den 'rimelige' straf.

Når de unge legitimerer volden, er det ved at italesætte den som en selvforskyldt straf, som nogle af pigerne bliver enige om at kalde en 'forståelig flad'.

"Hvis min kæreste, eller, nu har jeg så ikke nogen, men hvis jeg havde en kæreste, og han havde været utro, jamen, så havde jeg muligvis godt kunnet stikke ham en flad i raseri, men så havde han ligesom også selv lagt, altså så er han selv skyld i det. Men i voldelige forhold, der er det jo typisk et symbol på afmagt, de føler så meget afmagt, at de bliver nødt til at ty til vold. Det er den eneste måde, de kan kommunikere på. Og det er dér, hvor at det ikke er okay. Det er i hvert fald min holdning."

(Susanne, 18 år)

Mens pigerne især taler om kærestevold som et udtryk for afmagt og primitiv adfærd, tydeliggør de unges sondring imellem uacceptabel og acceptabel vold viser, at omstændighederne har betydning for, om fysisk vold kan retfærdiggøres og dermed accepteres.

Charlotte: "Jeg synes ikke, at der er noget grundlag for at slå, lige meget hvad den anden har gjort, så synes jeg ikke, at der er noget grundlag. Så kan man bruge verbal kraft på den måde, at man kan sige 'det synes jeg ikke var ok' eller forsvare sig verbalt, men man skal simpelthen ikke begynde at forsvare sig [fysisk], det er der aldrig kommet noget godt ud af."

Sofia: "Ej, det ved jeg faktisk ikke, ja nu ved jeg godt, at jeg har fået sagt alt muligt, men hvis I står der, og jeres kæreste så lige pludselig siger til jer, 'fuck dig, din fucking luder, jeg må fandeme snakke med, hvem jeg har lyst til', ville I så ikke have slået? Helt ærligt?"

Marlene: "Jo, det ville ikke have været sådan hårdt smadre-agtigt, men jeg ville have slået – jo."

(Charlotte, Sofia og Marlene, 18 år)

Pigerne retfærdiggør her volden ved at bruge nedværdigende tale som et eksempel på uacceptabel kæresteadfærd, og flere af drengene tenderer ligeledes til at se volden som selvforskyldt ved at henvise til deres egen forudgående opførsel som upas-

sende. Ifølge flere af de unge har pigerne således en form for socialt carte blanche til at straffe deres kæreste med en lussing, og enkelte af drengene giver ligefrem udtryk for, at de en gang imellem foretrækker denne form for konflikthåndtering frem for en verbal konflikt.

Markus: "Nogle gange vil jeg sgu bare hellere have en flad end at stå og tage sådan en lang samtale med ens kæreste." [Andre stemmer i med et 'ja' og smågriner] "Nogle gange så bliver et meget lille emne til rigtig meget i sådan en lille 16-årig pigehjerne, det er helt sindsygt. Hvor mænd de bare siger bom bom bom-færdig videre, så kan det tage en halv dag. Så bare en flad og så er det ovre."

Jonas: "Hvis drenge bliver uvenner, så går der fem minutter, så går jeg over til min ven og siger, 'det må du fandeme undskyld' – bom færdig. Hvis det er piger, så kan de være uvenner i flere uger."

(Markus og Jonas, 16 og 18 år)

Drengene mener, at piger generelt er dårligere til at håndtere konflikter, fordi de er længere tid om at udrede konflikten og derfor er uvenner i længere tid. Af samme årsag giver mange af drengene ofte deres kærester ret, for at undgå en længerevarende uenighed. En enkelt af drengene mener i modsætning til de andre drenge, at han på samme vis som piger kan være berettiget til at give sin kæreste en lussing. Han fortæller, at han ved flere tilfælde har givet sin kæreste en lussing i en konfliktsituation. Samme dreng udtrykker også en tendens til at ville kontrollere sin kæreste, da han ikke mener, at hun bør have drengevenner.

I tråd med andre undersøgelser er de unges opfattelse af kærestevold således betinget af de omstændigheder, hvori volden finder sted (Black & Weisz 2004; Sears *et al.* 2006).

16.6 DEN SEKSUELLE FORHANDLING

Voldsformen adskiller sig således fra den psykiske og fysiske vold, da den er knyttet til de unges seksualitetsforståelse og til det intime domæne, der gør kærestereationen særlig i forhold til andre relationer. Diskussionerne omhandlede, hvor langt man kan gå i forhold til at presse en kæreste til sex, og afspejler, at de unge oplever forhandlinger om grænser, lyst og seksuelle behov, der gør det svært at afgøre, hvornår en handling i denne situation egentlig er vold.

Selvom de unge grundlæggende mener, at det ikke er i orden at presse en kæreste til sex, kan et pres alligevel retfærdiggøres, hvis begge parter har haft deres seksuelle debut og er jævnaldrende.

”Men de [drengene] har et behov jo. Men ja, det er jo ikke i orden at presse en anden person til noget, personen ikke vil. Og lige på det punkt [sex], der kommer det jo an på, om han også er jomfru, tænker jeg, fordi en mand som ikke er jomfru er meget sådan mere tissekone-over-det-hele, og flere på en gang, og mere *player* og alt sådan noget. Hvor én som måske ikke har haft sex før godt ville kunne tage, hvis en pige sagde, ’ej, lad os lige vente lidt, vi tager lige tre måneder eller et eller andet, og så kan vi se, om jeg er klar til den tid’. Men altså, en fyr som måske havde haft sex ville jo nok gøre sådan og være sådan dér [presse sin kæreste], og så bare tænke udover hendes behov ik’.”

(Susanne, 19 år)

Sex fremstilles af Susanne som et særligt behov for drenge, og andre af de unge kommer med lignende referencer som *”han tænker ’fedt nu fik jeg noget på den dumme”* eller *”han har ladet tissemanden gå foran sit hoved*. De unge har generelt stereotype forestillinger om køn og seksualitet, der bl.a. betyder, at drenge ikke opfattes som mulige ofre for seksuel vold, fordi de altid vil have lyst til sex.

Samme tendens går igen i det britiske studie af Barter *et al.* Her viste individuelle interviews med unge, at drenge havde en gensidig forventning til hinanden om at være seksuelt aktive. Og som i citatet ovenfor omtales seksuelt aktive drenge i det britiske studie også som *’players’* - et udtryk der bruges om mænd med mange sexpartnere. I det britiske studie pegede pigerne på tvang som den hyppigste form for seksuel vold. At tvinge sig til seksuelt samvær kunne ske ved f.eks. trusler om at forlade partneren, anklager om umodenhed eller ved at henvise til adfærden som en kærligheds-erklæring (Barter *et al.* 2009).

I fokusgruppinterviewene var der kun få unge, der berettede om erfaringerne med eller kendskab til seksuel tvang. Det kan skyldes, at det er et meget sensitivt emne for de unge at tale om i plenum, eller at de har svært ved at begrebsliggøre deres erfa-

ringer som grænseoverskridende, eller at de ikke har erfaringer hermed. Én pige fortæller dog, at hun har følt sig presset til sex, og en dreng fortæller, at han ved et tilfælde med en tidligere kæreste, oplevede at hun havde sex med ham, da han var fuld og halvsov. Til forskel fra drengen beskriver pigen oplevelsen som dårlig.

”Jeg prøvede også på et tidspunkt, hvor jeg virkelig ikke havde lyst, altså vi havde gjort det før og sådan, men jeg havde virkelig, virkelig, virkelig ikke lyst, det var med en tidligere kæreste, og han var bare sådan ’kom nu’, og så til sidst var jeg bare sådan ’ja, okay’, men man ligger bare dér, og så bagefter fandt man ud af, det var sgu da egentlig ikke særlig rart, og bagefter gik det op for én okay, jeg blev egentlig presset til det og halvt i søvne, at sige ’ja’ til det hér.”

(Sofia, 18 år)

Blandt drengenes diskuteres også hvor grænsen går, før en handling er seksuelt krænkende.

Mads: Det er vold, hvis hun siger ’nej’.

Interviewer: Hvad hvis hun ikke siger noget?

Mads: Så ved man det ikke.

Jonas: Så må man prøve sig frem, så skal man måske ikke fyre igennem, men mere stille og roligt.

Mads: Hvis hun ikke siger noget, så er det fordi, at hun godt vil have det. Hun siger ikke ’ja’, hvis du bare gør det vel. Hvis hun ikke siger noget, så har hun det vel også okay med det. Hvis hun siger ’nej’...

Jonas: Ja, eller ’av for satan’, så kan det jo godt være, man lige stopper...

Mads: Nej, man gør ej, men stopper hvis hun siger ’nej’ eller ’stop’.

(Jonas og Mads, 18 og 21 år)

Som drengenes diskussion viser, er der ikke helt enighed om, hvornår en handling er seksuel vold. For Mads er det overtrædelsen af et verbalt ’nej’ eller ’stop’, der afgør om det er vold, mens det for Jonas også kan være kropssprog og andre verbale udsagn der udgør et ’nej’. Samme tendens finder man i andre studier, der viser, at unge har en forventning om, at drenge initierer seksuel aktivitet, som piger så forventes at kunne regulere (Barter *et al.* 2009; Hird 2000; Lavoie *et al.* 2000).

De følelsesmæssige forhold imellem parterne er også af afgørende betydning for de unges opfattelse af seksuel vold. Den part der er mest forelsket vil være mere skrøbelig overfor et seksuelt pres end den anden part. Gymnasieeleverne fremhæver, at bevidstheden om gensidige følelser er vigtig for at undgå seksuel udnyttelse.

Sex kan indebære en forhandling i en situation, hvor grænser, lyst og behov kan være uklare pga. af begrænsede erfaringer om egne og modpartens forventninger og seksuelle spilleregler. Oplevelsen af kompromis og grænseoverskridende adfærd kan være flydende, og det kan derfor være svært for de unge at afgøre, hvornår der er ta-

le om seksuel vold, hvilket gør de unge særligt sårbare i deres tidlige kæresteforhold (Bramsen 2012; Lacasse & Mendelson 2007).

16.7 DE UNGES EGNE ERFARINGER OM KÆRESTEVOLD

De unges eget kendskab til og/eller egne erfaringer med grænseoverskridende adfærd fra en kæreste har betydning for, om de opfatter handlingen som vold, og der er betydelige kønsforskelle heri.

Fjorten piger har kendskab til, hvad vi i undersøgelsen definerer som fysisk og psykisk kærestevold. Seks af de 14 piger fortæller, at de har erfaringer med grænseoverskridende adfærd fra en kæreste, og det er næsten udelukkende erfaringer i forhold til en tidligere og ofte deres første kæreste. Kun én af pigerne har en enkelt gang oplevet det i sit nuværende forhold. Fire af pigerne fortæller, at de var 14-15 år, da det stod på, og for tre af pigernes vedkommende var deres kæreste mellem to og fire år ældre end dem.

Der er ingen af drengene, som fortæller om lignende erfaringer med en kæreste. Det behøver ikke at betyde, at drengene ikke har erfaringer hermed, men kan være et udtryk for, at drengene har sværere ved at tale om disse erfaringer i en gruppe med jævnaldrende drenge, eller at de ikke opfatter handlinger krænkende på samme måde. For eksempel fortæller fire af drengene, at de én eller flere gange har fået en lusning af en kæreste, men det er ikke en handling, de italesætter som grænseoverskridende eller intimiderende, men som en form for konflikthåndtering og som straf for at have opført sig 'upassende'. To af drengene fortæller, at de har erfaringer med kontrollerende kærester, men heller ikke de opfatter handlingerne som grænseoverskridende, men snarere som et incitament til at afslutte forholdet. Herudover har ti unge kendskab til venner/veninder, der har været udsat for grænseoverskridende adfærd eller været vidne hertil.

LUSSINGER, KONTROL OG ISOLATION

Selvom ingen af pigerne indledningsvist bruger betegnelsen kærestevold om de oplevelser, som de har haft, ræsonnerer flere af dem sig frem til at handlingerne har været en form for kærestevold. Fem af pigerne har erfaringer med psykisk vold. Psykisk vold kommer ofte til udtryk gennem handlinger, der har til formål at dominere og kontrollere den anden person (Isdal 2000), hvilket er i tråd med pigernes erfaringer med tidligere kærester, som på forskellig vis har villet bestemme hvem og hvornår, de kunne se deres venner/veninder, og/eller kritiseret eller talt nedsættende om dem. Beskrivelserne stemmer godt overens med andre kvalitative undersøgelser, hvor kontrol fra en kæreste ofte er centreret omkring ønsket om at afbryde venskaber eller sociale netværker, som partneren er en del af og derved isolere personen (Barter *et al.* 2009).

På mange måder minder pigernes beskrivelser om de to drenges erfaringer med kærestere, der har optrådt kontrollerende og haft fjendsk adfærd overfor drengenes venner. Men forskellen er, at drengene ikke italesætter erfaringerne som krænkende. To piger fortæller, hvordan de gentagne gange er blevet slået af deres kæreste typisk med flad hånd, en af pigerne ved et enkeltstående tilfælde oplevet at få en lussing af en kæreste, og en enkelt pige beskriver, hvordan dét at slås for sjov kunne ende i grænseoverskridende og voldelig adfærd, når hendes kæreste ikke ville stoppe.

"[...] Han havde ikke, han havde ikke nogen situationsfornemmelse, vi kunne godt lide at slås for sjov, det endte tit med at han tog for hårdt fat, og han stoppede ikke, hvis jeg begyndte at græde, og så blev han bare sur over det. Hvilket er virkelig, virkelig ubehageligt altså, og det var sådan noget med at den ene gang, da fik jeg slået hovedet ned i hjørnet på en sofa, og han var også ved at flække min læbe den ene gang."

(Maria, 22 år)

Denne tendens er som tidligere beskrevet velkendt fra andre studier, hvor unge giver udtryk for, at de kan have svært ved at differentiere flirtende adfærd fra voldshandlinger (Johnson *et al.* 2005).

ÅRSAGER TIL KÆRESTEVOLDEN

Med udgangspunkt i egne erfaringer og/eller kendskab til venner/veninder udsat for vold, peger de unge på både individuelle og sociale faktorer som årsag til, at en kæreste kan optræde grænseoverskridende og voldeligt.

At være usikker på sig selv og på kæresteforholdet er en forklaring på volden, der går igen blandt pigerne, og hermed at en kærestes voldelige adfærd ofte er udtryk for jalousi. Det angives også i andre undersøgelser som en af de primære årsager til kærestevold (Barter *et al.* 2009; Johnson *et al.* 2005; Lavoie *et al.* 2000).

"Grunden til at min kæreste slog mig, det kom af jalousi. I starten var det sådan noget med, at jeg snakkede med min ekskæreste og sådan noget, men til sidst blev det sådan nogle helt almindelige ting, som at jeg hellere ville se mine veninder – eller ikke hellere, men *også* ville se mine veninder, og det kom faktisk så langt ud, at altså... Det er måske også en af grundene til at jeg isolerede mig så meget, for han blev sådan i dårligt humør, når jeg var sammen med mine veninder, og så ville jeg jo hellere have at der var god stemning, og så lod jeg ligesom være."

(Olivia, 19 år)

Nogle unge fremhæver også alkohol som en katalysator for fysisk voldelig adfærd en tendens der også genfindes i andre studier (Lavoie *et al.* 2000). I modsætning til drengene, der i en vis grad opfatter voldelig adfærd under alkohol påvirkning som

'menneskelig' og dermed mere forståelig, mener ingen af pigerne, at alkohol kan undskylde eller skabe forståelse for denne form for handlinger.

Til forskel fra de unge på den tekniske skole peger gymnasieeleverne også på opvæksten som en særlig faktor, der kan have indflydelse på, om personer lærer, at vold er en acceptabel adfærd og/eller konfliktløsningsform. Drengene peger på omsorgsvigt og familiære problemer som en årsag til, at en ung kan udvikle en kontrollerende og voldelig adfærd overfor en kæreste. Andre undersøgelser angiver tilsvarende, at vold i familien har sammenhæng med senere fysisk voldelig adfærd og/eller øge risikoen for fysisk voldsudsættelse som ung/voksen (Barter 2009; Foshee *et al.* 1999; Gover *et al.* 2008; Wolf & Foshee 2003). Et studie i USA rapporterer, at unge har en opfattelse af, at man socialiseres ind i voldelige adfærdsmønstre gennem en voldelig omgangskreds og/eller opvækst (Johnson *et al.* 2005).

VOLDENS KONSEKVENSER

Udsættelsen for kærestevold har haft forskellige konsekvenser, tre piger beskriver, at volden har gjort dem usikre på, hvem de selv er, og mere skeptiske og mistroiske overfor andre. Et par piger beskriver også, hvordan de mistede deres veninder, fordi deres kæreste langsom isolerede dem fra deres omgangskreds.

"(...) Han var sådan meget on-off, det sidste stykke tid, og jeg tror bare, hvad kan man sige, det var jo ikke fordi jeg blev omklamrende, men jeg blev rigtig, rigtig, rigtig usikker og kunne faktisk ikke stå på egne ben, og det tror jeg til sidst, han havde... Altså, jeg var jo slet ikke den samme person, som han startede med at være kæreste med, som jeg endte ud som. Det var det, der endte forholdet. Jeg har så siden hen haft problemer med ham, hvor jeg har, jeg har udviklet mig meget, men han har ikke rigtig forstået og lært noget af det forhold, vi nu har haft. Jeg har taget de erfaringer, som jeg har gjort mig med, hvilket kan gøre mig mistroisk engang imellem, når jeg møder nye fyre, altså, jeg er meget påpasselig og prøver jo at beskytte mig selv så godt som muligt."

(Maria, 22 år)

Drengene, der har oplevet kontrollerende adfærd fra en kæreste, fortæller ikke om lignende konsekvenser. De er dog ikke desto mindre bevidste om de negative følelser, som relationen har givet dem, og giver også et eksempel på, hvordan en af deres gode kammerater er blevet isoleret fra deres vennegruppe af sin kæreste, og hvordan det går ud over kammeratskabet.

16.8 ÅRSAGER TIL FORTIELSE AF KÆRESTEVOLD

I fokusgruppeinterviewene diskuterede de unge også hvilke grunde, der kan være til at en person bliver sammen med en voldelig kæreste og ikke fortæller nogen om oplevelserne. Mens pigernes forklaringer tager afsæt i egne erfaringer og/eller kendskab til veninders voldsudsættelse, udtrykker drengene i højere grad deres holdninger ud fra scenarier om piger, der bliver sammen med voldelige drenge.

De unge taler grundlæggende om to hovedårsager til, at unge ikke taler om volden og opsøger hjælp. Det ene er tendensen til at opfatte voldshandlingerne som en normal del af forholdet, og det andet er det tabu, der ligger i at bryde tavsheden, og identificere sig selv som offer for kærestevold.

NORMALISERING AF VOLDEN

De unge piger med kærestevoldserfaring fortæller, at de opfattede deres voldsoplevelser som en normal del af forholdet, og derfor ikke fortalte om dem til nogen. Ud af de seks piger i vores undersøgelse, der selv havde oplevet kærestevold, havde de fire først fortalt om deres oplevelser, enten lige før eller lige efter forholdet var afsluttet. Pigerne fortæller, at de gik alene med oplevelserne, fordi de havde meget lidt eller ingen tidligere erfaringer med kæresteforhold, og derfor var usikre på, hvad der er normalt i et kæresteforhold, og fordi de mente, at jævnaldrende havde lignende oplevelser med deres kærester. Det er i overensstemmelse med, hvad tidligere undersøgelser har vist, nemlig at unge sjældent fortæller nogen om oplevelserne, og hvis de gør, er det som regel til en ven eller veninde (Ashley & Foshee 2005a; Ashley & Foshee 2005b; Barter 2009).

Normalisering af volden blandt ofre for partnervold er en kendt tendens blandt voldsudsatte kvinder, hvor årsagerne til volden gradvist vendes mod dem selv (Enander 2010).

”Jeg sagde i hvert fald ikke noget højt, for det første tænkte jeg at det var normalt, og efter et stykke tid tænkte jeg ’måske er det ikke helt normalt at han slår mig’. Jeg kunne jo selv mærke, at jeg ikke synes, at det var behageligt, jeg synes ikke det var fedt på den måde, men jeg tænkte ’det er et forhold, sådan er *det*’.”

(Charlotte, 18 år)

For de unge hænger normaliseringen også sammen med en tendens til at bagatellisere volden og en usikkerhed på, hvad kærestereaktionens indebærer, og begrænsede eller ingen tidligere erfaringer om kæresteforhold. De giver udtryk for, at det er svært for unge at vide, hvad de kan forvente, og hvad der forventes af dem i et kæresteforhold, og det medfører en form for usikkerhed omkring relationen.

Interviewer: "Var det [kærestevolden] noget du fortalte til nogen?"
Maria: "Nej, det var det ikke, jeg holdt alt for mig selv, også hvad jeg synes, der var af problemer. Ja, for det var jo bare mig, der var tosset og fjollet, men det var sikkert ikke noget, og han er jo så fantastisk og gør alting og blablabla. Så jeg sagde heller ikke noget selv, fordi at alting synes jo, på et eller andet punkt, stadig at være rigtigt nok, når man står i det. Det er igen det dér med, når du ser det indefra dig selv, så kan du ikke se de problemer, der er lige for næsen af dig, og at det ikke er det [forholdet], det bør være. Der kunne jeg godt have brugt, at der var et par stykker, der havde taget fat i mig og sagt, 'hør lige, det her det er altså ikke godt for dig, du er helt væk nu altså'. Det havde været rart."

(Maria, 22 år)

BAGATELLISERING OG SELVBEBREJDELSER

Blandt voksne er det velkendt, at et offer for partnervold ofte har svært ved at identificere sig selv som voldsudsat og i behov af støtte og ikke sjældent bagatelliserer volden og retter bebrejdelser mod sig selv (Ismail *et al.* 2007; Wiklund *et al.* 2010). Der er en tendens til at både partner og den voldsudsatte skyldbelægger offeret for at have fremprovokeret volden.

"[...] jeg følte ligesom, at jeg havde en del af skylden, så havde man ligesom gjort noget som havde provokeret ens kæreste, så er man vel også selv lidt skyld i det, selvom det ikke retfærdiggør det".

(Olivia, 19 år)

I voldsorfres sociale netværk og i samfundet som sådan kan der også findes en tendens til at bebrejde den voldsudsatte person for ikke at forlade partneren eller for at finde sammen med partneren igen (Ismail *et al.* 2007; Reinicke 2005; Wiklund *et al.* 2010). I fokusgruppeinterview udtrykker nogle af drengene en tilsvarende holdning i forbindelse med, at en af dem har berettet om en episode, hvor en pige blev udsat for fysisk vold.

Rasmus: "[...] Hun var helt grædefærdig, og så slog hun op med ham – og alle var sådan jubel over det. Men nu er de samme igen, hvor man tænker 'så kan det sgu også være lige meget altså.'"

Sigurd: "Ja, så må hun sejle i sin egen sø."

(Rasmus og Sigurd, 19 år)

Frygten for at blive opfattet som værende 'dum', når man som voldsudsat bliver i et kæresteforhold, som drengene hentyder til i ovenstående citat, er en central barriere i forhold til at opsøge hjælp (Enander 2010).

"Jeg tror også, at der er mange unge der... der er jo mange initiativer med 'bliver du slået af din kæreste, så ring på det her nummer', og det er et rigtig godt tilbud, på den måde for dem der gør det, men jeg så ikke mig selv som et offer, da jeg blev slået. Jeg ville føle mig som et offer, hvis jeg skulle ringe og sige 'jeg bliver slået af min kæreste', og den opfattelse havde jeg jo ikke, jeg havde det jo ikke som et offer. [...]"

(Olivia, 19 år)

Positionen som 'offer' og den offergørelse der ligger i at bede om hjælp, mener nogle af pigerne også kan afholde unge fra at fortælle om oplevelserne og søge professionel hjælp.

TABUISERING OG SKAMFØLELSE

De unge opfatter generelt kærestevold som et tabubelagt problem, men med en tendens til at opfatte kærestevold mod drenge som mere tabubelagt end vold mod piger. En tendens der også blev fundet i Kærestevoldsundersøgelsen 2008 (Schütt *et al.* 2008) og som genfindes i andre undersøgelser (Johnson *et al.* 2005).

Pigerne mener, at grunden til at man kun sjældent hører om drenge, der udsættes for kærestevold, er at drenge finder det mere ydmygende og skamfuldt end piger at blive udsat for vold fra en kæreste.

Sofia: "Tror I ikke, at det ligger i ydmygelsen på en eller anden måde, fordi det kan godt være det gør ondt på kvinder det slag de får, men det må da også gøre ondt på en mands manddom og en mands personlighed og mands alt, at blive slået af sin kvinde."

(Sofia, 18 år)

Sofia beskriver, at fysisk vold kan opleves som en krænkelse af mandens maskulinitet og kønsidentitet. Det opfattes som et svaghedstegn, når en dreng udsættes for fysisk vold af en pige, fordi hun anses for at være fysisk svagere end ham. Resultatet bliver som nedenstående diskussion illustrerer, at drenge der udsættes for fysisk kærestevold latterliggøres.

Adel: "Man kan heller ikke tage det seriøst, når jeg ringer til Sexlinjen f.eks. 'ja, jeg har lige fået tæsk af min dame', det giver jo ingen mening."

Jonas: "Det kommer an på, om du er sådan en meget lille én og spinke, nu kan jeg jo ikke lige komme på én."

Adel: "Jeg ville ikke tage det seriøst, hvis der var en kammerat, der kom og sagde, 'jeg har fået tæsk af min kæreste'."

Jonas: "Ja, det kunne jo godt være, jeg lige skulle holde mig for munden for ikke at grine."

(Adel og Jonas, 18 år)

For pigerne kan fortielsen også handle om at beholde den status, som erhverves gennem kæresteforholdet. Som Charlotte forklarer i nedenstående citat, havde hun igennem sit forhold med en ældre dreng fået en høj social status. Voldsoplevelserne beskrives i citatet som skamfulde, og med muligheden for at ødelægge den status, som hun havde fået i kraft af en ældre kæreste.

"[...] Der hvor jeg boede, var der en ret stor status, hvis man gik i udskoling - 7., 8., 9. klasse - og så have en kæreste fra gymnasiet, så var man altså noget, det havde en status, og jeg ville gerne beholde den dér status ik', så jeg sagde jo ikke til nogen, at jeg blev slået. Men at min kæreste gik i 3. g., og det var ret vildt, og det var en ret stor status [...]"

(Charlotte, 18 år)

Denne tendens genfindes også i et canadisk studie, hvor fokusgruppeinterview med piger viste, at på trods af at være udsat for både fysisk, psykisk og seksuel kærestevold så valgte pigerne at blive i kæresteforholdet, fordi dét at være i et kæresteforhold associeredes med høj social status. Den værdi som et kæresteforhold tillagdes af pigerne, påvirkede dermed opfattelsen af deres situation og opfattelsen af deres handlemuligheder i forhold til at opsøge hjælp og undgå kærestevold (Banister *et al.* 2003).

16.9 DE UNGES REAKTIONER PÅ AT VÆRE VIDNE TIL KÆRESTEVOLD

De unge blev også spurgt om, hvordan de ville reagere, hvis de overværede fremmede blive udsat for vold af en kæreste eller havde kendskab til venner/veninder, der blev udsat for kærestevold.

Flere af pigerne end drengene har haft erfaringer med venner eller veninder, der har været udsat for kærestevold, og derfor er pigernes holdninger hyppigere baseret på konkrete erfaringer, mens drengenes holdninger næsten udelukkende tager afsæt i hypotetiske scenarier, idet få af drengene har konkret kendskab til unge, der er blevet udsat for vold af en kæreste. De unges holdninger til hvordan de ville reagere, hvis de var vidne til en voldssituation, afhænger meget relationen til den voldsudsatte og udøveren. Der er således stor forskel på de unges reaktioner alt afhængig, om det er én person, som de unge kender, eller om det er én fremmed, der udsættes for kærestevold, og de er opmærksomme på de omkostninger for et venskabsforhold, det kan medføre at blande sig. Det er velbeskrevet, at partnervold imellem voksne stadigvæk opfattes som et privat anliggende, og det samme synes at gøre sig gældende for kærestevold blandt unge (Wiklund *et al.* 2010).

NÅR DET ER NOGEN, MAN KENDER

I tilfælde hvor den unge kender det pågældende kærestepar, fortæller et par af pigerne, der har erfaring hermed, at de ville overveje, hvilke konsekvenser en indblanding kunne få for deres venskab med den pågældende person.

”Jeg har også en veninde, som er i sådan et [voldeligt] forhold. Når det går godt eller da det gik godt, så var det virkelig godt, og når det gik skidt, så var det virkelig skidt, og det har nær kostet vores venskab flere gange, fordi at jeg nogle gange har prøvet at sige noget, og det der så sker det er, at når de så finder sammen igen, så er jeg ligesom hende, som har sagt nogle dårlige ting om ham eller har prøvet at hvide hende væk fra ham, og det har været rigtig tumult.”

(Agnete, 29 år)

Langt de fleste af pigerne ville gribe ind, hvis de overværede deres veninde blive udsat for fysisk vold. Men én af pigerne fortæller, at hun har droppet kontakten helt til en veninde, der blev udsat for fysisk vold, fordi hun ikke kunne holde ud, at veninde ikke kunne sige fra.

Derimod giver få af drengene direkte udtryk for, at de ville gribe ind, hvis de overværede en ven blive udsat for fysisk vold, især fordi de ville have svært ved tage volden alvorlig, hvis det var en dreng, der blev slået af en pige. De mener ydermere, at det ville opfattes som ydmygende for den udsatte ven, hvis de blandede sig. Drengene

ville i højere grad forsøge at aflæse deres vens reaktion på volden, før de ville gribe ind, og snarere tilkendegive deres mening om handlingen overfor deres ven end egentlig at blande sig. De lægger også meget vægt på karakteren af relationen til vennen, som en afgørende faktor for om de ville gribe ind eller snakke med deres ven om volden. Drengene har helt klart lettere ved at forholde sig til, hvis det er en veninde, der bliver udsat for kærestevold. Her hersker der ingen tvivl om, at størstedelen ville gribe ind, hvis en veninde blev udsat for fysisk vold. Men Adel udtrykker som den eneste, at han har svært ved tanken om, at andre skulle blande sig i hans kæresteforhold.

Jonas: "Så var jeg gået over og havde sagt til ham, at det skulle han lade være med at gøre på en nok ikke så pæn måde. Jeg synes i det hele taget sådan noget med vold er dybt respektløst, – altså det er okay lige med en drengestreg og give én af sine venner en lammer, men..."[afbrydes]

Adel: "Hvis jeg stod og gav min kæreste en flad, og der kom sådan en idiot som dig og sagde til mig, at det skulle jeg ikke gøre, så havde du også bare fået en flad."

Jonas: "Det kommer jo an på, hvis jeg kender dig. Hvis du stak din kæreste en flad, så ville jeg nok bede dig om at lade være, fordi jeg kender dig, men hvis det var én jeg så ude i byen, så ville jeg tænke, om der være nogen, der kender ham, der kan stoppe ham, men hvis det så skete igen, så ville jeg nok gå over og sige 'så stopper vi mester', fordi det synes jeg er dybt forkert."

Interviewer: "Hvad med jer andre?"

Adel: "Jeg synes ikke, at man skal blande sig i andres... selvfølgelig hvis det går galt, og han bliver ved med at slå hende, så skal man [gribe ind], men hvis det bare er en flad, så skal man ikke blande sig."

(Adel og Jonas, 18 år)

Som Adel og Jonas diskuterer, har de forskellige grænser for, hvornår de ville gribe ind, hvis de overværede en de kendte give sin kæreste en lussing. Deres holdninger hertil afspejler samtidig deres noget forskellige opfattelse af, hvornår en handling kan defineres som kærestevold.

NÅR DET ER NOGEN, MAN IKKE KENDER

De unge diskuterer også, hvad de ville gøre, hvis de var vidner til kærestevold mellem personer, som de ikke kender. Her har de unge ligeledes forskellige holdninger til, hvordan de ville gribe situationen an.

De unges reaktioner på at være vidne til vold strækker sig fra at ville tilkalde hjælp for at undgå, selv at blive involveret, til at ville gøre sig synlig for den voldsudsatte person, og endelig til at ville blande sig fysisk og gå imellem parterne, eller skælde voldsmanden ud. Alle nævnte reaktionsmønstre er typisk møntet på en situation, hvor det er en dreng, der udøver fysisk vold mod en pige.

For en del af de unge afhænger deres handlinger af de situationelle omstændigheder. Hvis volden foregår til en fest eller i anden social sammenhæng, ville flere af de unge afvente og se, om der var nogle venner til parret, der kunne skride ind først.

”Hvis det er nogen, jeg ikke kender, så tænker jeg ’jamen, har de ikke også nogen venner eller hvordan?’, hvor jeg har det sådan lidt, at det er meget at gå ind og gribe ind hos nogle mennesker, som jeg ikke kender, der har nogle seriøse problemer [...]”.

(Olivia, 19 år)

Olivias holdning afspejler den berøringsangst, der kan være for at involvere sig i fremmede personers samlivsproblemer, og citatet illustrerer samtidig, hvordan det kan være svært at reagere på kærestevold på linje med på partnervold blandt voksne.

17. FOREBYGGELSE OG STØTTE TIL VOLDSUDSATTE UNGE

Det er vigtigt at inddrage unges perspektiver og deres forslag til forebyggelse og hvilken støtte, der bør være tilgængelig for unge, der udsættes for vold i et kæresteforhold. De unge diskuterede derfor i fokusgruppeinterview mulighederne for at forebygge kærestevold og blev spurgt om deres kendskab til aktuelle rådgivningssteder for unge, der bliver udsat for vold af en kæreste, og om hvilke idéer de har til forebyggelse af kærestevold.

På trods af de unges begrænsede kendskab til eksisterende støttetilbud for unge udsat for kærestevold, har de mange idéer til hvordan vold i kæresteforhold kan forebygges. En central barriere for at opsøge hjælp og benytte de eksisterende tilbud er ifølge de unge, at man ikke opfatter, at man har behov herfor. Et væsentlig tiltag i forhold til at forebygge kærestevold, mener de unge derfor er, at man allerede i en tidlig alder undervises i, hvad et godt kæresteforhold indebærer, og at unge selv får lov til at diskutere og udveksle deres egne holdninger hertil.

Ved at få unge til at forholde sig til problemet, vil man kunne fremme, at unge bliver i stand til at se, hvornår de udsættes for kærestevold og er i behov for hjælp.

KENDSKAB TIL AKTUELLE FORMER FOR STØTTE

De unge har et begrænset kendskab til rådgivningssteder, hvor man kan henvende sig for at få hjælp i tilfælde af kærestevold. De unge nævner Sexlinjen, Ung på linjen, Ungdommens Røde Kors og Børnetelefonen, men de er dog i tvivl om, hvorvidt de forskellige rådgivningssteder er møntet på unge, der er udsat for kærestevold.

Et par af drengene nævner også kvindekrisecentreer som en mulighed for unge voldudsatte piger for at støtte.

Nogle af de unge har set opslag i S-togene for en kampagne mod kærestevold med en særlig telefonlinje. Men som en af pigerne, der har været udsat for kærestevold, forklarer, så ville hun aldrig ringe til nummeret, fordi hun ikke så sig selv som et offer på daværende tidspunkt. Andre af pigerne forklarer, at det ville være pinligt at skrive nummeret ned, mens man sidder i S-toget, selvom man måske har brug for det.

Nogle af pigerne mener dog, at man gennem offentlige kampagner bliver opmærksom på at stedet findes, og derfor selv ville kunne opsøge mere information på om det på internettet. Men igen, det kræver at personen opfatter sig selv som i behov af hjælp, og flere af pigerne mener også, at det er et stort initiativ de unge selv skal tage for at opsøge hjælp.

Ingen af de unge nævner hjemmesiden **ditforhold.dk**, der blev udarbejdet på baggrund af Kærestevoldsundersøgelsen 2007 i et samarbejde imellem Det Kriminalpræ-

ventive Råd, Ligestillingsafdelingen, Foreningen for børn og unge i voldsramte familier og Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK).

De unge har heller ikke modtaget undervisning om kæresteforhold og kærestevold i skolen, selvom der blev udarbejdet et undervisningshæfte til brug i folkeskolen og videreuddannelser.

De unge har således et begrænset kendskab til tilbud om rådgivning, der er målrettet unge udsat for kærestevold. Med det relativt store udbud af forskellige ungdomsrådgivninger, har de unge samtidig svært ved at huske hvilke organisationer, der har med hvilke problematikker at gøre. Nogle af de unge har dog lagt mærke til en S-togskampagne om kærestevold, men kan ikke huske hvem der stod bag kampagnen.

IDÉER TIL FOREBYGGELSE OG STØTTE

Flere af de unge foreslår, at alle unge skal undervises i, hvad et godt kæresteforhold er, ligesom man i mange folkeskoler underviser børn i, hvad godt kammeratskab er. Mere undervisning var også de unges grundlæggende anbefaling i den tidligere kærestevoldsundersøgelse, 2007(Schütt et al. 2008). De unge i nærværende undersøgelse nævner tilsvarende, at undervisning om kæresteforhold og vold burde kunne inddrages som et led i seksualundervisningen.

Som Agnete påpeger, er det helt centralt i forebyggelse af problemet, at unge overhovedet ved hvad kærestevold er, og hvordan volden kan manifestere sig.

”Jeg synes i hvert fald, at det er vigtigt, at man taler åbent om det og får defineret hvad kærestevold er. Vi snakker om, at der åbenbart er rigtig mange, der ikke kender, hvor grænsen går, men at man faktisk er voldelig overfor sin kæreste, det tror jeg ville være en stor sorg for folk at finde ud af, at de havde været voldelige overfor deres kæreste, fordi det var ikke det, de selv definerede som vold. Så hvis man kunne få defineret nogle rammer for, jamen hvornår er man en ordentlig kæreste. Det tror jeg ville være en stor hjælp, fordi nogle gange så skal de bare lige havde det dér spejl op, og se hvad de gentlig har gjort, før det går op for dem, at det er et problem.”

(Agnete, 29 år)

At tale om volden og diskutere, hvad kærestevold egentlige indebærer, og lære de unge om, hvilke handlinger og adfærd der kan betragtes som kærestevold, bliver her foreslået som en mulighed for at forebygge og undgå gentagen kærestevold.

Flere af pigerne mener også, at skolelærere skal være særligt opmærksomme på de unge, der mistrives, da det oftest er svært for unge selv at bede om professionel hjælp. Dog mener nogle af drengene, at det er vigtigt, at lærerne ikke dikterer, hvad et godt kæresteforhold er, men i stedet lader de unge selv diskutere i grupper ud fra forskellige konkrete cases, hvad de opfatter som et godt og et dårligt kæresteforhold.

På den måde mener drengene, at man kan være med til at påvirke de unge, der hjemmefra måtte have nogle 'forkerte' opfattelser og derved bryde den 'sociale arv'. For at støtte personer udsat for kærestevold, foreslår flere piger og drenge, at unge via skolen og uddannelsessted får mulighed for at tale med nogle uvildige personer om kærestevold i klassen.

De unge påpeger at, det er vigtigt, at det ikke er en lærer, da de unges åbenhed omkring emnet i så fald ville være betinget af relationen til læreren. Nogle foreslår en skolepsykolog, og andre en mentor eller én der har personlig erfaring med emnet fra for eksempel et krisecenter.

Én af drengene mener også, at der bør målrettes støtte til den voldsudøvende part som et led i at forebygge at kærestevold gentages og videreføres ind i voksenlivet. Tilsvarende som der er behandlingstilbud til mænd, der udøver partnervold gennem 'Alternativ til Vold' og 'Dialog mod Vold'.

En hotline hvor unge med voldelige tilbøjeligheder kunne henvende sig bliver også foreslået som en mulighed.

Jonas: "I det store billede for at forebygge kærestevold og sådan noget, så tror jeg godt at staten, eller hvem det nu er, kunne tilbyde en eller anden hjælp, hvis man selv kunne se at 'okay jeg har faktisk tilbøjeligheder' eller jeg kunne ringe, hvis jeg ved, at der er nogen, der slår sin kæreste."

(Jonas, 18 år)

18. KONKLUSION

Der er siden den første danske kærestevoldundersøgelse i 2007 sket i fald i den samlede forekomst af psykisk, fysisk og/eller seksuel kærestevold blandt 16-24-årige i Danmark – og et fald i fysisk kærestevold blandt de unge kvinder.

Men der er stadigvæk mange unge, der oplever grænseoverskridende adfærd og vold i deres tidlige kæresteforhold. Der er derfor fortsat behov for en forebyggende indsats over for kærestevold.

De unge har en kønsstereotyp opfattelse af, hvem der kan være ofre for og udøvere af kærestevold. Det påvirker deres opfattelse af kærestevold og deres muligheder for at reagere på volden. Hovedparten af de unge opfatter ikke grænseoverskridende handlinger i kæresteforhold, som udtryk for kærestevold.

En erkendelse af de negative effekter af en krænkende og voldelig adfærd blandt kærestere er en forudsætning for at forebygge denne adfærd.

Der anbefales derfor en styrket indsats blandt børn og unge med oplysning om seksuelle rettigheder, betydningen af gensidig respekt og en større indsigt i ikke-voldelige former for konfliktløsning i parforhold.

Det kan bl.a. ske gennem undervisning i folkeskolen og de videre uddannelser – og gennem større offentlig information og dermed øget viden i befolkningen om tilgængelige informations- og støttetilbud.

LITTERATUR

- Ashley, O. S. & Foshee, V. A. (2005a) Adolescent help-seeking for dating violence: prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *J.Adolesc.Health*, **36**, 25-31.
- Ashley, O. S. & Foshee, V. A. (2005b) Adolescent help-seeking for dating violence: prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *J.Adolesc.Health*, **36**, 25-31.
- Banister, E. M., Jakubec, S. L. & Stein, J. A. (2003) "Like, what am I supposed to do?": adolescent girls' health concerns in their dating relationships. *Can.J.Nurs.Res.*, **35**, 16-33.
- Banyard, V. L. & Cross, C. (2008) Consequences of teen dating violence: understanding intervening variables in ecological context. *Violence Against Women*, **14**, 998-1013.
- Barter, C. (2009) In the Name of Love: Partner Abuse and Violence in Teenage Relationships. *British Journal of Social Work*, 211-233.
- Barter, C., Melanie McCarry, David Berridge & Kathy Evans . Partner Exploitation and Violence in Teenage Intimate Relationships. 2009. NSPCC.
- Barter, C. & Renold, E. (2000) 'I wanna tell you a story': exploring the application of vignettes in qualitative research with children and young people. *International Journal of Social Research Methodology*, **3**, 307-323.
- Bensley, L., Eenwyk, J. v. & Simmons, K. W. (2003) Childhood Family Violence History and Women's Risk for Intimate Partner Violence and Poor Health. *American Journal of Preventive Medicine*, **25**, 38-44.
- Black, B. M., Tolman, R. M., Callahan, M., Saunders, D. G. & Weisz, A. N. (2008) When will adolescents tell someone about dating violence victimization? *Violence Against Women*, **14**, 741-758.
- Black, B. M. & Weisz, A. N. (2004) Dating Violence: A Qualitative Analysis of mexican American Youths' Views. *13*, **3**, 90.
- Bramsen, R. H. Seksuel vold blandt unge. En systematisk tilgang til primær forebyggelse. 2012. Det Kriminalpræventive Råd.
- Dawson, S. The Focus Group Manual. Methods for Social Reserach in Tropical Diseases. 1. 1992. Geneve, UNDP/World Bank/WHO.
- de Bruijn, P., Ingrid Burrie & Frits van Wel (2006) A risky boundary: Unwanted sexual behaviour among youth. *Journal of Sexual Agression*, **12**, 81-96.
- Enander, V. (2010) "A fool to keep staying": battered women labeling themselves stupid as an expression of gendered shame. *Violence Against Women*, **16**, 5-31.
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Linder, F., Rice, J. & Wilcher, R. (2007) Typologies of adolescent dating violence: identifying typologies of adolescent dating violence perpetration. *J.Interpers.Violence*, **22**, 498-519.
- Foshee, V. A., Bauman, K. E. & Linder, G. F. (1999) Family Violence and the Perpetration of Adolescent Dating Violence: Examining Social Learning and Social Control Processes. *Journal of Marriage and Family*, **61**, 331-342.
- Gover, A. R., Kaukinen, C. & Fox, K. A. (2008) The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students. *J.Interpers.Violence*, **23**, 1667-1693.

- Helweg-Larsen, K. & Bøving Larsen, H. Unges sociale problemer i samspil eller isolerede problemer? 2010. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Helweg-Larsen, K. & Frederiksen, M. L. Vold mod mænd i Danmark. 2008. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Helweg-Larsen, K. & Bøving Larsen, H. Unges trivsel år 2002. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb i barndommen. 2002. København, Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet.
- Helweg-Larsen, K., Nina Maria Schütt & Helmer Bøving Larsen . Unges trivsel år 2008. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom. 2009. København, Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet.
- Helweg-Larsen, K., Rikke Plauborg & Susan Andersen . Forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn. Kommunernes indsats og om skoleundervisningen. 2010. København, Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Institut.
- Hensen, P. I. Vold i familien i Danmark. Beskrivelse af voldelige mænd, som har deltaget i det danske behandlingsprogram "Dialog Mod Vold". 2007. København, Askovgården.
Ref Type: Report
- Hird, M. J. (2000) An Empirical study of adolescent dating aggression in the UK. *Journal of Adolescence*, **23**, 69-78.
- Isdal, P. (2000) *Meningen med volden*. Kommuneforlaget, Kommuneforlaget.
- Ismail, F., Berman, H. & Ward-Griffin, C. (2007) Dating violence and the health of young women: a feminist narrative study. *Health Care Women Int.*, **28**, 453-477.
- Johnson, S. B., Frattaroli, S., Campbell, J., Wright, J., Pearson-Fields, A. S. & Cheng, T. L. (2005) "I know what loves means." Gender-Based Violence in the Lives of Urban Adolescents. *Journal of Women's Health*, **14**, 172-179.
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2010) *Kvalitative metoder i organisations- og ledelsesstudier*. Hans Reitzels Forlag, Hans Reitzels Forlag.
- Knodel, J. (1993) The design and analysis of focus group studies: A practical approach. In: *Successful focus groups: Advancing the state of the art* (ed D. L. Morgan), pp. 35-50. Sage, Newbury Park, CA.
- Kofod, A. & Nielsen, J. C. Det normale ungdomsliv. Hverdagsliv, fællesskab, trivsel og fremtid. 2005. CEFU - Center for ungdomsforskning.
- Lacasse, A. & Mendelson, M. J. (2007) Sexual coercion among adolescents: victims and perpetrators. *J. Interpers. Violence*, **22**, 424-437.
- Lavoie, F., Robitaille, L. & Hébert, M. (2000) Teen Dating Relationships and Aggression. An Exploratory Study. *Violence Against Women*, **6**, 6-36.
- Mattila, V. M., Parkkari, J., Lintonen, T., Kannus, P. & Rimpela, A. (2005) Occurrence of violence and violence-related injuries among 12-18 year-old Finns. *Scand.J.Public Health*, **33**, 307-313.
- MMWR . Youth Risk Behavior Surveillance. 59[SS-5]. 4-6-2010. Center for Disease Control and Prevention. Surveillance Summaries.

- Mossige, S. & Stefansen, K. Vold og overgrep mot barn og unge. En selvrapporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole. Mossige, Svein and Karin Stefansen. 20/07. 2007. Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Olshen, E., McVeigh, K. H., Wunsch-Hitzig, R. A. & Rickert, V. I. (2007) Dating violence, sexual assault, and suicide attempts among urban teenagers. *Arch.Pediatr.Adolesc.Med.*, **161**, 539-545.
- Pape, H. (2003) Vold og krenkelser i unge menneskers parforhold. *Medisin og vitenskap*, **15**, 2016-2020.
- Pape, H. (2011) Young women who commit intimate partner violence. *Tidsskr.Nor Laegeforen.*, **131**, 1994-1997.
- Rahbæk Asserhøj, H. Ung i 2011 - Nydanske unges oplevelser af social kontrol, frihed og grænser. 2011. Als Research.
- Reinicke, K. Behandling af voldsudøvende mænd: Virker det? Forskning- og behandlingserfaringer. 2005. Ligestillingsafdelingen.
- Schmidt, N.-C. Jeg fortæller det til din far. *Kvinden & Samfundet* 2[November], 20-21. 2011. Dansk Kvindesamfund.
- Schütt, N. M. Domestic violence in adolescent relationships. Young people in Southwark and heir experiences with unhealthy relationships. 2006. Beacon Council & Safer Southwark Partnership.
- Schütt, N. M., Marie Louise Frederiksen & Karin Helweg-Larsen . Unge og kærestevold i Danmark. En landsdækkende undersøgelse af omfang, karakter og følger af vold blandt 16-24-årige med fokus på vold i kæresteforhold. 2008. København, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Sears, H. A., Byers, E. S., Whelan, J. J. & Saint-Pierre, M. (2006) "If it hurts you, then it is not a joke": adolescents' ideas about girls' and boys' use and experience of abusive behavior in dating relationships. *J.Interpers.Violence*, **21**, 1191-1207.
- Wiklund, M., Malmgren-Olsson, E., Bengs, C. & Öhman, A. (2010) "He Messed Me Up": Swedish Adolescent Girls' Experiences of Gender-Related Partner Violence and Its Consequences Over Time. *Violence Against Women*, **16**, 207-232.
- Wolf, K. A. & Foshee, V. A. (2003) Family Violence, Anger Expression Styles, and Adolescent Dating Violence . *Journal of Family Violence*, **16**, 309-316.
- Wolitzky-Taylor, K. B., Ruggiero, K. J., Danielson, C. K., Resnick, H. S., Hanson, R. F., Smith, D. W., Saunders, B. E. & Kilpatrick, D. G. (2008) Prevalence and correlates of dating violence in a national sample of adolescents. *J.Am.Acad.Child Adolesc.Psychiatry*, **47**, 755-762.
- Zøllner, L., Konieczna, A. & Rask, L. Unges sårbarhed, tanker om selvskade og selvskadende adfærd. 2012. Center for selvmordsforskning.

APPENDIKS 1 SPØRGESKEMA

Ungdom i 2011. En undersøgelse af unges hverdag med fokus på trivsel, kæresteforhold og konflikter i hverdagen.

1. FØRST VIL VI GERNE VIDE NOGET OM DIG OG DIN BAGGRUND. ER DU

(1)	Mand	☐	(1)
(2)	Kvinde	☐	(2)

2. HVOR GAMMEL ER DU?

Skriv alder i år år

3. HVAD ER DIT POSTNUMMER?

Skriv kun tal

4. HVEM BOR DU SAMMEN MED? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(2)	Far	☐	(2)
(3)	Mor	☐	(3)
(4)	Stedfar/mors kæreste	☐	(4)
(5)	Stedmor/ fars kæreste	☐	(5)
(6)	Bedsteforældre	☐	(6)
(7)	Søskende/halvsøskende/ stedsøskende	☐	(7)
(8)	Kæreste/ægtefælle	☐	(8)
(9)	I kollektiv/bofællesskab/på kollegium	☐	(9)
(10)	Ven/veninde	☐	(10)
(11)	Alene	☐	(11)
(12)	Andre personer: _____	☐	(12)

5. BOR DIN MOR OG FAR SAMMEN?

(SÆT KUN ET KRYDS)

(1)	Ja	☐	(1)
(2)	Nej	☐	(2)

6. ER DU?

(SÆT KUN ÉT KRYDS)

(1)	Samboende med en kæreste/ægtefælle	☐	(1)
(2)	I et kæresteforhold uden at bo sammen (vi har været sammen i mere end 6 måneder)	☐	(2)
(3)	I et kæresteforhold uden at bo sammen (vi har været sammen i mindre end 6 måneder)	☐	(3)
(4)	Single (men har tidligere haft en kæreste)	☐	(4)
(5)	Single (har ikke tidligere haft en kæreste)	☐	(5)
(6)	Andet: _____	☐	(6)

7. MÅ DU HAVE EN KÆRESTE FOR DINE FORÆLDRE?**(SÆT KUN ET KRYDS)**

(1)	Ja	☐	(1)
(2)	Nej	☐	(2)
(3)	Ved ikke	☐	(3)

8. BLANDER DIN FAMILIE/DINE FORÆLDRE SIG I DIT VALG AF KÆRESTE?**(SÆT KUN ET KRYDS)**

(1)	Ja	☐	(1)
(2)	Nej	☐	(2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐	(3)

9. ER DU FØDT I DANMARK?

(1)	Ja (gå til spørgsmål 11)	☐	(1)
(2)	Nej	☐	(2)

10. HVOR ER DU FØDT?**(SÆT KUN ÉT KRYDS)**

(1)	Norden (Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne)	☐	(1)
(2)	Grønland	☐	(2)
(3)	Andet land i Vesteuropa (fx England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien)	☐	(3)
(4)	Østeuropa, inklusive Rusland	☐	(4)
(5)	Tyrkiet	☐	(5)
(6)	Mellemøsten (fx Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan) samt Irak og Iran	☐	(6)
(7)	Asiatisk land (fx Pakistan, Indien, Thailand, Vietnam)	☐	(7)
(8)	Canada, USA, Australien, New Zealand, Israel	☐	(8)
(9)	Nordafrikansk land (fx Marokko, Libyen, Egypten)	☐	(9)
(10)	Andet land i Afrika (fx Somalia)	☐	(10)
(11)	Syd- og Mellemamerika (fx Mexico, Colombia)	☐	(11)
(12)	Ved ikke	☐	(12)

11. ER DIN MOR FØDT I DANMARK?

(1)	Ja (gå til spørgsmål 13)	☐	(1)
(2)	Nej	☐	(2)
(3)	Ved ikke	☐	(3)

12. HVOR ER DIN MOR FØDT?

(1)	Norden (Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne)	☐ (1)
(2)	Grønland	☐ (2)
(3)	Andet land i Vesteuropa (fx England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien)	☐ (3)
(4)	Østeuropa, inklusive Rusland	☐ (4)
(5)	Tyrkiet	☐ (5)
(6)	Mellemøsten (fx Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan) samt Irak og Iran	☐ (6)
(7)	Asiatisk land (fx Pakistan, Indien, Thailand, Vietnam)	☐ (7)
(8)	Canada, USA, Australien, New Zealand, Israel	☐ (8)
(9)	Nordafrikansk land (fx Marokko, Libyen, Egypten)	☐ (9)
(10)	Andet land i Afrika (fx Somalia)	☐ (10)
(11)	Syd- og Mellemamerika (fx Mexico, Colombia)	☐ (11)
(12)	Ved ikke	☐ (12)

13. HAR DIN MOR ET ARBEJDE?

(1)	Ja (gå til spørgsmål 15)	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)

14. Hvorfor har din mor ikke et arbejde**(sæt kun ét kryds)**

(1)	Hun er arbejdsløs/søger arbejde	☐ (1)
(2)	Hun er studerende	☐ (2)
(3)	Hun er langvarigt syg/førtidspensioneret	☐ (3)
(4)	Hun er hjemmegående	☐ (4)
(5)	Hun er på barselsorlov eller anden orlov	☐ (5)
(6)	Hun er pensioneret	☐ (6)
(7)	Anden årsag: _____	☐ (7)

15. ER DIN FAR FØDT I DANMARK?

(1)	Ja (gå til spørgsmål 17)	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)
(3)	Ved ikke	☐ (3)

16. HVOR ER DIN FAR FØDT?

(1)	Norden (Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne)	☐ (1)
(2)	Grønland	☐ (2)
(3)	Andet land i Vesteuropa (fx England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien)	☐ (3)
(4)	Østeuropa, inklusive Rusland	☐ (4)
(5)	Tyrkiet	☐ (5)
(6)	Mellemøsten (fx Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan) samt Irak og Iran	☐ (6)
(7)	Asiatisk land (fx Pakistan, Indien, Thailand, Vietnam)	☐ (7)
(8)	Canada, USA, Australien, New Zealand, Israel	☐ (8)
(9)	Nordafrikansk land (fx Marokko, Libyen, Egypten)	☐ (9)
(10)	Andet land i Afrika (fx Somalia)	☐ (10)
(11)	Syd- og Mellemamerika (fx Mexico, Colombia)	☐ (11)
(12)	Ved ikke	☐ (12)

17. HAR DIN FAR ET ARBEJDE?

(1)	Ja (gå til spørgsmål 19)	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)

18. HVORFOR HAR DIN FAR IKKE ET ARBEJDE?**(SÆT KUN ÉT KRYDS)**

(1)	Han er arbejdsløs/søger arbejde	☐ (1)
(2)	Han er studerende	☐ (2)
(3)	Han er langvarigt syg/førtidspensioneret	☐ (3)
(4)	Han er hjemmegående	☐ (4)
(5)	Han er på barselsorlov eller anden orlov	☐ (5)
(6)	Han er pensioneret	☐ (6)
(7)	Anden årsag _____	☐ (7)

19. HVILKEN SKOLEUDDANNELSE HAR DU?**(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	9. eller 10. klasse.	☐ (1)
(2)	Alment gymnasium (STX, HF)	☐ (2)
(3)	Erhvervsgymnasium (HTX, HHX, HG)	☐ (3)
(4)	Erhvervsuddannelse (EUD, EUX)	☐ (4)

(5)	Andet (inkl. udenlandsk skole)	☐ (5)
-----	--------------------------------	------------------------------

20. HVILKEN FULDFØRT UDDANNELSE HAR DU UD OVER DIN SKOLEUDDANNELSE? (ANGIV DIN HØJESTE FULDFØRTE UDDANNELSE)

(1)	Ingen	☐ (1)
(2)	Erhvervsuddannelse	☐ (2)
(3)	Kort videregående uddannelse (under 3 år)	☐ (3)
(4)	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	☐ (4)
(5)	Lang videregående uddannelse (over 4 år)	☐ (5)
(7)	Anden uddannelse, hvilken _____	☐ (7)

21. ER DU I GANG MED EN UDDANNELSE?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 23)	☐ (2)

22. HVILKEN UDDANNELSE ER DU I GANG MED?

(1)	9. eller 10. klasse.	☐ (1)
(2)	Almengymnasial uddannelse (herunder STX, HF)	☐ (2)
(3)	Erhvervs-gymnasial uddannelse (HTX, HHX, HG)	☐ (3)
(4)	Erhvervsuddannelse (EUD, EUX)	☐ (4)
(5)	Kort videregående uddannelse (under 3 år)	☐ (5)
(6)	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	☐ (6)
(7)	Lang videregående uddannelse (over 4 år)	☐ (7)
(8)	Anden uddannelse, hvilken _____	☐ (8)

23. HVAD LAVER DU TIL HVERDAG, ER DU?

(1)	Skoleelev	☐ (1)
(2)	Studerende	☐ (2)
(3)	Lærling/elev	☐ (3)
(4)	I arbejde	☐ (4)
(5)	Arbejdsløs	☐ (5)
(6)	På barselsorlov/hjemmegående	☐ (6)
(7)	Langtidssygemeldt	☐ (7)

(8)

Andet _____

(8)

24. HAR DU VÆRET ARBEJDSLØS INDEFOR DE SIDSTE 3 ÅR?

(1)	Nej	☐ (1)
(2)	Ja, i under 6 måneder	☐ (2)
(3)	Ja, i over 6 måneder	☐ (3)

25. HVAD ER DINE FORVENTNINGER TIL DIN FREMTID?**(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	At udleve mine egne drømme	☐ (1)
(2)	At få en uddannelse	☐ (2)
(3)	At være tilfreds med mit liv	☐ (3)
(4)	At blive gift	☐ (4)
(5)	At komme til at tjene mange penge	☐ (5)
(6)	At få børn	☐ (6)
(8)	Ingen særlige forventninger	☐ (7)
(9)	Andre forventninger _____	☐ (8)

26. HVAD FØLER DU, AT DIN FAMILIE FORVENTER AF DIG?**(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	At jeg udlever mine egne drømme	☐ (1)
(2)	At jeg får en uddannelse	☐ (2)
(3)	At jeg er tilfreds med mit liv	☐ (3)
(4)	At jeg bliver gift	☐ (4)
(5)	At jeg kommer til at tjene mange penge	☐ (5)
(6)	At jeg får børn	☐ (6)
(7)	Ingen særlige forventninger	☐ (7)
(8)	Andre forventninger _____	☐ (8)

27. HVORDAN HAR DU OPLEVET / OPLEVER DU DIN FAMILIES**HOLDNING TIL DIG (MENS DU VOKSEDE OP)?****(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	De har gennemgående ladet mig bestemme selv	☐ (1)
(2)	De har været meget kontrollerende	☐ (2)
(3)	De har været overbeskyttende	☐ (3)
(4)	De har vist mig omsorg	☐ (4)
(5)	De har sjældent sat sig ind i mine problemer	☐ (5)
(6)	De har ikke forstået mine ønsker	☐ (6)
(7)	De har forstået mine bekymringer og problemer	☐ (7)
(8)	Andet _____	☐

28. RYGER DU?

(1)	Ja, hver dag	☐ (1)
(2)	Kun ved særlige lejligheder	☐ (2)
(3)	Nej	☐ (3)

29. HVOR OFTE HAR DU, INDENFOR DEN SENESTE MÅNED, DRUKKET SÅ MEGET ALKOHOL, AT DU VAR FULD?

(1)	Slet ikke	☐ (1)
(2)	Et par gange	☐ (2)
(3)	Ca. 4-5 gange	☐ (3)
(4)	Ca. 6-9 gange	☐ (4)
(5)	10 eller flere gange	☐ (5)
(6)	Kan ikke huske	☐ (6)

30. HAR DU TAGET STOFFER SÅSOM HASH, KOKAIN, ECSTASY, POPPERS, FANTASY MV. INDENFOR DEN SENESTE MÅNED?

(1)	Nej	☐ (1)
(2)	Et par gange	☐ (2)
(3)	Ca. 4-5 gange	☐ (3)
(4)	Ca. 6-9 gange	☐ (4)
(5)	10 eller flere gange	☐ (5)
(6)	Kan ikke huske	☐ (6)

31. HAR DU INDENFOR DEN SENESTE MÅNED HAFT?**(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	Hovedpine	☐ (1)
(2)	Daglig tristhed og depression	☐ (2)
(3)	Problemer med at sove	☐ (3)
(4)	Mareridt	☐ (4)
(5)	Angstanfald	☐ (5)
(6)	Følelsen af at alt var uoverkommeligt	☐ (6)

32. HAR DIN LÆGE INDENFOR DET SENESTE ÅR UDSKREVET BEROLIGENDE MEDICIN, SOVEPILLER, LYKKEPILLER ELLER LIGNENDE TIL DIG?

(1)	Ja	☐ (1)
-----	----	------------------------------

(2) Nej (2)

33. HAR DU NOGENSINDE VÆRET I SENG MED NOGEN?

(1) Ja (1)

(2) Nej (gå til spørgsmål 36) (2)

(3) Ønsker ikke at svare på spørgsmålet (gå til spørgsmål 36) (3)

34. HVOR GAMMEL VAR DU, FØRSTE GANG DU VAR I SENG MED NOGEN?

SKRIV ALDER ÅR

35. FØRSTE GANG DU VAR I SENG MED EN KÆRESTE, HVORDAN VAR DET?

(1) Jeg havde lyst til det – var parat (1)

(2) Jeg syntes, at det var for tidligt, men det var ok (2)

(3) Det var for tidligt, men jeg gjorde det fordi min kæreste ønskede det (3)

(4) Jeg blev presset (4)

(5) Ved ikke – kan ikke huske det (5)

(6) Det var en god oplevelse (6)

(7) Andet _____ (7)

36. ER DET VIGTIGT FOR DIG AT VENDE MED SEX, TIL DU ER BLEVET GIFT?

(1) Ja (1)

(2) Nej (2)

(3) Ønsker ikke at svare (3)

37. HVILKEN BESKRIVELSE PASSER BEDST PÅ DINE KÆRESTER/SEXPARTNERE?

(SÆT KUN ET KRYDS)

(1) Kun personer af det modsatte køn (1)

(2) Kun personer af mit eget køn (2)

(3) Både kvinder og mænd (3)

(4) Ønsker ikke at svare (4)

38. OPLEVER DU, AT DET ER VIGTIGT FOR DINE FORÆLDRE OG ANDRE I DIN FAMILIE, AT DU VENTER MED SEX, TIL DU BLIVER GIFT?

(1) Ja (1)

(2) Nej (2)

(3)

Ved ikke

(3)

39. HAR DU NOGENSINDE SKADET DIG SELV MED VILJE (FX VED AT SNITTE DIG SELV)?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

40. HAR DU NOGENSINDE FORSØGT AT TAGE DIT EGET LIV?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 43)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 43)	☐ (3)

41. HVORDAN?

(1)	Forgiftning (fx piller, alkohol, stoffer)	☐ (1)
(2)	Anden metode (fx snit, udspring)	☐ (2)

42. HVAD SKETE DER EFTERFØLGENDE MED DIG? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Fik du skader eller blev syg efter forsøget?	☐ (1)
(2)	Blev du behandlet på skadestuen?	☐ (2)
(3)	Blev du indlagt på sygehuset efter forsøget?	☐ (3)
(4)	Ingenting	☐ (4)
(5)	Andet _____	☐ (5)

43. HAR DU SOM BARN OPLEVET, AT DINE FORÆLDRE GJORDE FØLGENDE, NÅR DER HAR VÆRET KONFLIKTER MELLEMM JER? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Du blev truet med vold	☐ (1)
(2)	Du blev skubbet og rystet i vrede	☐ (2)
(3)	Du blev revet i håret	☐ (3)
(4)	Du blev taget hårdt i armen	☐ (4)
(5)	Du blev slået	☐ (5)
(6)	Du blev udsat for noget andet voldsomt, hvad _____	☐ (6)
(7)	Du har ikke oplevet vold eller trusler om vold derhjemme	☐ (7)
(8)	Ønsker ikke at svare	☐ (8)
(9)	Andet _____	

**44. HVAD SKER DER, HVIS DIN MOR ELLER FAR OPDAGER, AT DU OVERTRÆDER DERES REGLER?
(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	Ingenting	☐ (1)
(2)	De tager en alvorlig snak med mig	☐ (2)
(3)	De skælder ud/råber af mig	☐ (3)
(4)	De giver mig sanktioner (fx stuearrest, skrappe regler, mindre frihed)	☐ (4)
(5)	De truer mig med fysisk vold (fx med at slå, sparke eller låse mig inde)	☐ (5)
(6)	De udsætter mig for fysisk vold (fx ved at slå, sparke eller låse mig inde)	☐ (6)
(7)	De bliver sure og vil ikke tale om sagen	☐ (7)
(8)	Ved ikke	☐ (8)
(9)	Andet _____	☐ (9)

45. HVEM OPLEVER DU BESTEMMER MEST OVER DIG?

(SÆT KUN ET KRYDS)

(1)	Mig selv	☐ (1)
(2)	Mor	☐ (2)
(3)	Stedmor	☐ (3)
(4)	Far	☐ (4)
(5)	Stedfar	☐ (5)
(6)	Bror/halvbror/stedbror	☐ (6)
(7)	Søster/halvsøster/stedsøster	☐ (7)
(8)	Andre slægtninge	☐ (8)
(9)	Slægtninge bosat i et andet land	☐ (9)
(10)	Min kæreste/ægtefælle	☐ (10)
(11)	Ingen	☐ (11)
(12)	Anden _____	☐ (12)

**46. I HVILKEN GRAD FØLER DU, AT DU HAR EN DEL AF ANSVARET FOR AT OPRETHOLDE DIN FAMILIES ÆRE?
(SÆT KUN ET KRYDS)**

(1)	I meget høj grad	☐ (1)
(2)	I høj grad	☐ (2)
(3)	I nogen grad	☐ (3)
(4)	I mindre grad	☐ (4)
(5)	Slet ikke	☐ (5)

47. HAR DU OPLEVET, DIN MOR BLIVE UDSAT FOR FYSISK VOLD AF SIN MAND/KÆRESTE?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

48. HAR DU OPLEVET, DIN FAR BLIVE UDSAT FOR FYSISK VOLD AF SIN KONE/KÆRESTE?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

49. HAR DU OPLEVET AT BLIVE GENERET, MOBBET ELLER FÅ TRUSLER VIA BREV, SMS ELLER PÅ INTERNETTET INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 51)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

50. HVEM GENEREDE, MOBBEDE ELLER TRUEDE DIG?**SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

51. HAR DU OPLEVET AT FÅ TRUSLER OM VOLD (ANSIGT TIL ANSIGT) INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 53)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 53)	☐ (3)

52. HVEM TRUEDE DIG? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

53. HAR DU OPLEVET AT BLIVE SKUBBET, REVET, RUSKET, SLÅET MED FLAD HÅND ELLER LIGNENDE INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 56)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

54. HVEM SKUBBEDE, REV, RUSKEDE ELLER SLOG DIG MED FLAD HÅND? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)

(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

55. FIK DU FYSISKE SKADER AF VOLDEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Fik ikke nogle skader	☐ (1)
(2)	Blå mærker eller hudafskrabninger	☐ (2)
(3)	Sår	☐ (3)
(4)	Forstrækninger eller noget gik af led	☐ (4)
(5)	Brækket hånd, arm, ben eller lignende	☐ (5)
(6)	Tandskader	☐ (6)
(7)	Spontan abort	☐ (7)
(8)	Indre skader	☐ (8)
(9)	Hjernerystelse	☐ (9)
(10)	Husker ikke	☐ (10)
(11)	Anden skade, hvilken _____	☐ (11)

56. HAR DU OPLEVET AT BLIVE SPARKET, SLÅET MED KNYTTET HÅND ELLER MED EN GENSTAND INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 59)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 59)	☐ (3)

57. HVEM SPARKEDE ELLER SLOG DIG? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)

(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

58. FIK DU FYSISKE SKADER AF VOLDEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Fik ikke nogle skader	☐ (1)
(2)	Blå mærker eller hudafskrabninger	☐ (2)
(3)	Sår	☐ (3)
(4)	Forstrækninger eller noget gik af led	☐ (4)
(5)	Brækket hånd, arm, ben eller lignende	☐ (5)
(6)	Tandskader	☐ (6)
(7)	Spontan abort	☐ (7)
(8)	Indre skader	☐ (8)
(9)	Hjernerystelse	☐ (9)
(10)	Husker ikke	☐ (10)
(11)	Anden skade, hvilken _____	☐ (11)

59. HAR DU OPLEVET AT BLIVE KASTET IND MOD MØBLER, VÆGGE, NED AD TRAPPER ELLER LIGNENDE INDENFOR DE SENE-STE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 62)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 62)	☐ (3)

60. HVEM KASTEDE DIG IND MOD MØBLER, VÆGGE ELLER NED AD TRAPPER? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)

(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

61. FIK DU FYSISKE SKADER AF VOLDEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Fik ikke nogle skader	☐ (1)
(2)	Blå mærker eller hudafskrabninger	☐ (2)
(3)	Sår	☐ (3)
(4)	Forstrækninger eller noget gik af led	☐ (4)
(5)	Brækket hånd, arm, ben eller lignende	☐ (5)
(6)	Tandskader	☐ (6)
(7)	Spontan abort	☐ (7)
(8)	Indre skader	☐ (8)
(9)	Hjernerystelse	☐ (9)
(10)	Husker ikke	☐ (10)
(11)	Anden skade, hvilken _____	☐ (11)

62. HAR DU OPLEVET AT BLIVE UDSAT FOR KVÆLNINGSFORSØG, ANGREBET MED KNIV ELLER SKYDEVÅBEN INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 65)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 65)	☐ (3)

63. HVEM UDSATTE DIG FOR KVÆLNINGSFORSØG, ANGREB DIG MED KNIV ELLER VÅBEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)

(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

64. FIK DU FYSISKE SKADER AF VOLDEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Fik ikke nogle skader	☐ (1)
(2)	Blå mærker eller hudafskrabninger	☐ (2)
(3)	Sår	☐ (3)
(4)	Forstrækninger eller noget gik af led	☐ (4)
(5)	Brækket hånd, arm, ben eller lignende	☐ (5)
(6)	Tandskader	☐ (6)
(7)	Spontan abort	☐ (7)
(8)	Indre skader	☐ (8)
(9)	Hjernerystelse	☐ (9)
(10)	Husker ikke	☐ (10)
(11)	Anden skade, hvilken _____	☐ (11)

65. SØGTE DU HJÆLP, EFTER AT HAVE VÆRET UDSAT FOR EN AF DE NÆVNTE FORMER FOR VOLD? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Søgte ikke hjælp	☐ (1)
(2)	Hos venner eller familie	☐ (2)
(3)	Hos egen læge	☐ (3)
(4)	På skadestuen	☐ (4)
(5)	På krisecenter	☐ (5)
(6)	Hos politiet	☐ (6)
(7)	Hos socialforvaltningen	☐ (7)
(8)	Andre steder, hvor _____	☐ (8)
(9)	Jeg har ikke været udsat for nogen af de nævnte former for vold	☐ (9)

66. HAR DU AKTUELT NOGEN PROBLEMER, SOM DU MENER SKYLDES VOLDEN? (SÆT KUN ET KRYDS)

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til 68)	☐ (2)
(3)	Ved ikke	☐ (3)

67. HVILKE PROBLEMER, MENER DU, SKYLDES VOLDEN?

68. NÅR DER ER OPSTÅET KONFLIKTER MELLEM DIG OG DIN KÆRESTE, HVORDAN HAR I HÅNTERET DEM?

(GIV EVT. FLERE

SVAR)

(1)	Jeg har ikke og har aldrig haft en kæreste	☐ (1)
(2)	Vi talte stille og roligt om tingene	☐ (2)
(3)	Du ignorerede problemet eller ventede på, at det gik over	☐ (3)
(4)	Vi skændtes, men blev gode venner igen	☐ (4)
(5)	Du kom med trusler mod din kæreste	☐ (5)
(6)	Din kæreste kom med trusler mod dig	☐ (6)
(7)	Du kastede noget efter din kæreste	☐ (7)
(8)	Din kæreste/ægtefælle kastede noget efter dig	☐ (8)
(9)	Du slog din kæreste	☐ (9)
(10)	Din kæreste slog dig	☐ (10)
(11)	Du udsatte din kæreste for noget andet voldsomt	☐ (11)
(12)	Din kæreste udsatte dig for noget andet voldsomt	☐ (12)
(13)	Vi har ikke haft nogen konflikter	☐ (13)

Hvis du tidligere har svaret, at du har oplevet en eller anden form for vold fra en nuværende eller tidligere kæreste, vil vi gerne i de næste spørgsmål høre lidt mere om den seneste episode.

Hvis dette ikke gælder for dig, skal du blot krydse af i 'Ikke relevant for mig'

69. HVORDAN HAR DET PÅVIRKET DIG AT OPLEVE VOLD FRA EN KÆRESTE?

(SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Det påvirkede mig ikke	☐ (1)
(2)	Skyldfølelse	☐ (2)
(3)	Skamfølelse	☐ (3)
(4)	Had	☐ (4)
(5)	Depression	☐ (5)
(6)	Håbløshed	☐ (6)
(7)	Nedsat selvfølelse	☐ (7)
(8)	Søvnbesvær eller mareridt	☐ (8)
(9)	Koncentrationsbesvær	☐ (9)

(10)	Vanskeligheder i personlige forhold	☐ (10)
(11)	Vanskeligheder i forbindelse med studier eller arbejde	☐ (11)
(12)	Andre problemer, hvilke _____	☐ (12)
(13)	Ønsker ikke at svare	☐ (13)
(14)	Ikke relevant for mig	☐ (14)

70. Har du nogensinde anmeldt en voldshandling fra en kæreste til politiet?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 72)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 72)	☐ (3)

71. HVAD VAR DEN VIGTIGSTE ÅRSAG TIL, AT DU IKKE POLITIANMELDTE VOLDEN? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Jeg var bange for at blive behandlet som skyldig i det, der var sket	☐ (1)
(2)	Jeg havde ikke tillid til politiet	☐ (2)
(3)	Jeg var bange for hævn	☐ (3)
(4)	Jeg ville glemme det, der var sket	☐ (4)
(5)	Jeg troede ikke, at politiet kunne gøre noget	☐ (5)
(6)	Jeg syntes ikke, at tilfældet var tilstrækkeligt alvorligt	☐ (6)
(7)	Jeg skammede mig og havde skyldfølelser	☐ (7)
(8)	Jeg var bange for at ingen ville tro mig	☐ (8)
(9)	Jeg og voldsudøveren blev gode venner igen	☐ (9)
(10)	Jeg ville ikke have, at politiet blandede sig	☐ (10)
(11)	Det ved jeg ikke	☐ (11)
(12)	Anden årsag, hvilken _____	☐ (12)

72. HAR DU SELV GENERET, MOBBET ELLER TRUET NOGEN VIA BREV, SMS ELLER PÅ INTERNETTET INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 74)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 74)	☐ (3)

73. HVEM GENEREDE, MOBBEDE ELLER TRUEDE DU?

(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

74. HAR DU TRUET NOGEN MED FYSISK VOLD (ANSIGT TIL ANSIGT) INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 76)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 76)	☐ (3)

75. HVEM TRUDE DU MED VOLD?

(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)

(10)	En fremmed	☐	(10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐	(11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐	(12)

76. HAR DU UDØVET NOGEN FORM FOR FYSISK VOLD INDENFOR DE SENESTE 12 MÅNEDER?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 79)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare	☐ (3)

77. Hvem brugte du fysisk vold imod? (sæt evt. flere krydser)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

78. HVIS DU HAR BRUGT VOLD ELLER TRUSLER IMOD EN NUVÆRENDE ELLER TIDLIGERE KÆRESTE, HVAD VAR GRUNDEN HERTIL? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Selvforvar	☐ (1)
(2)	For at bevare min kontrol, få min vilje	☐ (2)
(3)	Jalousi	☐ (3)
(4)	Han/hun provokerede mig	☐ (4)
(5)	Ved ikke	☐ (5)
(6)	Anden grund, hvilken _____	☐ (6)
(7)	Ikke relevant for mig	☐ (7)

79. HAR DU INDENFOR DET SENESTE ÅR OPLEVET, AT NOGEN HAR KRÆNKET DIG SEKSUELT ELLER FORSØGT AT HAVE SEX MED DIG I MOD DIN VILJE?

(1)	Ja	☐ (1)
-----	----	------------------------------

(2)	Nej (gå til spørgsmål 81)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 81)	☐ (3)

80. HVEM HAR KRÆNKET DIG SEKSUELT? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

81. HAR DU INDENFOR DET SENESTE ÅR OPLEVET, AT NOGEN HAR TVUNGET DIG TIL AT HAVE SEX?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 83)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 83)	☐ (3)

82. HVEM TVANG DIG TIL SEX? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)

(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

83. HVORDAN HAR DET SEKSUELLE OVERGREB PÅVIRKET DIG? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(hvis spørgsmålet ikke er relevant går du blot videre til spørgsmål 90)

(1)	Det påvirkede mig ikke	☐ (1)
(2)	Skyldfølelse	☐ (2)
(3)	Skamfølelse	☐ (3)
(4)	Had	☐ (4)
(5)	Depression	☐ (5)
(6)	Håbløshed	☐ (6)
(7)	Nedsat selvfølelse	☐ (7)
(8)	Søvnbesvær eller mareridt	☐ (8)
(9)	Koncentrationsbesvær	☐ (9)
(10)	Vanskeligheder i personlige forhold	☐ (10)
(11)	Vanskeligheder i forbindelse med studier eller arbejde	☐ (11)
(12)	Husker ikke	☐ (12)
(13)	Andre problemer, hvilke _____	☐ (13)

84. SØGTE DU HJÆLP EFTER OVERGREBET?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 86)	☐ (2)

85. HVOR SØGTE DU HJÆLP? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Familie/venner	☐ (1)
(2)	Skadestue	☐ (2)
(3)	Egen læge	☐ (3)

(4)	Hospital	☐ (4)
(5)	Center for voldtægtsofre	☐ (5)
(6)	Andet sted, hvor _____	☐ (6)
(7)	Husker ikke	☐ (7)

86. HAR DU ANMELDT DET SEKSUELLE OVERGREB TIL POLITIET?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 88)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 88)	☐ (3)

**87. HVAD VAR DEN VIGTIGSTE ÅRSAG TIL, AT DU IKKE POLITIANMELDTE DET SEKSUELLE OVERGREB?
(SÆT EVT. FLERE KRYDSER)**

(1)	Jeg var bange for at blive behandlet som skyldig i det, der var sket	☐ (1)
(2)	Jeg havde ikke tillid til politiet	☐ (2)
(3)	Jeg var bange for hævn	☐ (3)
(4)	Jeg ville glemme det, der var sket	☐ (4)
(5)	Jeg troede ikke, at politiet kunne gøre noget	☐ (5)
(6)	Jeg syntes ikke, at tilfældet var tilstrækkeligt alvorligt	☐ (6)
(7)	Jeg skammede mig og havde skyldfølelse	☐ (7)
(8)	Ingen havde troet mig	☐ (8)
(9)	Jeg og gerningspersonen blev gode venner igen	☐ (9)
(10)	Jeg ville ikke have, at politiet blandede sig	☐ (10)
(11)	Det ved jeg ikke	☐ (11)
(12)	Anden årsag, hvilken _____	☐ (12)
(13)	Ønsker ikke at svare	☐ (13)

88. FØLER DU, AT DET SEKSUELLE OVERGREB HAR ÆNDRET DIN ADFÆRD?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 90)	☐ (2)
(3)	Ved ikke (gå til spørgsmål 90)	☐ (3)

89. HVORDAN HAR DET ÆNDRET DIN ADFÆRD? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Jeg har ændret adfærd, jeg tør ikke længere gå de samme steder som før	☐ (1)
(2)	Jeg går ikke i byen mere (dvs. på diskotek, bar)	☐ (2)
(3)	Jeg er bange for fremmede	☐ (3)
(4)	Jeg mødes ikke længere med fremmede, jeg har mødt via internettet	☐ (4)
(5)	Jeg drikker ikke længere alkohol sammen med fremmede mennesker	☐ (5)
(6)	Jeg drikker mere alkohol	☐ (6)
(7)	Jeg er begyndt at tage stoffer	☐ (7)
(8)	Jeg er begyndt at tage beroligende medicin	☐ (8)
(9)	Jeg har slået op med min kæreste/ægtefælle	☐ (9)
(10)	Jeg er bange for min kæreste/ægtefælle	☐ (10)
(11)	Tør ikke gå ud	☐ (11)
(12)	Andet _____	☐ (12)

90. HAR DU INDENFOR DET SENESTE ÅR OPLEVET, AT NOGEN HAR DELT INTIME BILLEDER AF DIG MED ANDRE IMOD DIN VILJE (FX VIA MMS ELLER INTERNETTET)?

(1)	Ja	☐ (1)
(2)	Nej (gå til spørgsmål 92)	☐ (2)
(3)	Ønsker ikke at svare (gå til spørgsmål 92)	☐ (3)

91. HVEM GJORDE DETTE? (SÆT EVT. FLERE KRYDSER)

(1)	Nuværende kæreste	☐ (1)
(2)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (3)
(4)	Far/stedfar	☐ (4)
(5)	Mor/stedmor	☐ (5)
(6)	Bror/søster	☐ (6)
(7)	Andet familiemedlem	☐ (7)
(8)	Ven/bekendt	☐ (8)
(9)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (9)
(10)	En fremmed	☐ (10)
(11)	En anden person, hvem _____	☐ (11)
(12)	Ønsker ikke at svare	☐ (12)

92. HAR DU HAFT SEX ELLER FØRSØGT AT HAVE SEX MED NOGLE AF FØLGENDE PERSONER IMOD DERES VILJE? (SÆT EVT. FLERE KRYDSE)

(1)	Nej	☐ (1)
(2)	Nuværende kæreste	☐ (2)
(3)	Tidligere kæreste, mens vi var sammen	☐ (3)
(4)	Tidligere kæreste, efter vi havde slået op	☐ (4)
(5)	Ven/bekendt	☐ (5)
(6)	Kollega/person på din arbejdsplads	☐ (6)
(7)	En fremmed	☐ (7)
(8)	en anden person, hvem _____	☐ (8)

Her til sidst vil vi gerne høre din vurdering af samt holdning til forskellige former for vold og problemer i samfundet.

93. DIN HOLDNING TIL FORSKELLIGE FORMER FOR VOLD:

(SÆT KUN ET KRYDS PR. LINJE)

	Uenig	Hverken uenig eller enig	Enig
Ved brug af vold eller trusler kan man få sin vilje	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det er i orden at bruge vold, da man nogle gange kan blive provokeret til det	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det kan være nødvendigt at bruge vold til at forsvare sig selv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det kan være nødvendigt at bruge vold for at opretholde familiens ære	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det er i orden at slå sine børn	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Mænd må godt slå kvinder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Kvinder må godt slå mænd	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐

94. DIN HOLDNING TIL VOLD MELLE KÆRESTER:

(SÆT KUN ET KRYDS PR. LINJE)

	Uenig	Hverken enig eller uenig	Enig
Det er i orden at bruge vold mod en kæreste	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Hvis ens kæreste har gjort noget pinligt, må man godt slå ham/hende	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det er i orden at presse sin kæreste til at have sex, hvis man selv har lyst	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐
Det er i orden at tvinge sin kæreste til at have sex,	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐

hvis man selv har lyst

Det er i orden, hvis en mand slår sin kæreste, fordi
vedkommende har været utro

(1)

(2)

(3)

Det er i orden, hvis en kvinde slår sin kæreste, fordi
vedkommende har været utro

(1)

(2)

(3)

**96. HER TIL SIDST VIL VI GERNE HØRE, OM DU VIL GIVE SAMTYKKE TIL, AT VI KAN KONTAKTE DIG IGEN OM EN
ÅRRÆKKE, HVIS DER ER BEHOV FOR AT LAVE EN NY TILSVARENDE UNDERSØGELSE?**

(1) Ja

(1)

(2) Nej

(2)

Kærestevold i Danmark

Rapporten belyser ud fra en spørgeskemaundersøgelse i 2011 forekomsten og karakteren af fysisk, psykisk og seksuel vold i unges kæresteforhold og udsættelsen for vold generelt. Undersøgelsen er en opfølgning på en tilsvarende undersøgelse gennemført af instituttet i 2007.

Unge kvinder er hyppigere end unge mænd udsat for kærestevold, men mændene er hyppigere udsat for fysisk vold uden for kæresteforhold.

Hyppigheden af fysisk kærestevold er faldet blandt unge kvinder, men er steget lidt blandt unge mænd.

Resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen uddybes gennem en kvalitativ, interviewundersøgelse blandt unge under uddannelse og påpeger, hvilke muligheder, der er for forebyggelse af vold i unges parforhold.